

S A D R Ź A J

UVOD.....	1
1. VANJSKA POLITIKA	2
1.1. Odnos Republike Hrvatske i međunarodne zajednice	2
1.1.1. Partnerstvo za mir, NATO i međunarodna vojna suradnja	2
1.1.2. Sudjelovanje Republike Hrvatske u Antiterorističkoj koaliciji	3
1.1.3. Odnosi sa susjednim zemljama i regionalna suradnja	4
1.1.4. Suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu	4
1.1.5. Provođenje projekta sukcesije	5
1.1.6. Gospodarski aspekti vanjske politike	6
1.1.7. Ostala vanjskopolitička dostignuća	6
1.2. Europska unija.....	7
2. OSNOVNI EKONOMSKI POKAZATELJI	8
2.1. Bruto domaći proizvod	8
2.2. Realni sektor	9
2.2.1. Industrijska proizvodnja	9
2.2.2. Trgovina na malo	9
2.2.3. Turizam	9
2.2.4. Građevinarstvo	10
2.2.5. Cijene i tečaj	10
2.2.6. Plaće i mirovine	11
2.2.7. Vanjskotrgovinska razmjena	11
2.2.8. Platna bilanca	12
2.2.9. Monetarna kretanja i likvidnost	12
3. JAVNE FINACIJE	14
3.1. Stand-by aranžman s MMF-om	15
3.2. Osigurana štednja	15
3.3. Reforma financijskog sektora	15
3.4. Porezna reforma	16
3.4.1. Opći porezni zakon	16
3.4.2. Zakon o porezu na dohodak	16
3.4.3. Zakon o porezu na dobit	17
3.4.4. Zakon o poreznom savjetništvu	18
3.4.5. Porez na dodanu vrijednost	18
3.5. Refinanciranje stranih inozemnih dugova	18
3.6. Poboljšanje položaja izvoznika	19
3.7. Suradnja sa međunarodnim financijskim institucijama	19

4.	GOSPODARSTVO	20
4.1.	Upravljanje državnim portfeljem i privatizacija	20
4.2.	Privatizacija trgovačkih društava u državnom i pretežno državnom vlasništvu	21
4.3.	Revizija pretvorbe i privatizacije	22
4.4.	Energetika i cijene energenata	22
4.5.	Brodogradnja	22
5.	POLJOPRIVREDA	23
6.	OBNOVA I IZGRADNJA	24
6.1.	Obnova ratom uništenih stambenih objekata, infrastrukture i objekata javne namjene	24
6.1.1.	Program obnove stambenih jedinica i objekata javne namjene	24
6.1.2.	Obnove infrastrukture.....	25
6.1.3.	Posebne mjere za normalizaciju života na područjima od posebne državne skrbi.....	25
6.2.	Izgradnja stanova za stradalnike Domovinskog rata	26
6.3.	Program društveno poticane stanogradnje	26
7.	RAZVITAK OTOKA	26
8.	POMORSTVO, PROMET I VEZE	27
8.1.	Restrukturiranje i modernizacija Hrvatskih željeznica	27
8.2.	Program građenja i održavanja javnih cesta	28
8.3.	Pomorski prijevoz	29
8.4.	Unutarnja plovidba.....	29
8.5.	Zračni promet	29
8.6.	Telekomunikacije i pošta	30
9.	TURIZAM	30
9.1.	Potpore i aktivnosti na pripremi turističkih sezona 2000. i 2001. godine	30
9.2.	Rezultati turističkih sezona 2000. i 2001. godine	31
10.	OBRT I MALO PODUZETNIŠTVO	32
11.	ZAŠTITA OKOLIŠA I PROSTORNO UREĐENJE	33
12.	OBRANA I UNUTARNJI POSLOVI	33
12.1.	Reorganizacija obrambenog sustava	33
12.2.	Reforma Ministarstva unutarnjih poslova	34
12.3.	Stanje sigurnosti u Republici Hrvatskoj u 2000. i 2001. godini	35

12.4.	Služba za zaštitu ustavnog poretka	35
12.5.	Vatrogastvo i službe za zaštitu i spašavanje	36
13.	PRAVOSUĐE I UPRAVA	36
13.1.	Promjene u sustavu pravosuđa	36
13.2.	Racionalizacija državne uprave	37
13.3.	Lokalna samouprave	37
14.	SOCIJALNI DIJALOG I POLITIKA PLAĆA	38
14.1.	Socijalni dijalog	38
14.2.	Politika plaća	39
15.	MJERE SOCIJALNE POLITIKE	40
15.1.	Zdravstveno osiguranje.....	40
15.2.	Sustav skrbi o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji	40
15.3.	Sustav skrbi o vojnim i civilnim invalidima rata	41
15.4.	Porodni dopust zaposlenih i nezaposlenih žena	42
15.5.	Doplatak za djecu	42
15.6.	Socijalna davanja	43
15.7.	Poboljšanje materijalnog položaja umirovljenika	43
16.	RAD I ZAPOSŁJAVANJE	44
16.1.	Mirovinska reforma	44
16.2.	Zapošļavanje	45
16.3.	Prava radnika	46
17.	ZDRAVSTVO	47
17.1.	Reforma zdravstva i zdravstvenog osiguranja	47
17.2.	Sprječavanje i suzbijanje zloporabe droga	47
17.3.	Izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje zdravstvenih ustanova	48
18.	PROSVJETA, ZNANOST, KULTURA	48
18.1.	Prosvjeta	48
18.1.1.	Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu	48
18.1.2.	Školski udžbenici	49
18.1.3.	Izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje školskih objekata	49
18.2.	Znanost	49
18.2.1.	Definiranje novog institucionalnog okvira upravljanja znanošću i visokim školstvom	49

18.2.2. Tehnologijski razvoj	50
18.2.3. Informacijska tehnologija	50
18.2.4. Kapitalna ulaganja u znanosti i visokoj naobrazbi	51
18.3. Kultura	51
18.3.1. Poboljšanje materijalnog položaja kulture	51
18.3.2. Reforma sustava odlučivanja u kulturi	51
18.3.3. Povrat otuđenih kulturnih dobara i arhivske građe	51
18.3.4. Održavanje i unaprjeđivanje funkcioniranja kulturnog sustava.....	51
19. DECENTRALIZACIJA	52
19.1. Osnovno i srednje školstvo	53
19.2. Centri za socijalnu skrb i domovi za stare i nemoćne osobe	53
19.3. Zdravstvene ustanove	53
20. PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA	54
20.1. Provedba prava propisanih Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 1996. godine	54
20.1.1. Provedba trajnih prava	54
20.1.2. Pravo na stambeno zbrinjavanje	54
20.2. Provedba Nacionalnog programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja	55
20.3. Nacionalni program psihosocijalne pomoći stradalnicima iz Domovinskog rata	55
20.4. Revizija prava hrvatskih ratnih vojnih invalida	55
21. PROGNETICI, POVRATNICI, IZBJEGLICE	56
21.1. Provedba programa povratka	56
21.2. Povrat imovine	56
21.3. Zbrinjavanje prognanika, povratnika i izbjeglica	56
22. ZATOČENI I NESTALI.....	57
23. LJUDSKA PRAVA I PRAVA NACIONALNIH MANJINA	58
23.1. Program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj	58
23.2. Nova tijela u sustavu zaštite i promicanja ljudskih prava	58
23.3. Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s međunarodnim instrumentima za ljudska prava	58
23.4. Novine zakona na području ljudskih prava i prava nacionalnih manjina	59
23.5. Programi pripadnika nacionalnih manjina.....	59
23.6. Program odgoja i obrazovanja za ljudska prava	60
23.7. Ostvarivanje ravnopravnosti spolova	60

23.8.	Suradnja s međunarodnim organizacijama	60
23.9.	Međunarodna konferencija o ljudskim pravima i demokratizaciji	61
24.	SURADNJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA	61
25.	DRŽAVNA IMOVINA I NAKNADA ODUZETE IMOVINE.....	62
25.1.	Upravljanje državnom imovinom.....	62
25.2.	Naknada oduzete imovine.....	62
26.	INTERNETIZACIJA	63
27.	STRATEGIJA RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE	
	"HRVATSKA U 21. STOLJEĆU"	63

UVOD

U prvoj polovini mandata Vlade Republike Hrvatske njeno djelovanje bilo je snažno usmjereno na ostvarivanje temeljnih ciljeva iz Programa Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000.-2004. godine.

Prvu polovinu mandata Vlade svakako su, u prvom redu, obilježile ustavne promjene koje su u Republiku Hrvatsku uvele parlamentarni sustav i ojačale ulogu Hrvatskog sabora, te na taj način stvorile pretpostavke za izgradnju civilne i demokratske, tržišno orijentirane države.

Ovo razdoblje obilježilo je i poboljšanje političkog i financijskog položaja Republike Hrvatske u Europi i svijetu i njeno izvlačenje iz višegodišnje međunarodne izolacije. Temeljni ciljevi Programa rada Vlade u 2000. godini, u oblasti vanjske politike, realizirani su ulaskom Republike Hrvatske u punopravno članstvo Partnerstva za mir i Svjetske trgovinske organizacije, a u 2001. godini sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji.

Vlada Republike Hrvatske u tom je razdoblju stvorila pravni i institucionalni temelj za poticanje rasta i razvoja gospodarstva te poticanje svih oblika i isplativosti ulaganja i poticanje poduzetništva. Uspješno se provode brojni programi razvoja malog i srednjeg poduzetništva sa kreditnom potporom.

U prvoj polovini mandata donesena su tri državna proračuna. Značajno je smanjena javna potrošnja i izdaci države, a izmjenama stopa poreza na dobit i dohodak smanjeno je i ukupno porezno opterećenje.

Izraženo u brojkama, važno je istaknuti sljedeće:

- zaustavljeno je opadanje bruto domaćeg proizvoda, te je u posljednje dvije godine ostvaren rast od 3,7% odnosno 4,3% u prva tri kvartala 2001. godine;
- od zatečenih 9,5 mlrd kuna starih nepodmirenih obveza države, podmireno je preko 8,5 mlrd kuna, čime je poboljšana ukupna likvidnost;
- isplaćeno je, tijekom 2000. godine, 2,5 mlrd kuna osigurane štednje;
- smanjenjem doprinosa rasterećene su plaće i smanjena je cijena rada za 4 postotna poena;
- industrijska proizvodnja povećana je za 1,7% u 2000. godini, odnosno 6% za prvih 11 mjeseci 2001. godine;
- cijene na malo u 2000. godini porasle su za 6,2%, a u 2001. godini 4,9%, a proizvođačke cijene su nakon porasta od 9,7% u 2000. godini, u 2001. godini zabilježile porast od svega 3,6%;

Postignuta je i zadržana makroekonomska stabilnost, stabilizirano je poslovanje banaka i cjelokupni financijski sustav, a paralelno se uspješno provode mjere sanacije određenih strateških grana (brodogradnje, željeznice i agrokompleksa).

Vanjski dugovi države uredno su servisirani.

Razdoblje je obilježeno uspješnom suradnjom sa Svjetskom bankom i potpisivanjem SAL programa, uspješnom suradnjom sa Razvojnou bankom Vijeća Europe i Europskom investicijskom bankom, a početkom 2001. godine potpisan je i novi Stand-by aranžman s MMF-om.

Ostvarene su dvije izuzetno dobre turističke sezone, a ukupni rast turističkog prometa u 2000. godini iznosio je 40%, a u 2001. godini daljnjih 11%.

Povećana su ukupna izdvajanja iz državnog proračuna u obrazovanje, znanost i kulturu.

Uspješno se provodi mirovinska i zdravstvena reforma, poboljšana je ukupni materijalni položaj umirovljenika i vraćen im je dio duga (2,2 mlrd kuna). Povećan je broj korisnika i iznos ukupnih socijalnih davanja, a posebno je prošireno pravo na dječji doplatak.

Osobito je važno istaknuti da je u prvoj polovini mandata ove Vlade, unatoč velikim otporima i skepsi, uspješno provedena djelomična decentralizacija državnih funkcija i jačanje financijske snage lokalnih zajednica što će biti nastavljeno u drugoj polovini mandata Vlade.

Na temelju svega navedenog, na kraju prve polovine mandata Vlade Republike Hrvatske, opravdano se može konstatirati da je ostvaren veći dio temeljnih ciljeva utvrđenih Programom rada Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000. do 2004. godine.

1. VANJSKA POLITIKA

1.1. Odnos Republike Hrvatske i međunarodne zajednice

Početno iskazana potpora međunarodne zajednice promjenama u Republici Hrvatskoj nastalima na rezultatima demokratskih izbora 3. siječnja 2000. godine, sve se više ogleda u rastu povjerenja koje međunarodna zajednica ukazuje Republici Hrvatskoj. Ujedno je i najveći iskorak već tijekom prve godine mandata vidljiv u izvlačenju zemlje iz dugogodišnje međunarodne izolacije.

Temeljni strateški ciljevi hrvatske vanjske politike i dalje ostaju ulazak u Europsku uniju i NATO, te promicanje politike dobrosusjedstva, posebno usmjereni na zastupanje gospodarskih interesa Republike Hrvatske.

Prvi krupni koraci k ispunjenju strateških ciljeva učinjeni su, 2000. godine, primanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Partnerstva za mir, Svjetske trgovinske organizacije, održavanju Zagrebačkog summita i otpočinjanjem pregovora s Europskom unijom o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, a 2001. godine, sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima.

1.1.1. Partnerstvo za mir, NATO i međunarodna vojna suradnja

Republika Hrvatska primljena je 25. svibnja 2000. godine u punopravno članstvo Partnerstva za mir i Euroatlantskog partnerskog vijeća, potpisivanjem Okvirnog

dokumenta Partnerstva za mir, čime se s ostalim državama članicama Partnerstva za mir bitno približila članstvu u NATO-u.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je i Tajništvu NATO-a dostavila Prezentacijski dokument u kojem se naznačuju glavni pravci i mehanizmi suradnje. Također, suradnjom Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pomorstva, prometa i veza dovršen je individualni partnerski program, kojim se detaljizira bilateralna suradnja s NATO-om za dvogodišnje razdoblje.

Republika Hrvatska je, 30. svibnja 2000. godine, primljena i u pridruženo članstvo NATO Parlamentarne skupštine, najvišu razinu članstva predviđenu za sudionice Partnerstva za mir.

Predsjednik Republike Hrvatske je, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, 21. lipnja 2000. godine osnovao diplomatsku misiju Republike Hrvatske pri NATO-u, sa sjedištem u Bruxellesu, koja je diplomatsko-vojnog karaktera.

Na sastanku u Bratislavi, 10.-12. svibnja 2001. godine Republika Hrvatska primljena je u Vilnius skupinu zemalja koje sudjeluju u tzv. MAP-u (Membership Action Plan) i potencijalne su članice NATO-a.

Republika Hrvatska započela je i sudjelovati u Procesu planiranja i analize (PARP), a u 2001. godini potpisan je i potvrđen Sporazum o statusu snaga kojim se uređuje status oružanih snaga jednih na području drugih država NATO-a i Partnerstva za mir.

Prošla godina predstavljala je i prvu godišnjicu rada Regionalnog središta za pomoć u verifikaciji i provedbi kontrole naoružanja (RACVIAC) što je najuspješniji projekt trećeg radnog stola Pakta o stabilnosti. Doprinos Republike Hrvatske radu Središta ujedno jača i njenu ulogu kao čimbenika mira i povjerenja među zemljama u regiji.

Tijekom godine nastavljeno je i s aktivnim sudjelovanjem Republike Hrvatske u međunarodnim mirovnim operacijama u Sierra Leoneu i Eritreji. Odlični rezultati koje su ostvarile naše prve skupine upućene u te mirovne operacije otvaraju mogućnost za sudjelovanjem hrvatskih vojnih promatrača u potencijalnim mirovnim misijama OUN-a u Kongu, na Cipru i Golanskoj visoravni. Kako bi se pripadnici OSRH mogli optimalno osposobiti i pripremiti za sudjelovanje u mirovnim misijama, u Zagrebu je otvoreno Središte za mirovne vojne operacije.

1.1.2. Sudjelovanje Republike Hrvatske u Antiterorističkoj koaliciji

Teroristički napadi na Sjedinjene Američke Države obilježili su međunarodne odnose u zadnjem kvartalu 2001. godine, s predvidljivo dalekosežnim implikacijama. Vlada je Izjavom od 4. listopada 2001. godine osudila te napade. Poštujući međunarodno pravo i Rezoluciju Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda R-1373(2001), Vlada Republike Hrvatske omogućila je logističku potporu Sjedinjenim Američkim Državama i Antiterorističkoj koaliciji te dodijelila humanitarnu pomoć Afganistanu.

Vlada Republike Hrvatske je, Odlukom od 22. studenoga 2001. godine osnovala Međuresorsku radnu skupinu za koordiniranje aktivnosti u provedbi Rezolucije 1373 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda.

1.1.3. Odnosi sa susjednim zemljama i regionalna suradnja

Vlada Republike Hrvatske započela je pregovore o državnoj granici s Bosnom i Hercegovinom i Saveznom Republikom Jugoslavijom, a Sporazum o državnoj granici sa Republikom Slovenijom je parafiran.

Pojačani intenzitet odnosa sa susjednim zemljama ogleda se i u sklapanju bilateralnih ugovora s tim zemljama. Tako su s Bosnom i Hercegovinom potpisani ugovori o slobodnoj trgovini, o suradnji u rješavanju carinskih pitanja, iz područja prometa, o povratku izbjeglih osoba, o određivanju graničnih prijelaza, kao i Ugovor o obnovi kuća u Bosni i Hercegovini te Protokol o pomoći u stambenom zbrinjavanju stradalnika rata u Bosni i Hercegovini.

Republika Hrvatska pružila je financijsku i tehničku pomoć novoj Federalnoj televiziji u Bosni i Hercegovini, a financijski je podržan i projekt obnove Starog mosta u Mostaru te program UNDP-a za Posavinu.

Sa Republikom Slovenijom potpisan je Sporazum o NE Krško, a stupio je na snagu Sporazum o prekograničnom prometu i suradnji, a s Mađarskom su potpisani ugovori o nezahtjevanju viza, o slobodnoj trgovini i o readmisiji.

Sa Saveznom Republikom Jugoslavijom potpisan je Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i protokol o suradnji ministarstava vanjskih poslova. Iz Savezne Republike Jugoslavije vraćena je vukovarska zbirka umjetnina.

Na polju promicanja politike dobrosusjedstva i regionalne suradnje, Republika Hrvatska polučila je uspjeh punopravnim članstvom u Trilaterali Talijanske Republike, Republike Slovenije i Republike Mađarske, koja je tako, 13. rujna 2000. godine, postala Kvadrilateralom, kojom će Hrvatska predsjedati u 2002. godini. Vlada Republike Hrvatske dala je aktivan doprinos i uspostavi Jadransko-jonske inicijative kojom je Republika Hrvatska predsjedavala tijekom prve polovine 2001. godine, kada je, između ostalih, održan i prvi sastanak predsjednika parlamenata zemalja sudionica Jadransko-jonske inicijative.

U protekle dvije godine hrvatski su predstavnici aktivno sudjelovali u sastancima Pakta o stabilnosti, kojih je 32 organizirano i u Hrvatskoj. U prvoj polovini 2001. godine Republika Hrvatska supredsjedala je Radnim stolom za sigurnosna pitanja, a kroz mehanizme Pakta otvorene su i nove mogućnosti za suradnju i financiranje nekih projekata kroz suradnju s Europskom investicijskom bankom (EIB).

Republika Hrvatska aktivno je sudjelovala i u sljedećim regionalnim inicijativama: Srednjoeuropska inicijativa, Radna zajednica Alpe-Jadran, Radna zajednica podunavskih regija, kojom je Hrvatska predsjedala tijekom 2000. godine, Dunavska komisija, SECI i Proces suradnje u Podunavlju. Kao aktivni promatrač Republika Hrvatska sudjelovala je i u radu procesa suradnje u jugoistočnoj Europi (SEECP).

1.1.4. Suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu

Vlada Republike Hrvatske započela je suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom u dobroj vjeri. Na prijedlog Vlade Republike Hrvatske Hrvatski sabor je u travnju

2000. godine usvojio Deklaraciju o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu. Deklaracijom je izražena spremnost za aktivnu suradnju u procesuiranju svih ratnih zločina bez obzira na nacionalnu pripadnost počinitelja. Tužiteljstvu Međunarodnog kaznenog suda u 2000. godini predano je više od 40.000 stranica dokumenata, čime je ispunjen najveći broj zahtjeva za pomoć koje je Tužiteljstvo uputilo Vladi.

Vlada Republike Hrvatske je krajem 2000. godine usvojila Stajališta u odnosu na suradnju s Tužiteljstvom Međunarodnog kaznenog suda, kojima je izrazila čvrsto uvjerenje da se procesuiranje ratnih zločina na području bivše Jugoslavije mora odvijati u skladu s načelima istine i pravde, te individualizacije krivnje, uz potpuno poštivanje vremenskog slijeda i težine počinjenih zločina, te pravnog poretka Republike Hrvatske.

Posebno valja istaći da je insistiranje Vlade Republike Hrvatske da se učini više na procesuiranju zločina koje su bivša JNA i srpska paravojska počinile na području Republike Hrvatske od 1991. do 1995. godine, doprinijelo podizanju optužnice protiv bivšeg jugoslavenskog i srbijanskog predsjednika Slobodana Miloševića za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj. Doprinos podizanju ove optužnice očituje se također i u dostavljanju velikog broja dokumenata i drugog materijala vezanog uz zločine bivše JNA i srpske paravojske na području Republike Hrvatske, Tužiteljstvu Međunarodnog kaznenog suda u Haagu.

Tijekom 2001. godine, Vlada Republike Hrvatske primila je prve dvije optužnice protiv pripadnika Hrvatske vojske zbog ratnih zločina. U kontaktima s Tužiteljstvom Međunarodnog kaznenog suda u Haagu, Vlada Republike Hrvatske izrazila je svoje neslaganje s pojedinim dijelovima optužnica, te je pokušala izboriti njihovu izmjenu. Nakon što je Tužiteljstvo Međunarodnog kaznenog suda u Haagu to odbilo, Vlada Republike Hrvatske je, poštujući pozitivne pravne propise Republike Hrvatske i preuzete međunarodne obveze, optužnice uputila u redovitu pravnu proceduru.

Također je važno napomenuti da je Vlada Republike Hrvatske u kontaktima s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu uspjela ishoditi uspostavljanje procedure koja omogućava da se, uz ispunjavanje zahtjeva Tužiteljstva Međunarodnog kaznenog suda u Haagu, osigura i zaštita nacionalnih interesa i očuvanje pravnog poretka Republike Hrvatske.

1.1.5. Provođenje projekta sukcesije

Potpisivanjem Ugovora o pitanjima sukcesije, iako ga sve države sljednice još nisu ratificirale, Projekt o sukcesiji je praktično ušao u fazu provedbe. Radi uspješnosti tog posla, trebalo je restrukturirati Projekt i njegova tijela.

Prema odredbama Ugovora predviđeno je osnivanje šest zajedničkih odbora, s time da većina odbora pokriva posebna područja, prije svega, specificirana pojedinim aneksom Ugovora. Tako zvani Stalni Zajednički odbor je koordinacijski te nadzire provođenje Ugovora u cjelini. Do kraja prošle godine formalno su konstituirana dva zajednička odbora (Zajednički odbor za financijsku aktivnu i pasivnu i Zajednički odbor za konzularnu i diplomatsku imovinu u inozemstvu).

Za razliku od povoljnog dojma koji se nameće kroz rad Zajedničkog odbora za imovinu u inozemstvu, već početak rada u okviru financijskog Odbora izbacio je na površinu velike i složene probleme koje neće biti lako riješiti i koji stoga mogu izazvati vrlo nepovoljne posljedice. Naime, najveći je problem u tome što se najnoviji izvještaji NB Jugoslavije o

stanju zajedničke financijske imovine razlikuju od stanja kako je prikazano u potpisanom Ugovoru. Ne spominjući stavke u kojima razlike nisu prevelike, zapravo, glavnina problema svodi se na stavku deviznih računa u udruženim bankama SFRJ u inozemstvu (tzv. mješovite banke) koja po Ugovoru iznosi oko 645 milijuna US dolara, a po najnovijem izvještaju NBJ oko 60 milijuna US dolara.

U skladu s dogovorom postignutim početkom 2001. godine u Bruxellesu i prezentiranim u dodatku Ugovora o pitanjima sukcesije, sredinom 2001. godine podijeljena je zajednička imovina država sljednica deponirana u Banci za međunarodna poravnanja. Republici Hrvatskoj, odnosno Hrvatskoj narodnoj banci, pripalo je zlata, deviza i dionica u vrijednosti od oko 140 milijuna US dolara ili 28,49 % od ukupne zajedničke imovine u toj banci.

1.1.6. Gospodarski aspekti vanjske politike

Na sjednici Glavnog vijeća Svjetske trgovinske organizacije, 17. srpnja 2000. godine, prihvaćeno je izvješće o postupku primanja Republike Hrvatske u Svjetsku trgovinsku organizaciju, a istog dana potpisan je i Protokol o primitku s obvezujućim rasporedima za trgovinu roba i usluga. Tako je okončanjem postupka ratifikacije Protokola o pristupanju Republike Hrvatske u članstvo Svjetske trgovinske organizacije i istekom 30 dana od dana notifikacije ratifikacijskih dokumenata, 30. studenog 2000. godine, Republika Hrvatska postala punopravnom članicom Svjetske trgovinske organizacije.

Punopravno članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji jedan je od uvjeta za ulazak u europske integracijske procese, osobito u Europsku uniju i CEFTA-u čime se približavamo strateškim ciljevima u vanjskoj politici iz Programa rada Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 2000.-2004. godine.

Ulaskom u članstvo Svjetske trgovinske organizacije hrvatskom gospodarstvu se otvara prostor za što slobodniji i ravnopravniji plasman robe u svijetu, očekivano dolazi do povećanja proizvodnje, rasta GDP-a, povećanja zaposlenosti, tehnološke i poslovne modernizacije. Ne manje bitan razlog za članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji je svakako i otvorena mogućnost privlačenja stranoga kapitala i stranih ulaganja.

U sklopu članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji Republika Hrvatska sudjelovala je i u obvezujućim pregovorima u poljoprivredi i uslugama te na Četvrtoj ministarskoj konferenciji, 9.-13. studenoga 2001. godine.

Otvaranju zemlje slobodnoj trgovini doprinosi i sporazum sa zemljama EFTA-e, potpisan u lipnju 2001. godine. Pošto su se i zemlje CEFTA-e pozitivno očitovale na zahtjev Hrvatske da bude primljena u članstvo tog srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini, Republika Hrvatska sudjelovala je na sastanku predsjednika vlada zemalja CEFTA-e u Bukureštu, 16. studenog 2001. godine, kada je potvrđeno i pokretanje pregovora za sklapanje sporazuma o prijemu.

1.1.7. Ostala vanjskopolitička dostignuća

U 2000. godini okončan je nadzor Parlamentarne skupštine Vijeća Europe nad Republikom Hrvatskom, a Republika Hrvatska isključena je iz Omnibus rezolucije o ljudskim pravima Opće skupštine Ujedinjenih naroda.

Tijekom 2001. godine predstavnik Republike Hrvatske je bio potpredsjednik Ekonomsko-socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda (ECOSOC) a početkom ove godine predstavnik Republike Hrvatske je predsjedavajući tog važnog tijela UN-a, što je, jednako kao i lanjski izbor Republike Hrvatske u članstvo Komisije Ujedinjenih naroda za ljudska prava, dodatna potvrda sve boljeg međunarodnog položaja Republike Hrvatske.

Unutarnjepolitička stabilnost utjecala je i na smanjenje te najavu okončanja misije OESS-a u Republici Hrvatskoj.

1.2. Europska unija

Zagrebački summit, održan 24. studenog 2000. godine, potvrdio je izlazak zemlje iz dugogodišnje međunarodne izolacije i naznačio ulazak Republike Hrvatske u proces europskih integracija, otvaranjem pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Povjeravanje organizacije Zagrebačkog summita Republici Hrvatskoj imalo je posebno značenje i u činjenici da se radi o prvom službenom skupu svih država članica Europske unije izvan njenih granica.

Nakon održana tri službena kruga pregovora, dva kruga tehničkih pregovora, te niz dodatnih sastanaka na stručnoj razini kako bi se usuglasila pitanja vezana uz poljoprivredne i trgovinske dijelove Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom i njenim državama članicama, parafiranjem 14. svibnja 2001. godine te njegovim potpisivanjem 29. listopada 2001. godine, konačno su uspostavljeni institucionalni odnosi između Republike Hrvatske i Europske unije. Istodobno s potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sklopljen je i Privremeni sporazum o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima, te dana Zajednička izjava o političkom dijalogu između Republike Hrvatske i Europske unije. Sporazume je Hrvatski sabor potvrdio 5. prosinca 2001. godine, a Europski parlament potvrdio je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, kao prvi takav sporazum, 12. prosinca 2001. godine. U 2002. i 2003. godini predstoji potvrđivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju od strane država članica Europske unije.

U cilju ispunjavanja obveza preuzetih Sporazumom, izrađen je Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji je Vlada RH usvojila prije potpisivanja samog Sporazuma, na sjednici održanoj 18. listopada 2001. godine. Plan provedbe predstavlja početak sveobuhvatnih i korjenitih reformi državne uprave i društva u cjelini radi prilagodbe pravnim, gospodarskim i političkim standardima EU. S tim u vezi prihvaćen je i Metodološki priručnik za izradu analize učinaka uvođenja propisa Europske unije, a sva tijela državne uprave zadužena su od 1.siječnja 2002.godine u pripremi (nacrtu) prijedloga propisa kojima se ispunjavaju obaveze preuzete tim Sporazumom, izraditi analizu učinaka uvođenja pojedinog propisa.

U 2000. godini Europska je komisija po prvi puta Republici Hrvatskoj omogućila pristup programima pomoći i suradnje namijenjenim tijelima državne uprave, nakon čega se pristupilo definiranju potreba i zajedničkih prioriteta, uspostavi koordinacijskog i provedbenog mehanizma, što je uključivalo i osposobljavanje potrebnih ljudskih resursa, te samoj provedbi projekata.

Unutar alokacije programa OBNOVA za Republiku Hrvatsku iz proračuna za 2000. godinu u iznosu od 18,64 milijuna eura, Europska je komisija, u suradnji s Vladom

Republike Hrvatske, definirala paket tehničke pomoći resornim ministarstvima vrijedan 3 milijuna eura. Njegova provedba je započela tijekom prve polovice 2001. godine, a provedba većine projekata iz paketa je završila.

U sklopu priprema za provođenje CARDS programa Vlada Republike Hrvatske je surađivala s Europskom komisijom na izradi temeljnih provedbenih dokumenata – Okvirnoj strategiji za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2002.-2006. i Višegodišnjem indikativnom programu za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2002.-2004. Definiran je i Godišnji plan aktivnosti za Republiku Hrvatsku za 2001. godinu, za što je Europska komisija odobrila 60 milijuna eura, a provedba projekata iz ovog plana započet će tijekom 2002. godine. Vlada je također donijela niz odluka kojima se ustrojio provedbeni mehanizam za CARDS program i za koordinaciju sveukupne pomoći koju Republika Hrvatska dobiva iz inozemnih izvora, uključujući imenovanje Nacionalnog koordinatora za programe pomoći i suradnje s Europskom unijom.

Za uspješnije provođenje cjelokupnog procesa približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, usvojen je program obrazovanja i stipendiranja iz područja europskih integracija za potrebe državne uprave, a na osnovi analize postojećeg stanja. Osim ovih obrazovnih aktivnosti unutar tijela državne uprave, s ciljem boljeg informiranja opće javnosti o približavanju Republike Hrvatske europskim integracijama, Vlada je usvojila Komunikacijsku strategiju. Tim dokumentom definirane su ključne ciljne skupine, te sukladno njima najučinkovitiji oblici upoznavanja s procesom, s djelatnošću Vlade Republike Hrvatske i tijela državne uprave, te podizanje razine svijesti o važnosti ideje i procesa europskih integracija.

2. OSNOVNI EKONOMSKI POKAZATELJI

2.1. Bruto domaći proizvod

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku bruto domaći proizvod je, nakon pada za 0,4% u 1999. godini, u 2000. godini porastao za 3,7%. Porast izvoza robe i usluga od 8,7%, te porast osobne potrošnje od 4,1% dali su najznačajniji doprinos rastu bruto domaćeg proizvoda. Prema proizvodnoj metodi najveći doprinos rastu BDP-a u 2000. godini dali su izvanredna turistička sezona i trgovina na malo.

Oporavak gospodarske aktivnosti započet u 2000. godini nastavljen je i u 2001. godini. U prva tri kvartala 2001. godine bruto domaći proizvod je, prema preliminarnim podacima Državnog zavoda za statistiku, rastao realnom stopom od 4,3%. Posebice ohrabruje porast investicija, koje nakon devet kvartala (izuzev drugog kvartala 1999. godine) pada, u 2001. godini u sva tri kvartala bilježe porast. Rast investicija je dakle u prva tri kvartala 2001. godine iznosio 7,4%. Osim porasta investicija značajan doprinos rastu dale su, ponovno, osobna potrošnja (porast 4,8%) i izvoz (rast od 8,5%).

2.2. Realni sektor

2.2.1. Industrijska proizvodnja

Rast industrijske proizvodnje u 2000. godini iznosio je 1,7%. Prema glavnim industrijskim grupacijama, proizvodnja intermedijarnih proizvoda porasla je 3,6%, proizvodnja netrajnih proizvoda za široku potrošnju 1,1% te kapitalnih proizvoda za 7,2%, dok je proizvodnja energije pala za 2,4%, te proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju za 3,8%.

Promatrano prema područjima Nacionalne klasifikacije djelatnosti, područje rudarstva i vađenja je u prvih jedanaest mjeseci zabilježilo pad proizvodnje od 1,8%, dok je područje opskrbe električnom energijom, plinom i vodom zabilježilo pad proizvodnje od 4,8%. Prerađivačka industrija koja u ukupnoj industrijskoj proizvodnji sudjeluje s oko 80% u 2000. godini je rasla 2,9.

Rast industrijske proizvodnje iz 2000. godine intenziviran je u 2001. godini. U prvih jedanaest mjeseci 2001. godine industrijska je proizvodnja rasla 6,0% što je značajno pridonijelo ukupnom gospodarskom rastu. Najznačajniji doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje dala je prerađivačka industrija koja je u jedanaest mjeseci porasla za 6,6%. Od ukupno 23 grane prerađivačke industrije njih 18 je zabilježilo porast.

2.2.2. Trgovina na malo

Ukupni promet u trgovini na malo je u 2000. godini porastao nominalno 21,8%, odnosno 14,4% realno. Ovakav porast prometa u trgovini na malo najvećim dijelom rezultat je dobre turističke sezone, te smanjenja shopping u inozemstvu kao posljedica povećanja konkurentnosti domaćih cijena. Do povećanja konkurentnosti došlo je pak uslijed dolaska stranih trgovačkih lanaca i zaoštavanja konkurencije na domaćem tržištu.

Ovakvi trendovi u nešto blažem obliku nastavljeni su i u 2001. godini, te je promet u trgovini na malo u prvih deset mjeseci 2001. godine porastao 14,9% nominalno, odnosno 10,2% realno. Kretanje u trgovina na malo govori o povećanoj domaćoj potražnji što svakako koristi domaćoj industrijskoj proizvodnji.

2.2.3. Turizam

Kako je već istaknuto, turizam je u 2000. godini bio jedan od glavnih pokretača gospodarskog rasta. Naime, broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku u 2000. godini porastao je 39% dok je broj noćenja povećan za 45%. Noćenja stranih turista porasla su 56%, dok su noćenja domaćih turista smanjena za 2%.

Noćenja turista u 2001. godini kreću se u očekivanim okvirima i za prvih jedanaest mjeseci bilježe porast od 11%. Kao i u 2000. godini noćenja domaćih turista smanjena su za 2%, dok je broj noćenja inozemnih gostiju povećan za 13%. Ovakva kretanja dolazaka i noćenja stranih gostiju svakako su poželjna i govore o njihovom povratku na Jadran. Međutim, pad broja noćenja domaćih gostiju možda upozorava na njihovu nedovoljnu ekonomsku snagu ili na nalazak alternativnih smještaja koji statistički ostaju nezabilježeni.

2.2.4. Građevinarstvo

Građevinarstvo je u 1999. i 2000. godini zabilježilo snažan pad obujma građevinskih radova. Taj pad je u 2000. godini iznosio 9,1%. Međutim, u 2001. godini, oporavkom investicijske aktivnosti obujam građevinskih radova u prvih deset mjeseci porastao je 3,2%. Za očekivati je da će ovaj trend kako privatnim tako i državnim investicijama dodatno biti ojačan u 2002. godini.

2.2.5. Cijene i tečaj

Cijene

Cijene su, mjereno indeksom cijena na malo, u 2000. porasle za 6,2%. U prosincu su cijene bile 7,4% veće u odnosu na isti mjesec 1999. godine. Cijene tekućih goriva i maziva (35,9%), duhanskih proizvoda (20,3%) te pića (11,0%) najviše su porasle tijekom 2000. godine. Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima su u prvih jedanaest mjeseci porasle 9,7% dok je u prosincu razina proizvođačkih cijena 11,2% viša od razine u istom prošlogodišnjem mjesecu.

U 2001. godini prosječna inflacija je, mjereno cijenama na malo, iznosila 4,9%. Promatrano krajem razdoblja, cijene na malo su u prosincu 2001. godine bile tek 2,6% iznad onih iz prosinca 2000. godine (što je od 1994. godine najniža inflacija na kraju godine). Ovo ukazuje na činjenicu da je ovogodišnja inflacije značajnim dijelom prenesena prošlogodišnja inflacija. Na stabiliziranje cijena je u 2001. godini, osim globalnih ekonomskih politika, pozitivno utjecalo smanjenje carinskih stopa, te daljnje zaoštavanje konkurencije na domaćem tržištu.

Proizvođačke cijene su nakon porasta od 9,7% u 2000. godini, u 2001. godini zabilježile porast od svega 3,6%. Ukoliko promatramo na kraju razdoblja tada su cijene proizvođača u prosincu 2001. godine zabilježile pad od 3,1% u odnosu na prosinac 2000. godine. Ovo je svakako pridonijelo povećanju konkurentnosti naših industrijskih proizvoda kako na domaćem, tako i na inozemnom tržištu.

Tečaj

Prosječni tečaj kune prema euru u 2000. godini je iznosio 7,598 kuna, što predstavlja aprecijaciju od 0,2% u odnosu na 1999. godinu, dok je kuna u odnosu na američki dolar u 2000. godini deprecirala 16,4%.

Osnovna značajka kretanja tečaja kune prema euru u prvih jedanaest mjeseci 2001. godine je pojačana fluktuacija. Naime, nakon pritisaka na deprecijaciju tečaja kune početkom godine, Hrvatska narodna banka je početkom ljeta zaustavljala aprecijaciju tečaja kune. No već u kolovozu, HNB je ulagala velike napore da zaustavi deprecijaciju tečaja kune, što joj je, uvođenjem dodatnih mjera, u rujnu i uspjelo.

Realni efektivni tečaj kune je, mjereno cijenama na malo, u prvih devet mjeseci 2001. godine aprecirao 2,25%. Ovakvo kretanje zabilježeno je zbog bržeg porasta domaćih cijena od inozemnih.

2.2.6. Plaće

Prosječna isplaćena neto plaća u Republici Hrvatskoj u 2000. godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, iznosila je 3 324 kuna, što u odnosu na 1999. godinu predstavlja rast od 8,8% nominalno odnosno 2,2% realno (deflacionirano cijenama na malo). Istovremeno je prosječna bruto plaća iznosila 4 868 kuna, što znači da je porasla 7% nominalno (0,5% realno) u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna neto plaća u prvih deset mjeseci 2001. godine iznosila je 3 520 kuna što je u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje nominalni porast od 7,0%, dok realni porast (deflacionirano cijenama na malo) iznosi 0,7%. Porast plaća u 2001. godini dijelom je posljedica izmjena u poreznom sustavu, odnosno uvođenja treće stope poreza na dohodak što je djelovalo na povećanje neto plaća.

Prosječna bruto plaća je u prvih deset mjeseci 2001. godine nominalno porasla 4,1%, dok je u istom razdoblju zabilježen realni pad bruto plaće od 1,1%. Ovakva kretanja prosječne bruto plaće nužno će djelovati na povećanje domaće konkurentnosti, za razliku od prijašnjih razdoblja, kada su bruto plaće rasle dvoznamenkastim brojkama i što je najznačajnije znatno brže od rasta produktivnosti. Ovo je vrijeme kada će takva kretanja biti dijelom nadoknađena što je vidljivo iz porasta bruto plaća i iz činjenice da je u razdoblju od prvih devet mjeseci 2001. godine porast proizvodnosti rada u industriji iznosio 9,6%.

2.2.7. Vanjskotrgovinska razmjena

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupan izvoz Republike Hrvatske u 2000. godini iznosio je 4 431,1 milijuna USD, ukupan uvoz u istom je razdoblju iznosio 7 886,5 milijuna USD. Dakle, tijekom 2000. godine vanjskotrgovinski manjak iznosio je 3 454,9 milijuna USD.

U odnosu na 1999. godinu izvoz je (izraženo u USD) povećan za 3,0% dok je uvoz povećan za 1,1%. Sukladno povećanju izvoza i uvoza ukupni je vanjskotrgovinski manjak, u odnosu na 1999. godinu, smanjen za 1,2%. Promatrano po NKD-u 96,1% izvoza čini prerađivačka industrija koja je tijekom 2000. godine zabilježila porast izvoza od 1,9%. Isto tako prerađivačka industrija je i najveći uvoznik sa 82,5% vrijednosti ukupnog uvoza. Tijekom 2000. godine najveće vrijednosti izvoza ostvarene su u: proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (brodogradnja, sa 640,1 milijuna USD vrijednim izvozom), proizvodnja kemikalija (534,5 milijuna USD), proizvodnja koksa i naftnih derivata (453,9 milijuna USD) te proizvodnja odjeće (393,2 milijuna USD). Najveće vrijednosti uvoza zabilježen su kod: nafte i zemnog plina (971,9 milijuna USD), kemikalija (964,3 milijuna USD), motornih vozila (856,0 milijuna USD) te strojeva (712,4 milijuna USD).

U prvih jedanaest mjeseci 2001. godine hrvatski izvoz je iznosio 4 263,2 milijuna USD što je u odnosu na isto promatrano razdoblje 2000. godine porast od 3,5%. Istovremeno je uvoz iznosio 8 362,2 milijuna USD što je porast od 17,5%. Ovakvo kretanje uvoza i izvoza rezultiralo je deficitom robne razmjene od 4 100,0 milijuna USD ili 36,8% većim nego u istom razdoblju 2000. godine.

Očito je da je ovakvo povećanje robnog deficita prije svega posljedica snažnog porasta uvoza. Na ovakav porast uvoza značajno je djelovao snažan porast uvoza motornih vozila koji je u jedanaest mjeseci iznosio 867,0 milijuna USD a kao posljedica ukidanja

određenih povlastica braniteljima, te sve povoljnijih uvjeta kreditiranja kupnje automobila. Međutim, pored motornih vozila, uvoz je rastao kod gotovo svih odjeljaka NKD-a, što je rezultat pojačane domaće potražnje dodatno stimulirane sniženim carinskim stopama. Tako je u prvih jedanaest mjeseci uvezeno 538,8 milijuna USD hrane i pića, 911,9 milijuna USD kemikalija i kemijskih proizvoda, 890,8 milijuna USD sirove nafte, te 838,7 milijuna USD strojeva i uređaja.

2.2.8. Platna bilanca

Prema preliminarnim podacima iz platne bilance, koje je objavila Hrvatska narodna banka, deficit tekućeg računa je u 2000. godini iznosio 432,8 milijuna američkih dolara. U odnosu na 1999. godinu, kada je deficit tekućeg računa iznosio 1 390,4 milijuna dolara, ovo predstavlja smanjenje od 69%. Promatrano kao udio u bruto domaćem proizvodu deficit se s 6,9% BDP-a u 1999. godini smanjio na 2,2% u 2000. godini. Za pretpostaviti je da je Hrvatska, u ekonomskim odnosima s inozemstvom, konačno prevladala razdoblje visokih deficita tekućeg računa što je predstavljalo izrazitu eksternu neravnotežu i rizik za strane investitore.

Smanjenje deficita tekućeg računa najvećim je dijelom rezultat smanjenja deficita računa roba i usluga koji je u odnosu na 1999. godinu smanjen za gotovo 740 milijuna dolara ili 44%. Od navedenog iznosa smanjenje deficita robne razmjene iznosi oko 95 milijuna dolara, dok se ostatak odnosi na povećanje suficita računa usluga. Na računu usluga suficit je u 2000. godini iznosio 2 267,1 milijuna američkih dolara što je u odnosu na 1999. godinu povećanje za oko 642 milijuna dolara. Ovo je najvećim dijelom rezultat visokog porasta suficita na računu turističkih usluga od 25,7% a kao posljedica dobre turističke sezone.

Deficit tekućeg računa u prva tri kvartala 2001. godine iznosio je 212,5 milijuna američkih dolara. Procjena je da će do kraja godine ovaj deficit iznositi između 700 i 800 milijuna američkih dolara što bi kao udio u BDP-u iznosilo između 3,4% i 3,9%. U odnosu na 2000. godinu ovo predstavlja određeno pogoršanje, ali ga se s obzirom na uzroke njegova pogoršanja može shvatiti kao privremenu pojavu. Naime, do pogoršanja deficita tekućeg računa u 2001. godini najvećim dijelom došlo je uslijed, već opisanog, snažnog porasta uvoza (automobila). Već za 2002. godinu se očekuje vraćanje deficita na razinu iz 2000. godine. Prihod od turizma je u prva tri kvartala 2001. godine iznosio 2 912,2 milijuna USD ili 19,6% više nego u istom razdoblju 2000. godine. Uočljivo je da devizni prihod od turizma u 2001. godini rastao znatno brže od broja noćenja stranih turista što bi svakako bilo poželjno i nužno kretanje i u budućnosti.

Može se konstatirati da je stabiliziranje i snižavanje deficita tekućeg računa platne bilance u opisane okvire (uz smanjenje proračunskog deficita) jedan od najpozitivnijih trendova zabilježenih u protekle dvije godine.

2.2.9. Monetarna kretanja i likvidnost

Monetarna kretanja

Sa stanovišta monetarne politike 2000. godinu možemo smatrati godinom oporavka monetarnih agregata i aktivnosti realnog sektora te značajnije konsolidacije i restrukturiranja bankarskog sektora.

U odnosu na 1999. godinu plasmani su ubrzali rast pri čemu se gotovo sav oporavak odnosio na posljednje tromjesečje 2000. godine i to kao vrlo blagi porast kredita poduzećima i nešto brži rast kredita stanovništvu. Ipak i sa tako opreznim i blagim oporavkom nedvosmisleno je kako je u 2000. godini došlo do zaustavljanja smanjivanja kreditne aktivnosti. Krajem godine plasmani su iznosili 60 863,3 milijuna kuna i porasli su u odnosu na prosinac 1999. godine 9%.

Nakon 1999. godine koja je bila obilježena kreditnom restrikcijom tijekom 2000. godine porast kredita je zabilježen i kod sektora stanovništva (21,1%) i kod sektora poduzeća gdje je porast iznosio 3,2% u usporedbi s 7%-tnim smanjenjem u 1999. godini.

Kraj 2000. godine obilježio je vrlo snažan porast sve četiri komponente ukupnih likvidnih sredstava. Novčana masa M1 je u odnosu na prosinac 1999. godine porasla za 30,1%, ukupna likvidna sredstva M4 iznosila su 73 061,1 milijuna kuna. Na ovako velik rast najviše je utjecala isplata osiguranih štednih depozita koju su štediše uglavnom ostavljale na deviznim računima. Naime, krajem godine devizni su depoziti kod poslovnih banaka iznosili 46 901,6 milijuna kuna (odnosno 26,9% više nego u prosincu 1999. godine) od čega su štedni i oročeni depoziti stanovništva iznosili 41 128,4 milijuna kuna (87,7% ukupnih deviznih depozita kod poslovnih banaka). U odnosu na kraj 1999. godine štedni i oročeni devizni depoziti porasli su za 23,8%.

Slična kretanja monetarnih i kreditnih agregata kao u 2000. godini bilježimo i u 2001. godini. Novčana masa bila je u listopadu 2001. godine 11,3% veća nego u prosincu 2000., dok je M4 (ukupna likvidna sredstva) u istom razdoblju porastao 23,3%. U istom razdoblju ukupni plasmani monetarnih institucija porasli su 19,7%. Devizni depoziti kod poslovnih banaka su u listopadu 2001. godine u odnosu na prosinac 2000. godine porasli 28%.

U 2001. godini (podatak za kraj listopada) krediti poslovnih banaka poduzećima porasli su 21,2% što govori o jačanju trenda započetog u 2000. godini. Istovremeno su krediti stanovništvu porasli za 26,7%.

Zahvaljujući, između ostalog, i restriktivnijoj fiskalnoj politici ove Vlade tijekom 2000. i 2001. godine bili smo, dakle, svjedoci pozitivnih monetarnih kretanja. Restriktivnija fiskalna politika dozvolila je Hrvatskoj narodnoj banci vođenje nešto ekspanzivnije monetarne politike.

Rezultati te politike su, gore opisana kretanja monetarnih i kreditnih agregata, te znatan pad aktivnih kamatnih stopa. Kamatne stope na prekonoćnom tržištu u prosincu 2000. godine su iznosile 2,39% u odnosu na 10% u siječnju te godine. Prekonoćna kamatnih stopa na ovoj se razini nalazila i veći dio 2001. godine. U kolovozu i rujnu 2001. godine ona je porasla na 3,88% odnosno 4,75% najvećim dijelom radi uvođenja obveze bankama da dio devizne obvezne pričuve izdvajaju u kunama. U listopadu je ponovno smanjena na 4,04%. Kamatna stopa na dnevnom tržištu je s 12,72% u prosincu 1999. godine smanjena na 481% u listopadu 2001. godine.

Osim kamatnih stopa na međubankarskom tržištu, značajan pad zabilježile su i aktivne kamatne stope bankarskog sektora. Kamatne stope na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule su pale sa 13,52% u prosincu 1999. godine na 10,45% odnosno 8,52% u listopadu 2001. godine. Na dugoročne kunske kredite bez valutne klauzule kamatna je stopa s

15,14% krajem 1999. godine pala na 12,06% u listopadu 2001. godine. U istom je razdoblju kamatna stopa na kratkoročne kredite s valutnom klauzulom smanjena s 13,66% na 9,24%, dok je na dugoročne smanjena nešto manje i to s 10,81% na 9,45%.

Sasvim je jasno kakav učinak jeftiniji kapital ima na kretanje investicija i konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Likvidnost

Bankarski sustav u posljednje je dvije godine sve likvidniji. Likvidnost banaka u posljednje dvije godine očituje se iz podataka o slobodnim novčanim sredstvima, stopi primarne likvidnosti ali i svih drugih pokazatelja likvidnosti. Ovo je zasigurno, između ostalog, dijelom i rezultat Vladine politike vraćanja dospjelih neplaćenih dugova dobavljačima. Povrat skoro 3,6 milijardi kuna izravno iz proračuna, isplata ostale osigurane štednje te podmirenje 1,7 milijardi kuna dugova HZZO-a putem domaće emisije obveznica je potaknulo porast štednje u bankama te porast likvidnost u gospodarstvu općenito.

Problem nelikvidnosti koji je izrazito opterećivao i gušio poslovanje u Hrvatskoj, i hrvatsko gospodarstvo u cjelini, gotovo da se više niti ne osjeti. Podaci Zavoda za platni promet ukazuju da je iznos nepodmirenih prijavljenih naloga za plaćanje pao sa 26,6 milijardi kuna u prosincu 1999. godine na 20,2 milijardi kuna koncem prosinca 2000. godine. Iznos nenaplaćenih naloga u prosincu 2000. je bio 24% manji nego u prosincu 1999. Tijekom 2001. godine iznos nepodmirenih obveza nastavio se smanjivati te je u studenom 2001. godine iznosio 17,6 što je u odnosu na prosinac 1999. godine smanjenje od 33,8%.

3. JAVNE FINACIJE

Zatečena je visoka razina javne potrošnje, visoka razina proračunskog deficita i neuredno plaćanje državnih obveza te su osnovne smjernice na ovom području bile smanjenje javnih izdataka, smanjenje poreznog opterećenja gospodarstva, te uvođenje urednosti i efikasnosti u izvršavanju državnih plaćanja.

U sferi javnih financija postignuto je smanjenje javne potrošnje i njihovo stabiliziranje putem smanjenja proračunskog deficita. Nakon toga otvara se prostor za smanjenje poreznog opterećenje gospodarstva. Neke od ovih radnji, zbog težine situacije, događale su se istovremeno. No najvažnije je postignuće ciljeva a to će se vidjeti iz pokazatelja razine potrošnje i visine deficita.

Dakle, promatrano na razini konsolidirane središnje države udio izdataka se s 49,1% BDP-a u 1999. godini smanjio se na 47,4% BDP-a u 2000. godini, te 44,2% u 2001. godini. Proračunom za 2002. godinu ovaj se udio dodatno smanjio na 42,2%. Dakle, u tri godine se konsolidirani deficit smanjio za više od 7 postotnih poena BDP-a. Ovaj udio bi u 2004. godini trebao pasti na oko 38%.

Ukoliko pređemo na obračunski princip, kako na ocjenjuje i kako računa MMF tada su takva kretanja još izraženija. Dakle ukupni su rashodi konsolidirane središnje države na obračunskom principu s 50,2% BDP-a u 1999. godini smanjeni na 45,7% BDP-a u 2000. godini, te 43,6% u 2001. godini. Proračun za 2002. godini, prema ovom izračunu, nalazi se na

razini od 41,4% BDP-a. Ovdje je smanjenje, dakle, još veće – u tri godine 8,8 postotnih poena bruto domaćeg proizvoda.

Iz ovoga je vidljivo da država smanjuje svoj udio u ukupnom gospodarstvu. Paralelno sa smanjenjem državnih izdataka smanjivalo se porezno opterećenje što će sve skupa više prostora ostavljati privatnom sektoru. Porezno se opterećenje na razini konsolidirane središnje države, po obračunskom principu, smanjilo s 40,7% BDP-a u 1999. godini na 35,3% BDP-a u proračunu za 2002. godinu.

Deficit konsolidirane središnje države na obračunskom načelu je s 7,4% u 1999. godini smanjen na 5,7% u 2000. godini, te 5,3% u 2001. godini. Proračunom za 2002. godinu ovaj je deficit dalje smanjen na 4,2% bruto domaćeg proizvoda. Projekcijama za 2003. godinu planira se njegovo daljnje smanjenje na 1,3%, dok bi u 2004. godini prihodi i rashodi konsolidirane središnje države trebali biti uravnoteženi.

3.1. Stand – by aranžman s MMF-om

Za predloženom gospodarsku politiku a prije svega za načinjene fiskalne prilagodbe Vlada je dobila i potporu Međunarodnog monetarnog fonda s kojim je početkom 2001. godine potpisan stand-by aranžman. Ovakva podrška i sporazum s MMF-om u ovom je trenutku od iznimne važnosti za Republiku Hrvatsku jer je to najbolja preporuka na svjetskom financijskom tržištu. Sporazum s MMF-om će pridonijeti neophodnom povećanju povjerenja stranih investitora u Republiku Hrvatsku, poboljšanju njenog položaja na svjetskom financijskom tržištu, omogućit će povlačenje novih povoljnih kreditnih sredstava od MMF-a i Svjetske banke, te sve to skupa zajedno s provođenjem dogovorenih mjera iz Programa trebalo bi garantirati poboljšanje ekonomskog položaja zemlje.

3.2. Osigurana štednja

Utvrđivanjem modela isplate osiguranih štednih uloga putem izdavanja obveznica DAB-a u iznosu 2,5 mlrd. kuna i isplatom 210 mil. kuna direktno iz Državnog proračuna, riješen je veliki i neugodan problem vraćanja štednih uloga za više desetaka tisuća građana čija je štednja bila izgubljena u propalim bankama i štedionicama. Sama isplata ovih sredstava pridonosi rastu povjerenja u domaći financijski sustav i državu u cjelini te doprinosi rastu štednje, a model isplate kroz izdavanje obveznica putem sindikata domaćih banaka pridonosi daljnjem razvoju domaćeg tržišta kapitala.

3.3. Reforma financijskog sektora

Unaprjeđenje cjelokupnog financijskog sustava nužno je ne samo zbog približavanja Europskoj monetarnoj uniji ili udovoljavanju zahtjevima MMF-a već prvenstveno zbog jačanja povjerenja u financijski sustav, razvoja efikasnog financijskog tržišta, pogotovo tržišta kapitala, kako bi isti pozitivno utjecao na razvoj gospodarstva u cjelini. Ovaj je postupak započeo izradom određenih zakonskih rješenja usmjerenih na poboljšanje pojedinih dijelova financijskog sustava.

Najvažniji su među njima Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata; Zakon o platnom prometu; Zakon o Financijskoj agenciji; Zakon o prikupljanju

podataka po osiguranicima o obveznim doprinosima, porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak.

Prijedlogom zakona o Hrvatskoj narodnoj banci jača se neovisnost Hrvatske narodne banke u funkcionalnom, institucionalnom, osobnom i financijskom smislu. Zakon se predviđa i promjena glavnih ciljeva HNB-a. Glavni ciljevi središnje banke postaju postizanje i održavanje stabilnosti cijena te održavanje likvidnosti i solventnosti stabilnog i tržišno orijentiranog bankarskog sustava.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata provodi se znatna liberalizacija deviznog sustava, što će dodatno potaknuti razvoj izvozno orijentiranog gospodarstva.

Objedinjena naplata i prikupljanje podataka o doprinosima, porezu i prirezu učinit će naplatu efikasnijom, za poduzetnike jednostavnijom, a državi će omogućiti bolju i ažurniju kontrolu plaćanja navedenih poreza.

3.4. Porezna reforma

Donošenjem novih poreznih zakona hrvatski porezni sustav prelazi iz rascjepkanog sustava u moderan, jedinstven i pregledan porezni sustav koji se svojom suštinom želi što više približiti sustavima naprednih europskih zemalja. Jedna od poteškoća dosadašnjeg hrvatskog zakonodavnog okvira bila je činjenica da su brojni, neporezni zakoni regulirali, odnosno predviđali određene porezne olakšice za pojedine kategorije stanovništva. Donošenjem novih Zakona o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dobit te su olakšice i poticaji objedinjeni, čime će biti znatno poboljšana pravna sigurnost poreznih obveznika, te transparentnost cjelokupnog poreznog sustava.

3.4.1. Opći porezni zakon

Donošenjem Općeg poreznog zakona Republika Hrvatska se u razvoju svog poreznog sustava približava sustavima razvijenijih europskih zemalja. Naime, najvažnije što se ovim Zakonom uređuje jest porezno-dužnički odnos i postupna pravila po kojima moraju postupati nadležna tijela koja provode porezne propise.

Time će biti postignuto:

- povećanje pravne sigurnosti poreznih obveznika
- vjerodostojnost cijelog poreznog sustava prema građanima
- nedvojbeno utvrđivanje prava i obveza poreznih obveznika i porezne uprave
- efikasniji postupak naplate i prisilne naplate poreznih obveza.

3.4.2. Zakon o porezu na dohodak

Zakonom o porezu na dohodak:

- uvode se tri porezne stope (15, 25 i 35 %) umjesto dosadašnje dvije (20 i 35 %),
- daje se mogućnost potpunog otpisa nabavljene opreme i poslovnih objekata u poreznom razdoblju,
- umanjuje se porezna osnovica za iznos:

- isplaćenih plaća novozaposlenih radnika kroz razdoblje od 12 mjeseci od dana zaposlenja, a osobama s invaliditetom 3 godine,
- obveznicima s područja posebne državne skrbi,
- osobama kojima je utvrđen status HRVI,
- osobama koje obavljaju umjetničku i kulturnu djelatnost
- omogućava se paušalno oporezivanje određenih kategorija obrta i slobodnih zanimanja,
- omogućavaju se bez plaćanja poreza donacije do visine 2% ostvarenih primitaka u prethodnoj godini,
- porezno priznatim izdacima smatraju se i izdaci za osiguranja života, dobrovoljnog mirovinskog i dopunskog zdravstvenog osiguranja do visine 0,8 osnovnog osobnog odbitka od 1.250,00 kn što iznosi 1000,00 kn mjesečno,
- 30% izdataka za reprezentaciju oslobođeno je poreza,
- uvedeno je plaćanje poreza na dohodak od kapitala, što znači na dividende, udjele u dobiti i kamate, osim kamata na štednju.

Kao rezultat navedenih promjena očekujemo:

- porezno rasterećenje ostvarenih dohodaka (plaća, dohodaka od samostalnog rada i dr.)
- povećanje socijalne pravednosti oporezivanja dohotka (porezni obveznici s nižim dohocima plaćat će manji porez),
- poticanje poduzetnika na ulaganje u razvoj tvrtke (ne oporezuju se reinvestirane dividende i udjeli),
- poticanje novog zapošljavanja,
- usporedivost poreznog sustava s drugim europskim zemljama.

3.4.3. Zakon o porezu na dobit

Zakonom o porezu na dobit:

- snižena je porezna stopa sa dosadašnjih 35% na 20%,
- potiče se reinvestiranje dobiti omogućavanjem umanjenja porezne osnovice za nabavljenu opremu i poslovne objekte u poreznom razdoblju,
- od porezne osnovice odbija se iznos plaća novozaposlenih radnika,
- predviđene su porezne olakšice obveznicima:
 - s područja posebne državne skrbi,
 - na području grada Vukovara,
 - koji posluju u slobodnim zonama,
- obuhvaćeni su i poticaji ulagačima predviđeni Zakonom o poticanju ulaganja koji određuje znatne porezne olakšice za ulagače i to na rok od 10 godina:
 - za ulaganje od 10 milijuna kuna, uz zapošljavanje 30 radnika stopu poreza na dobit od 7 %,
 - za ulaganje od 20 milijuna kuna, uz zapošljavanje 50 radnika, stopu poreza na dobit od 3 %,
 - za ulaganje od 60 milijuna kuna, uz zapošljavanje 75 radnika stopu poreza na dobit od 0 %
- omogućavaju se bez plaćanja poreza donacije do visine 2% ostvarenih prihoda u prethodnoj godini,
- 30% izdataka za reprezentaciju oslobođeno je poreza.

Kao rezultat ovih promjena očekujemo:

- povećanje zapošljavanja,
- jednostavnost sustava oporezivanja dobiti,
- usporedivost s drugim poreznim sustavima,
- poticanje novih i radno intenzivnih subjekata.

3.4.4. Zakon o poreznom savjetništvu

Zakon o poreznom savjetništvu uređuje djelatnost poreznog savjetništva, kao neovisnog i samostalnog zanimanja poreznih savjetnika, čijom primjenom će se postići:

- povećanje transparentnosti i jasnoće poreznog sustava,
- povećanje pravne sigurnosti poreznih obveznika,
- smanjenje troškova porezne administracije.

3.4.5. Porez na dodanu vrijednost

Produljenjem roka uplate PDV-a s 10-tog na zadnji dan u mjesecu, od 1. srpnja 2000. godine, potaknuto je:

- jačanje likvidnosti gospodarstva, a time i bolja naplata potraživanja,
- smanjenje zaduživanja poduzetnika za plaćanje poreznih obveza,
- smanjenje kamatnih stopa.

PDV za organizirane turističke dolaske iz inozemstva od 1. siječnja 2001. godine smanjuje se na stopu od 0 %. Time se organiziranom turizmu iz inozemstva priznaje status izvoznika.

Također je PDV smanjen na stopu 0% za usluge javnog prikazivanja filmova, znanstvene časopise te za usluge i isporuke dobara javnih ustanova u kulturi, kao i usluge i isporuke dobara samostalnih umjetnika i umjetničkih organizacija.

3.5. Refinanciranje starih inozemnih dugova

Izdavanjem Euroobveznica u iznosu od 500 mil. EUR s dospijećem od 5 godina i kamatom od 7% omogućeno je izvršenje proračunom utvrđenog računa financiranja, te time pravovremena otplata dospjelog inozemnog i tuzemnog javnog duga.

Izdavanjem Samuraj obveznica na japanskom tržištu u iznosu od 40 mlrd. JPY (2,97 mlrd kn) s rokom dospjeća od 7 godina i kamatom od 3%, izvršeno je refinanciranje starih, skupljih kredita, jeftinijim zaduženjem.

Tijekom 2001. godine izdano je Euroobveznica u iznosu od 750 mil. EURA, na japanskom je tržištu izdano obveznica u iznosu od 25 mlrd. JPY na rok od 5 godine, te na domaćem tržištu 400 mil. Eura na rok od 3 i 7 godina. Valja istaknuti da se većina izdanja odnosila na refinanciranje starih dugova pod povoljnijim uvjetima.

Ukupni vanjski dug Republike Hrvatske krajem listopada 2001. godine iznosio je 11,1 milijardi USD što je u odnosu na kraj 1999. godine porast od 13,2%. U odnosu na bruto domaći proizvod vanjski dug je u promatranom razdoblju porastao s 49,2% krajem 1999. godine na 54,0% krajem listopada 2001. godine.

Vanjski javni dug je s 4,0 milijardi USD krajem 1999. godine povećan na 5,0 milijardi krajem listopada 2001. godine što je porast od 26,3%. Kao udio u bruto domaćem proizvodu vanjski javni dug je u promatranom razdoblju s 19,8% porastao na 24,2%.

Iako zaduženost Republike Hrvatske još uvijek nije takva da bi se Hrvatsku smatralo prezaduženom zemljom i da bi se smatralo rizičnim, u naredna zaduženja ipak treba ulaziti oprezno i samo za refinanciranje starih dugova.

Slijedom toga, očekuje se da će oba navedena udjela u 2002. godini i godinama koje slijede biti smanjena jer će nominalno neto zaduženje biti minimalno. Naime, za 2002. godine se očekuje da će ono iznositi oko 200 milijuna USD.

Unutarnji javni dug je s 13,9 milijardi kuna krajem 1999. godine povećan na 20,3 milijardi krajem listopada 2001. godine što je povećanje od oko 45%. Ovo povećanje se uglavnom odnosi na materijalizaciju već tada (1999.) postojeći dugova kao što je osigurana štednja i dugovanje zdravstva.

3.6. Poboljšanje položaja izvoznika

Donošenjem Odluke o izmjeni Odluke o produženju roka za naplatu izvoza robe i usluga iz članka 47. stavka 1. Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata, čime je produžen rok za naplatu izvoza sa dotadašnjih **90** na **150 dana** od 24. kolovoza 2000. Ovime je olakšan položaj hrvatskih izvoznika:

- povećanjem njihove devizne likvidnosti,
- jačanjem konkurentnosti hrvatskog izvoza u svijetu,
- a ostvaren je i određeni utjecaj na smanjenje kamatnih stopa.

3.7. Suradnja sa međunarodnim financijskim institucijama

Pored već spomenute uspješne suradnje s MMF-om, Ministarstvo financija je nastavilo suradnju i sa drugim međunarodnim financijskim institucijama.

Tijekom 2000. godine utvrđen je novi srednjoročni program suradnje sa Svjetskom bankom. Pripremljen je i potpisan zajam za olakšavanje trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi u iznosu od 14,8 mil. EUR-a, a obavljeni su i pregovori o produženju roka korištenja EFSAL zajma do kraja lipnja 2001. godine. U 2001. godini završene su pripreme i sklopljen je zajam za strukturnu prilagodbu (SAL) u iznosu do 200 mil. USD, te zajam za tehničku pomoć pri provedbi stečajnog postupka u iznosu do 5 mil. USD.

Suradnja sa Europskom bankom za obnovu i razvoj je nastavljena, te su aktivnosti proširene na više projekata.

Tijekom 2000. godine dogovorena je Strategija suradnje s Razvojnomo bankom Vijeća Europe i ugovorena su tri nova zajma: zajam za obnovu škola u Republici Hrvatskoj od 98,7 mil. kuna, zajam za obnovu zdravstvene infrastrukture u Republici Hrvatskoj od 186,8 mil. kuna i zajam za povratak prognanika i izbjeglica – obnova i stambeno zbrinjavanje od 232 mil. kuna. Također je potpisan zajam za obnovu franjevačkog samostana Male braće u Dubrovniku u iznosu 10 mil. kuna i zajam HBOR-u za poticanje malih i srednjih poduzeća u iznosu od 8 mil. EUR.

Potpisan je Okvirni ugovor o suradnji između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke, što će u idućem razdoblju omogućiti Republici Hrvatskoj pristup kreditima Banke.

4. GOSPODARSTVO

4.1. Upravljanje državnim portfeljem i privatizacija

U 2000. godini izrađena je temeljna analiza o stanju u državnom portfelju sa brojem društava, vrijednosti portfelja i gubicima u društvima iz državnog portfelja. U odnosu na početno stanje portfelj je smanjen sa 1.850 na 1.027 dioničkih društava, a nominalna vrijednost tog portfelja sa 31 mlrd na 21 mlrd kuna.

U portfelju je ostalo 715 društava u kojima državni portfelj ne prelazi 25% vrijednosti temeljnog kapitala, 173 društva u kojima je državni portfelj od 25% do 50% vrijednosti temeljnog kapitala i 139 društava u kojima je državni portfelj veći do 50% temeljnog kapitala.

Ukupni gubici društava iz državnog portfelja smanjeni su za 31%, a zbog nepostojanja uvjeta za normalno poslovanje podnesen je prijedlog za otvaranje stečaja u 443 društva.

Tijekom 2001. godine dovršeno je objedinjavanje portfelja čime je osiguran pojačan nadzor nad radom društava iz portfelja. Za svako pojedino društvo izrađena je analiza, ocjenjen rad uprava i nadzornih odbora, a zbog nezadovoljstva radom izmijenjeni su predstavnici u nadzornim odborima u 55 društava od 186 u kojima državni portfelj iznosi 50% vrijednosti temeljnog kapitala. Objedinjen je i nastup državnih vjerovnika u stečajnim postupcima u cilju efikasnijeg i bržeg rješavanja stečaja.

Prihvaćen je plan i program privatizacije državnog portfelja kojim je definiran model privatizacije za svako društvo iz državnog portfelja. Sukladno usvojenom planu, proces privatizacije se provodio:

- izdvajanjem dionica za podmirenje kapitalnih izdataka (Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo i Hrvatske vode), privatiziran je portfelj nominalne vrijednosti 1,8 mlrd kuna koji se odnosi na 384 paketa društava;
- prodajom na burzi prihodovano je 34,7 mil kuna koji se odnosi na privatizaciju 355 paketa društava;
- javnim prikupljanjem ponuda privatiziran je portfelj nominalne vrijednosti 952 mil kuna koji se odnosi na 25 dioničkih društava;
- riješeno 3.728 zahtjeva stradalnika Domovinskog rata dodjelom dionica ukupne nominalne vrijednosti 113,3 mil kuna.

4.2. Privatizacija trgovačkih društava u državnom i pretežno državnom vlasništvu

HT- Hrvatske telekomunikacije d.d.

Druga faza privatizacije HT – Hrvatskih telekomunikacija d.d. završena je 25. listopada 2001. godine zaključenjem ugovora o prodaji Deutsche Telekomu 13,102,166 dionica HT, što čini 16% temeljnog kapitala HT-a, za iznos od 500 milijuna eura.

Navedenom prodajom, Deutsche Telekom je stekao vlasništvo 41,763,153 dionica, što čini 51% temeljnog kapitala HT-a, dok je Republika Hrvatska zadržala vlasništvo 40,125,382 dionica, što čini 49% temeljnog kapitala HT-a.

Prodaja je obavljena u ne baš povoljnoj situaciji na tržištu telekomunikacija te je imajući na umu i prethodnu transakciju iz listopada 1999. godine, napravljen dobar posao i postignuta dobra cijena.

Deutsche Telekom je već bio prisutan u HT-u kao strateški partner od kojega se očekuju ulaganja u razvoj kompanije i sigurnost položaja radnika, što je ugovorom i utvrđeno.

Nova vlasnička struktura do sada je rezultirala aktivnostima na restrukturiranju kompanije koja se primarno očituje na aktivnostima u organizaciji poslovanja i razdvajanju osnovnih (core) i sporednih (non-core) djelatnosti.

HEP – Hrvatska elektroprivreda d.d.

Savjetnik Vlade Republike Hrvatske – konzorcij koji predvodi Norton Rose predložio je modele restrukturiranja HEP-a, koji su ugrađeni u Zakon o tržištu električne energije (Narodne novine, broj 68/2001) i za čije je provođenje predviđen rok do 1. srpnja 2002. godine.

INA – Industrija nafte d.d.

Savjetnik Vlade Republike Hrvatske – konzorcij koji predvodi PriceWaterhouseCoopers predložio je modele restrukturiranja INA-e, o kojima je potrebno zauzeti stajalište.

JANAF –Jadranski naftovod d.d.

Na međunarodnom javnom natječaju odabran je financijski savjetnik Vlade Republike Hrvatske za postupak privatizacije JANAF-a, konzorcij banaka ABN AMRO i Zagrebačka banka d.d.

Prijedlog savjetnika o strategiji prodaje očekuje se do konca siječnja 2002. godine.

Croatia osiguranje d.d.

Na međunarodnom javnom natječaju odabran je financijski savjetnik Vlade Republike Hrvatske za postupak privatizacije Croatia osiguranja d.d., investicijska banka CA IB d.d.

Savjetnik je u zadanom roku izradio Izvješće o strategiji prodaje i u tijeku je postupak za iskazivanje interesa u vezi s privatizacijom Croatia osiguranja d.d..

4.3. Revizija pretvorbe i privatizacije

Donijet je Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije koji provodi Državna revizija, u postupku usmjerenom na otklanjanje nepravilnosti i nezakonitih radnji tijekom pretvorbe i privatizacije poduzeća.

4.4. Energetika i cijene energenata

Reformom energetskog sektora, koju je prihvatio Hrvatski sabor, stvoreni su preduvjeti za restrukturiranje i privatizaciju dvaju velikih trgovačkih društava u državnom vlasništvu (INA-e i Hrvatske elektroprivrede) i tržišno reguliranje cijena.

Početkom 2002. godine stupio je na snagu paket energetskih zakona kojega čine Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu plina, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, te Zakon o regulaciji energetskih djelatnosti. Time je omogućena deregulacija i liberalizacija energetskog sektora sukladna direktivama Europske unije za područje električne energije i plina.

Krajem 2000. godine stupio je na snagu korigirani tarifni sustav za prodaju električne energije na temelju kojeg je povećana prosječna cijena za 6,7% i to tako da je za kategoriju kućanstava prosječna cijena porasla 25%, a smanjena za gospodarstvo za 7,6%, s osnovnim ciljem da se smanje troškovi gospodarstva i da se cijene energenata formiraju na tržišnom principu bez elemenata socijalne politike.

Privaćen je model tržišnog formiranja cijena naftnih derivata, na temelju kretanja cijena naftnih derivata na tržištu Mediterana, tečaju dolara i propisane carinske stope, koji se primjenjuje od veljače 2001. godine i čija primjena nije rezultirala znatnim povećanjem cijene naftnih derivata, ali je doprinijela pozitivnom poslovanju INA-e.

4.5. Brodogradnja

Početkom 2000. godine brodogradilišta su imala kumulirane gubitke u visini od preko 7,8 mlrd kuna čiji je temeljeni kapital bio potpuno uništen i ugrožen njihov opstanak. Mjerama financijske konsolidacije i restrukturiranja brodogradilišta, otpisane su ili reprogramirane njihove obveze, i svih 5 brodogradilišta izašlo je krajem 2000. godine, odnosno početkom 2001. godine iz postupka sanacije, nakon čega uredno izvršavaju svoje obveze po osnovu poreza i doprinosa.

Uz mjere konsolidacije i restrukturiranja, država je dodatno poticala stabilnost poslovanja brodograđevnih tvrtki državnim jamstvima i subvencijama iz državnog proračuna.

Izvršavanjem ugovorih obveza u roku i kvalitetno, brodogradilišta su vratila povjerenje kupaca i znatno povećala prodaju. Knjiga narudžbi je krajem 2001. godine u odnosu na 1999. godinu više nego udvostručena sa 51 brodom, vrijednosti 1,5 mlrd USD, u 2001. godini ugovoreno je 26 brodova vrijednosti 801 mln USD, a isporučeno 13 brodova vrijednosti 303 mln USD.

5. POLJOPRIVREDA

Svi naslijeđeni dugovi države poljoprivrednicima iz 1999. godine koji su iznosili ukupno 360 milijuna kuna su isplaćeni u 2000. godini.

Poljoprivredni proračun je u 2000. godini povećan za 23% u odnosu na prethodnu godinu, u uvjetima kada je ukupan proračun ostao gotovo isti. U apsolutnom iznosu poljoprivredni proračun je u 2000. godini iznosio 1,93 milijardi kuna.

Poticaji za poljoprivrednu proizvodnju i ribarstvo (uključujući i naslijeđene dugove države prema poljoprivrednim proizvođačima) povećani su za oko 63%. U apsolutnom iznosu poticaji za poljoprivredu i ribarstvo u 2000. godini iznosili su 1,59 milijardi kuna. Uvedeni su novi poticaji za kukuruz, nabavu teladi, tov u svinjogojstvu, sjeme povrća, sjeme krmnih kultura i preradu slatkovodne ribe. Povećani su iznosi poticaja za pšenicu, stočni ječam, pivarski ječam, šećernu repu, durum pšenicu, raž, uljanu repicu, soju, suncokret, duhan i slatkovodne ribe. Započelo je provođenje poticaja za podizanje novih višegodišnjih nasada voćnjaka i vinograda.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom porezu na naftne derivate 2000.g. uvedena nova vrsta goriva "plavo gorivo" namijenjeno za korištenje u poljoprivredi i ribarstvu. Ovom mjerom ukinuta je trošarina koja se naplaćuje na cijenu dizel goriva čime se praktički izjednačila maloprodajna cijena namjenskog dizel goriva za poljoprivredu i ribarstvo s maloprodajnom cijenom lož ulja.

Iz sredstava Fonda za razvitak poljoprivrede odobreno je 750 kredita (736 fizičkim osobama i 14 pravnim osobama) uz kamatnu stopu 5% odnosno 3% za strateška područja u ukupnom iznosu od gotovo 53 milijuna kuna.

Pri završetku je proces restrukturiranja i konsolidacije poslovanja 8 društava-poduzeća, čime se stvara nova i proširuje postojeća prehrambeno-prerađivačka jezgra koja predstavlja glavnog potrošača primarnih poljoprivrednih roba. Rješavanjem pitanja ovih poduzeća direktno se utiče na održavanje razine postojeće zaposlenosti, odnosno sačuvati će se radna mjesta za većinu od ukupno 11.270 zaposlenih, koji rade u ovim poduzećima, a ujedno se i potiče poslovna aktivnost na kooperantskoj razini, što ima svoj dodatni pozitivan učinak na zapošljavanje. U nastavku procesa slijedi privatizacija ovih društava.

Započet je proces restrukturiranja "Hrvatskih šuma" p.o. Zagreb koji bi se trebao provesti prema slijedećim odrednicama:

- jedinstveno poduzeće za šume s organizacijskom i financijskom odgovornošću proširenom i na najniže organizacijske jedinice (šumarije);
- privatizacija djelatnosti koje nemaju direktan utjecaj na gospodarenje šumama.

Zakon o poljoprivredi koji je donijet polovicom 2001. godine stvorio je temelje za reforme u poljoprivredi. Njime se utvrđuju ciljevi i mjere poljoprivredne politike, korisnici prava, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, institucijska potpora i nositelji poljoprivredne politike.

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu utvrđen je okvir zemljišne reforme, a pokreće se sustavniji proces privatizacije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na

decentraliziranoj osnovi kroz nadležna tijela jedinica lokalne samouprave, ali uz kontrolu i nadzor države;

Zakonom o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda stvoren je normativni okvir za organizaciju tržišta i proizvodnju ekoloških proizvoda;

6. OBNOVA I IZGRADNJA

6.1. Obnova ratom uništenih stambenih objekata, infrastrukture i objekata javne namjene

Izmjenama i dopunama Zakona o obnovi sredinom 2000. godine stvorene su zakonske pretpostavke za nastavak programa obnove kojima se omogućuje ostvarivanje prava na obnovu u ratu oštećenih ili uništenih objekata stanovanja po istim uvjetima svim građanima Republike Hrvatske. Odlukom Vlade Republike Hrvatske kao krajnji rok za podnošenje zahtjeva za obnovu određen je 31. prosinca 2001. godine.

6.1.1. Program obnove stambenih jedinica i objekata javne namjene

U 2000./2001. godini programima obnove obuhvaćeno je ukupno oko 18.700 oštećenih stambenih jedinica. Na 14.574 objekata radovi obnove i popravka u potpunosti su završeni i tako omogućen povratak za oko 46.000 članova obitelji korisnika prava na obnovu. U tijeku su radovi organizirane obnove na oko 4.200 obiteljskih kuća IV.-VI. stupnja oštećenja. Ovaj program realiziran je kroz modele novčanih potpora, organizirane obnove obiteljskih kuća, obnovu stanova u višenamjenskim objektima ili kroz dodjelu građevinskog materijala za stambeno zbrinjavanje.

Programima obnove u 2000./2001. godini obuhvaćeni su i objekti javne namjene. Planirana je obnova 57 školskih objekata, od čega je 31 objekt u potpunosti završen i predan na korištenje, 16 objekata je u različitim etapama izvođenja radova, a 10 objekata je u pripremi za izvođenje radova obnove.

Sredstvima državnog proračuna završena je obnova 14 školskih objekata, jedan je još u izvođenju radova, za što je ukupno utrošeno 66.736.439 kn.

Obnova preostalih školskih objekata financira se dijelom i kreditnim sredstvima Razvojne banke Vijeća Europe (50% sredstava kredita i 50% sredstava državnog proračuna). Ukupno utrošena sredstva po programu Razvojne banke Vijeća Europe iznose 92.052.682,71 kn, od čega: 31.704.246,10 kn za 2000. godinu i 60.348.436,61 kn za 2001. godinu. U 2000./2001. godini na ovaj način je obnovljeno 16 objekata, u radovima obnove je 15 objekata, a za 10 objekata je u tijeku priprema projektne dokumentacije.

Aktivnostima obnove u 2000./ 2001. godini obuhvaćeno je ukupno 17 sakralnih objekata, od čega su radovi obnove završeni na 9 objekata, a u raznim etapama izvođenja radova je još 8 objekata. Ovaj program financira se isključivo sredstvima proračuna, za što je utrošeno 16.754.788 kn.

Programom donacijske obnove Grada Vukovara obuhvaćena je obnova 25 značajnih objekata socijalne i komunalne infrastrukture koju financiraju županije i Grad Zagreb, te drugi donatori.

U 2000./2001. godini završeno je 12 objekata, od čega 5 objekata u 2000. i 7 objekata u 2001. godini.

Program donacijske obnove, kao i program uklanjanja ruševina određen prema prioritetima Gradskog poglavarstva Grada Vukovara, te izrada provedbenih planova za izgradnju industrijske zone Grada, planira se dovršiti sredstvima od prodaje zrakoplova Vlade RH i sredstvima iz Fonda za razvoj Grada Vukovara, te drugim izvorima.

Programom obnove objekata komunalne infrastrukture obuhvaćena su 84 objekta, od čega su na 45 objekata radovi završeni.

Raznim oblicima donacija međunarodne zajednice radovima obnove i popravka do sada je obuhvaćeno oko 8.000 oštećenih objekata svih kategorija oštećenja. S najznačajnijim organizacijama koje sudjeluju uprogramu obnove i povratka potpisani su sporazumi o partnerstvu (ASB, SDR, ADRA, NPA, IRC, ARC, THW i GTZ).

6.1.2. Obnove infrastrukture

U 2000./2001. godini programom obnove objekata socijalne i komunalne infrastrukture obuhvaćena su 84 objekata, od čega je 45 objekata završeno, a u radovima obnove je još 39 objekata. Za navedeni program ukupno je utrošeno 77.665.348,00 kuna.

Za obnovu objekata vodnog gospodarstva, plinovodnog i elektroenergetskog sustava, cesta i mostova, te obnovu poštanskih objekata na ratom zahvaćenim područjima u 2000. i 2001. godini utrošeno je ukupno 445.390.738,93 kuna.

6.1.3. Posebne mjere za normalizaciju života na područjima od posebne državne skrbi

U svrhu poticanja povratka i normalizacije života na područjima od posebne državne skrbi donijete su posebne mjere kao što su otpis potraživanja državnih poduzeća i poticanje malog gospodarstva.

Hrvatska elektroprivreda d.d., Zagreb otpisala je općinama i gradovima na područjima posebne državne skrbi dug za javnu rasvjetu, u iznosu od 4.064.748 kuna, a Hrvatske vode otpisale su dug od 132.770 kuna, po osnovu potraživanja za naknade za zaštitu voda, korištenje voda i slivne vodne naknade.

Za obnovu gospodarstva Hrvatska banka za obnovu i razvitak odobrila je 245 kredita koji su najvećim dijelom realizirani kroz Program poticanja malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi.

Pri završetku je proces konsolidacije i stabilizacije poslovanja društava iz agroindustrije na područjima posebne državne skrbi (IPK Osijek d.d., Belje d.d. i Vupik d.d.).

6.2. Izgradnja stanova za stradalnike Domovinskog rata

U protekle dvije godine intenzivirali su se poslovi na dovršetku i izgradnji stanova za stradalnike Domovinskog rata. (detaljnije pod točkom "20. Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata"). Trenutno je u izgradnji 1.674 stana, a u pripremi je izgradnja 538 stanova.

U 2000./2001. godini isplaćeno je 1.596 (1.060+536) stambenih kredita stradalnicima s Liste prvenstva, te 533 (205+328) jednokratnih novčanih potpora za što je ukupno utrošeno 210.676.513,94 kuna (131.371.586,67 + 79.304.927,27).

Sveukupno je za Program izgradnje stanova za stradalnike, stambenih kredita i jednokratnih novčanih potpora u 2000./2001. godini utrošeno ukupno 693.607.448,32 kuna.

6.3. Program društveno poticane stanogradnje

Radi zadovoljavanja stambenih potreba kvalitete stanovanja svojih građana i i poticanja obnove graditeljstva, Vlada Republike Hrvatske je u 2000. godini donijela Program društveno poticane stanogradnje koji je krajem 2001. godine podržan donošenjem Zakona o društveno poticanoj stanogradnji.

Ovi stanovi namijenjeni su za kupnju određenim skupinama građana s prosječnim prihodima koji nemaju riješeno stambeno pitanje, unatoč tome što su na određeni način platežno sposobni no, s obzirom na tržišnu cijenu stana i kapitala, nisu u mogućnosti samostalno riješiti svoj stambeni problem.

Konkretna realizacija Programa započeta je koncem 2000. godine potpisivanjem Sporazuma s gradovima Rijekom, Varaždinom i općinom Krapinske Toplice za izgradnju ukupno 165 stanova.

U 2001. nastavilo se sa realizacijom ovog Programa, te je ostvarena:

- izgradnja 217 stanova u šest gradova (Rijeka, Varaždin, Slavonski Brod, Osijek, Buje, Krapinske Toplice)
 - priređeno je za gradnju 1.367 stanova (Rab, Mali Lošinj, Koprivnica, Donji Miholjac, Zadar I i II, Vinkovci I i II, Đakovo, Karlovac, Rovinj, Daruvar, Krapina, Krk, Bjelovar, Zagreb-Špansko, Labin, Pula, Zagreb-Oporovečka, Sisak I i II, Čakovec, Cres, Omišalj, Zagreb-Vrbani, Samobor)
 - u pripremi je (priređeno za potpis i projektiranje) 355 stanova (Dubrovnik, Šibenik, Delnice, Zagreb-južna Dubrava istok, Zadar)
- u pregovorima i proceduri uključivanja 200 stanova na 13 lokacija (Prelog, Pag, Ploče, Blato, Split, Nedelišće, N. Vinodolski, Novigrad, Ogulin, Križevci, Duga Resa, Slatina, Garešnica).

7. RAZVITAK OTOKA

Polazeći od prioriteta i zahtjeva jedinica lokalne i područne samouprave te javnih nadmetanja, aktivnosti vezane uz razvitak otoka su u 2000./2001. godini bile koncentrirane na izgradnju otočne komunalne infrastrukture i to na projekte sanacije, rekonstrukcije, obnove i izgradnje luka, lučica i obala, izgradnje mjesnih vodoopskrbnih

sustava i mreža, obnove i izgradnje mjesnih kanalizacijskih mreža, probijanja i uređenja, mjesnih cesta i putova, postavljanje mjesne javne rasvjete kao i izradu različite tehničke dokumentacije.

Za sve navedene *projekte otočne komunalne infrastrukture* u 2000. godini utrošeno je 40.271.976,92 kuna i 3.183.134,83 kuna prijenosom dionica iz portfelja HFP-a, a u 2001. godini 47.238.379,90 kuna i 8.435.132,00 kuna prijenosom dionica iz portfelja HFP-a. Ukupno u dvije godine je utrošeno 87.510.356,82 kuna i 11.618.266,83 kuna prijenosom dionica iz portfelja HFP-a.

Druga skupina aktivnosti bila je usmjerena na investicije vezane uz razvoj jadranskih otoka koje su se ostvarivale transferima sredstava jedinicama lokalne i područne samouprave za gospodarske poticaje, izradu i reviziju tehničke dokumentacije, kulturu, obrazovanje, znanost, izdavaštvo te potpore mjesnim odborima za:

- uređenje poljskih i protupožarnih putova,
- sanaciju i uređenje mjesnih i lokalnih cesta i ulica,
- sanaciju i uređenje deponija otpada,
- međuotočni brodski i otočni cestovni prijevoz,
- subvencioniranje javnog otočnog cestovnog prijevoza,
- vodoistražne radove i opskrba pitkom vodom, te
- sanaciju i uređenje domova umirovljenika i općinskih zgrada, obnovu sakralnih objekata, elektrifikaciju mjesta, izgradnju trafostanica, nabavu komunalne opreme, uređenje javnih površina.

Dva značajnija projekta su *Otočna telemedicina* i *Studija izrade programa razvoja sustava 100 turističkih lučica*.

Za navedene projekte s pozicije za razvoj jadranskih otoka iz Državnog proračuna u 2000. godini utrošeno je 40.564.378,59 kuna, a u 2001. 37.000.000,00 kuna i 13.009.949,00 kuna prijenosom dionica iz portfelja HFP-a.

Ukupno u dvije godine utrošeno je 77.564.378,59 kuna i 13.009.949,00 kuna prijenosom dionica iz portfelja HFP-a.

Ukupno je za razvoj otoka u razdoblju od početka 2000. do kraja 2001. godine utrošeno 165.074.735,41 kuna i 24.628.215,83 kuna prijenosom dionica namijenjenih za obnovu iz portfelja HFP-a.

8. POMORSTVO, PROMET I VEZE

8.1. Restrukturiranje i modernizacija Hrvatskih željeznica

Intenzivno se provodi proces restrukturiranja i modernizacije Hrvatskih željeznica. Povećan je obujam prijevoza, povećana je produktivnost, poduzeće se financijski konsolidira, broj zaposlenih je smanjen je za cca 1.500 djelatnika u odnosu na početak 2000. godine. Subvencije iz državnog proračuna u 2001. godini u odnosu na 2002. godinu smanjenje su za 220 mil. kuna, a povećan je udio prihoda od poslovanja u ukupnom prihodu

HŽ-a. Pokrenuta je investicijska aktivnost ulaganjima u modernizaciju pruga, rekonstrukcije i modernizaciju lokomotiva i vagona, a planirana je i nabavka suvremenih vlakova.

Nastavljen je proces izdvajanja neosnovnih djelatnosti odnosno formiranja novih društava, od kojih je jedan dio spreman za privatizaciju, a za dio se traži najpovoljniji privatizacijski model.

8.2. Program građenja i održavanja javnih cesta

U 2000. godini u održavanje državnih, županijskih i lokalnih cesta i objekata s naplatom uloženo je 900 mln. kuna, u modernizaciju i rekonstrukciju uloženo je oko 500 mln. kuna, a u izgradnju objekata visoke razine usluga, oko 1,55 mlrd kuna. Istovremeno izmiren je iznos dugovanja prema izvoditeljima radova na autocestama iz 1999. u iznosu od 720 mln. kuna.

Sagledavajući nužnost podizanja razine kvalitete postojeće mreže cesta i brže skladnije izgradnje cesta visoke razine usluga, u 2001. godini su, provedene bitne promjene u upravljanju i financiranju javnih cesta.

Programom građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2001. do 2004. godine, čiju je koncepciju prihvatio i Hrvatski sabor izmjenama Zakona o javnim cestama, definirane su osnove za preustroj organizacijske strukture gospodarenja državnim cestama kao i izmjena sustava financiranja građenja i održavanja javnih cesta na temelju kojeg je:

- Hrvatska uprava za ceste preoblikovana je u dva trgovačka društva: «Hrvatske ceste» d.o.o., za upravljanje, građenje i održavanje državnih cesta i «Hrvatske autoceste» d.o.o., za upravljanje, građenje i održavanje autocesta, osim autocesta koje su u koncesiji;
- uvedena naknada u cijeni goriva kao osnovni izvor financiranja javnih cesta (od 30. ožujka 2001. godine u iznosu od 0,40 kuna, a od 1. siječnja 2002. godine 0,60 kuna kao prihod «Hrvatskih autocesta» i 0,60 kuna kao prihod «Hrvatskih cesta»).

Od 1. siječnja 2002. godine javne ceste se ne financiraju iz državnog proračuna, već iz naknada u cijeni goriva, te cestarine za korištenje autocesta i drugih naknada za korištenje javnih cesta kao izravnih prihoda subjekata koji upravljaju javnim cestama.

Kao prioritetan zadatak u izgradnji autocesta Vlada je utvrdila ubrzanje izgradnje autoceste Zagreb-Split, za koji se moraju stvoriti sve pravne, financijske i tehničke pretpostavke da se autocesta izgradi do ljeta 2005. godine.

Za sufinanciranje zahvata na modernizaciji, rekonstrukcijama i poboljšanju postojeće mreže državnih cesta od važnosti je Ugovor o kreditu između EIB i «Hrvatskih cesta», sklopljen krajem listopada 2001. godine, na iznos od 60 milijuna EUR. Ugovoreni program ukupne je vrijednosti 122 mln EUR i obuhvaća niz zahvata na državnoj cesti D-8 (Jadranskoj turističkoj cesti) te zahvate na državnim cestama u unutrašnjosti, a «Hrvatske ceste» sufinancirat će ga vlastitim sredstvima u vrijednosti od 62,0 mln EUR.

8.3. Pomorski prijevoz

Održavanje brodskih i trajektnih linija obilježavala je dobra organizacija i porast prometa putnika i vozila, gdje je nacionalni putnički brodar Jadrolinija odigrao ključnu ulogu. U turističkoj sezoni 2000. i 2001. godine Jadrolinija je besprijekorno realizirala prijevoz s kopna na odredišta na otocima (obavljano je preko 400 polazaka dnevno). Prijevoz je u 2000. godini subvencioniran iz državnog proračuna s 165,7 mln kuna, a u 2001. godini s 203,7 mln kuna.

Uz redoviti sustav brodskih i trajektnih linija, koje održava Jadrolinija, poseban naglasak je dan na brzobrodске veze kopno-otoci. U 2000. godini uspostavljeno je 7 redovnih brzobrodskih putničkih državnih linija, a u 2001. godini broj linija je povećan na 11. Cijena prijevoza je subvencionirana iz državnog proračuna, u 2000. godini u iznosu od 29,5 mln kuna, a u 2001. godini u iznosu od 65 mln kuna.

Donijet je Program gradnje putničke flote Jadrolinije u hrvatskim brodogradilištima od 2001.-2003. godine. U 2001. godini je objavljen međunarodni natječaj s nacionalnom povlasticom za izgradnju trajekta dužine 90 metara u domaćem brodogradilištu. Gradnja broda će započeti u 2002. godini. Program gradnje brodova za hrvatske brodare u domaćim brodogradilištima, donijet 2000. godine, realizira se uz potporu državnog proračuna (10% cijene koštanja broda). Izgrađena su 4, a u gradnji su još 2 broda.

Provođenje cjelovitih mjera na unaprjeđenju sigurnosti plovidbe na Jadranu osiguralo je nesmetano odvijanje pomorskog prometa, bez većih pomorskih nesreća i onečišćenja mora s brodova većih razmjera.

8.4. Unutarnja plovidba

Osposobljen je plovni put Rijeke Save za dnevnu plovidbu i uspostavljen je riječni prijevoz od Siska do Slavenskog Broda.

Nastavljena je obnova i modernizacija luka uz potpore iz državnog proračuna. Luka Vukovar je u potpunosti osposobljena za kontejnerski promet. Obnovljen je terminal za pretovar nafte u Slavenskom Brodu, završena je kompletna rekonstrukcija infrastrukture u Luci Sisak i uređen terminal za pretovar nafte na Savi. Obnovljeni su pretovarni kapaciteti i prometna sredstva u Luci Osijek.

8.5. Zračni promet

U području zračnog prometa poboljšana je infrastruktura na glavnim zračnim lukama sanacijom manevarskih površina i poboljšanjem svjetlosne signalizacije. Krajem 2001. završena je obnova zračne luke Osijek na lokaciji Klisa, što će utjecati na bolje prometno povezivanje te regije, kao i na pojačanu gospodarsku suradnju s gravitirajućim područjima (tuzlanska i pečuhska regija) susjednih država.

Nacionalni zračni prijevoznik Croatia Airlines je u lipnju 2000. godine dovršila prvu fazu obnove svoje flote, uključanjem još dva nova zrakoplova Airbus A319 i A320. Harmonizirana flota ovog prijevoznika sada se sastoji od 10 zrakoplova (četiri A319 i tri A320, te tri zrakoplova ATR42). Ekonomsko-financijski teret završene faze projekta zamjene flote srednjeg doleta protezat će se se, najmanje kroz naredne tri godine. Isporuka novih

zrakoplova Airbus, planirana za 2003. godinu, trenutno je odgođena zbog krize svjetskog zrakoplovstva, nastale kao posljedice događaja od 11. rujna 2001. godine.

Republika Hrvatska je postala 2001. godine pridružena članica europske institucije JAA (Združene zrakoplovne vlasti). U kontekstu ukupnog intenziviranja odnosa s EU, ovim prijemom učinjen je prvi korak hrvatskih zrakoplovnih vlasti na putu integracije RH u EU.

8.6. Telekomunikacije i pošta

Izmjenama Zakona o telekomunikacijama i imenovanjem Vijeća za telekomunikacije, kao nove neovisne pravne osobe za dodjelu koncesija i za regulatorne poslove u telekomunikacijama, stvoren je regulatorni okvir za liberalizaciju tržišta telekomunikacijskih usluga.

Utvrđeno je novo prijelazno razdoblje nakon isteka isključivih prava HT-a, kao i pravni temelj za sklapanje aneksa ugovora o koncesiji između Vlade i HT-a.

Donošenjem novog Zakona o Hrvatskog radioteleviziji stvoreni su uvjeti za izdvajanje Odašiljača i veza iz javne ustanove Hrvatska radiotelevizija u zasebno trgovačko društvo, čime će se osigurati djelotvornije poslovanje Odašiljača i veza, kao i mogućnosti pružanja usluga odašiljanja i emitiranja za potrebe ostalih elektroničkih medija, te razvoj novih usluga.

U 2001. godini nastavljena je provedba plana restrukturiranja HP – Hrvatske pošte d.d., čime je HP doveden na razinu profitabilnog trgovačkog društva. Također su u HP uložena sredstva državnog proračuna u iznosu većem od 95 milijuna kuna, i to za potporu izgradnji, rekonstrukciji i uređenju poštanskih ureda, za potporu automatizaciji, informatizaciji i internetizaciji HP-a, za potporu poboljšanju sigurnosti i zaštite poštanskih ureda, kao i sredstva za izgradnju, rekonstrukciju i uređenje poštanskih ureda na otocima i područjima od posebne državne skrbi.

9. TURIZAM

Kontinuirane aktivnosti na obradi tržišta dovele su do znatnog poboljšanja imidža i položaja hrvatskog turizma na međunarodnom turističkom tržištu, na temelju čega su europski tour-operatori proširili svoje programe za Republiku Hrvatsku, a njihovi su programi bili poticaji i za dolazak individualnih turista. Pored toga uspješno su provedene promotivne aktivnosti na međunarodnom tržištu, a posebice nastupi na turističkim sajmovima, te pripreme u zemlji što je omogućilo izuzetan oporavak turizma u 2000. godini i dalje u 2001. godini.

9.1. Potpore i aktivnosti na pripremi turističkih sezona 2000. i 2001. godine

Vlada Republike Hrvatske je na temelju programa priprema turističkih sezona aktivno radila na priprema turističkih sezona te su temeljem tih aktivnosti:

- isplaćeni dugovi za potpore, subvencije i promociju iz 1999. godine u iznosu od 120 mln kuna;

- isplaćene potpore i subvencije za organizirani turistički promet za 2000. godinu u ukupnom iznosu od 266,5 mln kuna i to za bespovratne potpore turističkim tvrtkama 150 mln kuna, sredstva za promociju na nacionalnoj razini 49 mln kuna i subvencija za organizirani turistički promet 67,5 mln kuna, te 75,9 mln kuna u 2001. godini;
- kroz pozajmice putem Hrvatskog fonda za privatizaciju osigurana sredstva za isplatu zaostalih plaća za tvrtke u kojima je plaća kasnila nekoliko mjeseci;
- dogovorom i drugim aktivnostima s bankama skinute blokade žiro računa turističkih tvrtki, a dogovorom s Hrvatskom elektroprivredom i dijelom lokalne samouprave, postignut je reprogram dospjelih obveza što je omogućilo normalno odvijanje turističke sezone;
- u cilju poboljšanja konkurentnosti turističkog gospodarstva za subvencioniranje kamata hotelskim tvrtkama za kredite kod Splitske banke, za kredite za male poduzetnike prema zajedničkom programu s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo, stručno obrazovanje hotelskih djelatnika, poboljšanje hitne medicinske pomoći i dr. iz Državnog proračuna je isplaćeno 38,7 mln kuna;
- iseljeni su prognanici i izbjeglice iz 16 hotelskih objekata;
- u prometnom sustavu osposobljena je kompletna cestovna infrastruktura za prihvrat povećanih prometnih tijekova i za sigurno prometovanje prema turističkim odredištima. Posebna je pozornost posvećena usklađivanju prijevoznih kapaciteta i usklađenom djelovanju upravnih i gospodarskih subjekata u svim prometnim granama (linijski cestovni prijevoz, trajektne linije, zračni promet, željeznički promet), te pouzdanom funkcioniranju veza;
- uvedena je nulta stopa PDV-a za dio usluga u organiziranom turističkom prometu čime je omogućeno poboljšanje konkurentnosti, likvidnosti i lakša priprema turističke sezone u hotelskom sektoru;
- za razvojne projekte temeljene na kulturnoj, povijesnoj i tradicijskoj baštini, projekt rekategorizacije hotela i istraživanje stavova i potrošnje turista (TOMAS '01) iz sredstava Državnog proračuna isplaćeno je 4,5 mln kuna;
- uspješno je proveden program promocije hrvatskog turizma na nacionalnoj razini (nastup na 81 međunarodnom sajmu, studijska putovanja za preko 600 novinara i 2600 putničkih agenata iz 20-tak zemalja, tiskano je 1,75 mln komada novih cjenika i brošura, inicirana je nova internet prezentacija hrvatske turističke ponude i provedena je ekološko-edukativna akcija "Više cvijeća, manje smeća"). Navedene aktivnosti Hrvatske turističke zajednice sufinancirane su iz Državnog proračuna sa 45,0 mln kuna;
- u suradnji s Hrvatskim fondom za privatizaciju i tvrtkama izrađeni su planovi upravljanja imovinom hotelskih i dr. turističkih društava kao prva faza procesa privatizacije;
- donesena je izmjena Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti što će u 2002. godini omogućiti provođenje procesa rekategorizacije hotela.

9.2. Rezultati turističkih sezona 2000. i 2001. godine

U 2000. godini ostvaren je natprosječan rast ukupnog turističkog prometa od 39% u broju dolazaka i 45% u broju noćenja turista u odnosu na 1999. godinu, od čega je rast stranog turističkog prometa iznosio 56%, dok je domaći bio nešto niži u odnosu na 1999. godinu (indeks 98). Razina ukupnog prometa iz 1999. godine dostignuta je već sredinom kolovoza 2000. godine.

Natprosječni rast turističkog prometa zabilježen je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, od 86%, Šibensko-kninskoj županiji, od 92%, Zadarskoj županiji, od 75% i Splitsko-dalmatinskoj županiji, od 62%. Privatni smještaj zabilježio je rast od 79%.

Najveći porast u dolasku turista ostvarili su Nijemci, od 68%, Česi, od 66%, Talijani, od 70% i Poljaci, od 166%.

Zahvaljujući poboljšanju imagea i položaja hrvatskog turizma na međunarodnom tržištu u prethodnoj godini, kao i poduzetim mjerama na pripremi turističke sezone i poboljšanju turističke ponude, u 2001. godini nastavljen je dalji rast turističkog prometa.

U 2001. godini je ukupno ostvareno oko 43,4 mln noćenja (rast 11%), pri čemu stranih oko 38,4% mln (rast 13%), a domaćih 4,9 mln (pad 2%). Prema podacima Hrvatske narodne banke za prvih devet mjeseci ove godine od turističkih putovanja iz inozemstva je ostvaren prihod od 2,9 mlrd USD što je oko 20% više nego u istom razdoblju prošle godine, što znači da će se ostvariti prognoze o ukupnim prihodima od turističke potrošnje od oko 3,5-4 mlrd USD.

Pored vrlo uspješnih fizičkih i financijskih rezultata u 2001. ostvareni su slijedeći ciljevi:

- produženje turističke sezone i bolje korištenje smještajnih kapaciteta
- došlo je do daljeg regionalnog ujednačavanja turističkog prometa
- porast turističkog prometa pozitivno se odrazio na ukupnu gospodarsku aktivnost, posebice kretanja u prometu, trgovini i različitim uslugama,
- znatno je poboljšana financijska situacija hotelskih i dr. turističkih tvrtki.

10. OBRT I MALO PODUZETNIŠTVO

Programom razvoja malog gospodarstva od 2001.-2004. godine, kojeg je Vlada Republike Hrvatske, prihvatila sredinom 2001. godine, utvrđene su razkličite poticajne mjere i programi radi stvaranja povoljnijih uvjeta za poduzetništvo, a i u zakonodavnom dijelu usvojene su izmjene Zakona o obrtu i Zakona o zadrugama kojima su pojednostavljeni uvjeti i procedura za obavljanje djelatnosti.

Ostvarenim programima kreditiranja u 2000. godini omogućen je poduzetnicima pristup jeftinijim sredstvima preko poslovnih banaka, s kamatom od 6% za izvoznike i 8% za ostale projekte. Kroz udruživanje sredstava sa svim županijama i 6 gradova i općina kreditirani su poduzetnici s počekom do 2 godine i rokom otplate do 7 godina. Iz ovih programa podijeljeno je preko 1.500 kredita u vrijednosti blizu 900 mln. kuna.

U 2001. godini stvoreni su povoljniji uvjeti kreditiranja poduzetnika s kamatom 5,5 za izvoznike, pa sve do 7,5% za ostale projekte u malom gospodarstvu, uz početak do dvije godine i rok otplate do 10 godina. Programi se provode u suradnji s većim brojem jedinica lokalne i područne samouprave, sa svim županijama i 45 gradova i općina. U svim programima stvoren je kreditni potencijal od preko 2 milijarde kuna. Kroz poduzetničku infrastrukturu s lokalnim jedinicama organizirano je 60 poduzetničkih zona, 8 poduzetničkih inkubatora i 28 poduzetničkih centara. Date su potpore razvoju obrtništva i zadrugarstva kao i potpore za inovacije u stvaranju hrvatskog proizvoda te uvođenje ISO standarda. Projektom Katalog poduzetnika – projekata obuhvaćeno je oko 300 projekata vezanih za strana ulaganja ili poslovnu suradnju poduzetnika sa stranim partnerima. Provedbom dvojnog sustava

obrazovanja za obrtnička zanimanja u 77 srednjih strukovnih škola upisano je 10.675 učenika, a date su i potpore za strukovnu izobrazbu i polaganje pomoćničkih ispita u obrtu.

Kao rezultat svih ovih aktivnosti povećan je broj obrta i zaposlenih u malom gospodarstvu za oko 27.000.

11. ZAŠTITA OKOLIŠA I PROSTORNO UREĐENJE

Izrađen je Prijedlog Nacionalne strategije zaštite okoliša s Nacionalnim planom djelovanja i upućen u saborsku proceduru, kao strateški dokument u području zaštite okoliša. U rujnu 2001. godine u Zagrebu je održana donatorska konferencija na kojoj su predstavljeni projekti za financiranje zaštite okoliša. Na konferenciji je iskazan interes za projekte vrijedne 80 milijuna USD.

Proizvedena su i porinuta dva broda za hitne intervencije čišćenja Jadranskog mora kao dio programa kojim se nastoji, u suradnji s županijama, osigurati dovoljan broj brodova za čišćenje Jadranskog mora.

Prijedlogom Zakona o prostornom uređenju koji je u saborskoj proceduri, pojednostavljuje se i ubrzava proces pribavljanja dokumenata za gradnju objekata, između ostalog i ukidanjem lokacijske dozvole.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji koji je donijet krajem 2001. godine, racionaliziran je postupak izdavanja građevinske dozvole za građevine od važnosti za državu te izvršeno usklađivanje s posebnim zakonima koji su u međuvremenu stupali na snagu.

Istovremeno pojačana je aktivnost inspekcijskih službi radi dosljedne provedbe propisa s područja prostornog planiranja i zaštite okoliša. S obzirom na prijave građana kojima se upućivalo na povrede odredaba Zakona o gradnji tijekom gradnje, rekonstrukcije, uklanjanja, održavanja ili nužnih popravaka inspekcijski je nadzor izvršen na više od 27 000 građevina. Akcijom suzbijanja bespravne gradnje u 2001. godini uklonjeno je 327 bespravno sagrađenih građevina u odnosu na 19 tijekom godine prije, doku su investitori sami u 2001. godini uklonili 229 građevina u odnosu na 9 godina ranije. Broj zahtjeva za izdavanje građevinskih dozvola narastao je u svim županijama za 15 do 50%.

Intenzivirana je međunarodna suradnja na prihvaćanju međunarodnih konvencija o zaštiti prirode i okoliša, te usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s tim aktima.

12. OBRANA I UNUTARNJI POSLOVI

12.1. Reorganizacija obrambenog sustava

Imenovanjem civilnih osoba na vodeće pozicije u Ministarstvu obrane započeo je proces ustrojavanja Ministarstva kao dominantno civilne institucije.

Tijekom 2000. godine rasformiran je I. Hrvatski gardijski zbor, postrojba koja je zbog svog posebnog statusa imala iznimno velike operativne troškove i uzrokovala

negativne međunarodne konotacije u vojno-diplomatskim krugovima. U potpunosti je eliminirano sudjelovanje vojnih osoba u radu tijela civilne vlasti ili njihovo pojavljivanje na javnim političkim skupovima u odori. Također je smanjeno služenje vojnog roka sa 10 na 6 mjeseci, a civilna služba je smanjena sa 15 na 8 mjeseci.

U 2001. godini započelo se s programima smanjenja osoblja u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske. Sve su se aktivnosti odvijale u uvjetima smanjenog obrambenog proračuna. Odobreni proračun Ministarstva obrane za 2001. godinu iznosio je 4.265.931.365 kn, što je u odnosu na 2000. godinu bilo manje za 10 %, a prema proračunu iz 1999. godini smanjenje je iznosilo čak 26,4 %.

Izrađeni su nacrti konceptualnih dokumenata na području obrane (Strategija obrane, Vojna strategija), redefinirani postojeći te izrađeni nacrti novih normativnih dokumenata koji su upućeni u zakonsku proceduru (Zakon o obrani, Zakon o službi u oružanim snagama, Zakon o sudjelovanju oružanih snaga, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika Republike Hrvatske u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu, Zakon o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme, izmjene mirovinskog Zakona za djelatno vojno osoblje te drugih propisa i normativnih akata).

Ministarstvo obrane je, kao korisnik objekata u vlasništvu RH namijenjenih za potrebe OSRH, tijekom 2001. godine započelo s realizacijom programa prenošenja prava korištenja nad vojnim objektima i infrastrukturu neperspektivnim za OSRH, na regionalnu i lokalnu samoupravu te druga tijela državne vlasti.

U 2001. godini smanjeno je brojno stanje u Ministarstvu obrane i OS RH za 2500 djelatnog osoblja, 6000 ročnika i 6000 pričuvnika.

Razvijen je koncept djelatne pričuve i provedeno istraživanje o mogućnosti dragovoljnog služenja vojnog roka u Republici Hrvatskoj.

12.2. Reforma Ministarstva unutarnjih poslova

Od početka mandata ove Vlade reforma Ministarstva unutarnjih poslova bila je osnovno opredjeljenje, iz razloga što je zatečeno stanje bilo ozbiljna prepreka za ostvarenje programskih ciljeva za koje je ova Vlada dobila mandat.

Analiza je pokazala kako ministar ima prevelike ovlasti u pogledu samostalnog zadiranja u temeljna ljudska prava, prenatrpanost ulogu SZUP-a i njegovu neprimjerenu smještenost u sustav Ministarstva, polu-vojni ustroj neprimjeren demokratskim državama. Radni kapaciteti cjelokupnog Ministarstva bili su predimenzionirani počevši od broja zaposlenih pa do udjela proračunskih sredstava.

Kadrovska struktura bila je preopterećena administrativnim osobljem a znatan broj zaposlenika imao je status ovlaštenih službenih osoba iako njihovo radno mjesto nije ispunjavalo kriterije za taj status. Stručna osposobljenost i profesionalna razina znatnog dijela zaposlenika bila je ispod minimuma za posao koji su obavljali, a Hrvatska je imala puno više policajaca po glavi stanovnika i po broju kaznenih djela nego što je to uobičajeno po standardima europskih demokratskih država.

Kao najvažniji pravni temelj reforme donijet je Zakon o policiji. To je suvremen zakon utemeljen na vladavini prava, a izrađen po najvišim standardima razvijenih europskih zemalja. U prvoj polovici 2001. godine Vlada je donijela 5 ključnih uredbi za organizacijsko oblikovanje cjelokupnog Ministarstva.

Posljedica reorganizacije ustroja Ministarstva je smanjena organizacijska struktura obilježena smanjenjem broja pomoćnika ministra s 8 na 3, uvođenjem ravnateljstva i ravnatelja policije, manjim brojem ustrojstvenih jedinica, smanjenjem ukupnog broja zaposlenih s 32 tisuće na 25 i pol tisuća, smanjenjem broja policijskih službenika s 23 tisuće na 18 tisuća i šesto. Racionalizacija koja se ogleda i kroz apsolutno i relativno smanjenje udjela proračunskih sredstava Ministarstva u državnom proračuna postignuta je bez ugrožavanja ukupnog sigurnosnog stanja u zemlji.

Reformom su stvorene pretpostavke za pet paralelnih temeljnih procesa, odnosno ciljeva reforme koji su u protekle dvije godine u znatnoj mjeri realizirani, a to su depolitizacija, demilitarizacija, demokratizacija, profesionalizacija i racionalizacija.

12.3. Stanje sigurnosti u Republici Hrvatskoj u 2000. i 2001. godini

Prema svim relevantnim međunarodnim parametrima stanje sigurnosti u Republici Hrvatskoj je na visokoj razini. To se najbolje vidi na primjeru najtežih nasilnih kaznenih djela, jer je Hrvatska sa stopom od 2,3 ubojstva na 100.000 stanovnika na dnu evropske ljestvice. Taj pozitivan trend se i dalje nastavlja pa je u 2001. godini zabilježen daljnji pad od 20 posto najtežih oblika kaznenih djela. U protekle dvije godine, Ministarstvo je uspješno kriminalistički obradilo i podnijelo kaznene prijave za više od sto tisuća kaznenih djela, što je isključivi rezultat otkrivačkoga rada kriminalističke policije. Posebno na području gospodarskog kriminaliteta. Ukupan rezultat rada policije u odnosu na ranije razdoblje (98/99.g.) povećan je za 24 posto.

U tijeku je i provedba Nacionalnog programa sigurnosti prometa na cestama. Njegovim ostvarenjem očekuje se da će se stanje sigurnosti cestovnog prometa, koje je nešto lošije od europskog prosjeka, približiti europskom prosjeku.

Nažalost, još uvijek je na teritoriju Republike Hrvatske u posjedu građana veliki broj zabranjenog vojničkog oružja i minskoeksplozivnih sredstava koji su potencijalna opasnost za sigurnost građana. Zbog toga je pokrenut Nacionalni program povećanja opće sigurnosti dobrovoljnom predajom oružja, streljiva i minskoeksplozivnih sredstava pod promidžbenim nazivom "Zbogom oružje", koji je dao izvrsne rezultate.

12.4. Služba za zaštitu ustavnog poretka

Služba za zaštitu ustavnog poretka, kao protuobavještajna organizacija koja je do 2000. godine služila za ostvarenje političkih ciljeva, doživjela je u protekle dvije godine temeljite kadrovske i organizacijske promjene.

Sve je to provedeno bez ugrožavanja primarnih zadaća službe i ona danas funkcionira kao depolitizirana i profesionalizirana služba koja se više ne bavi politikom, medijima i novinarima, nego se bavi prikupljanjem osjetljivih obavještajnih podataka na sigurnosnom planu.

12.5. Vatrogastvo i službe za zaštitu i spašavanje

U 2001. godini u odnosu na prethodnu bilo je 35 posto manje požara, a ukupna je šteta manja za 77,5 posto. Znatno povoljnije stanje na području zaštite od požara u 2001. godini rezultat je dobrih priprema protupožarnog sustava za najkritičnije godišnje razdoblje.

Posebno treba istaknuti vatrogasne postrojbe u sastavu Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane koje su zajedno s ostalim čimbenicima protupožarnog sustava u ljetnim mjesecima 2000. i 2001. godine pridonijeli da veliki šumski požari ne dobiju katastrofalne razmjere.

13. PRAVOSUĐE I UPRAVA

13.1. Promjene u sustavu pravosuđa

U odnosu na pravosuđe Vlada RH je svojim zakonskim projektima omogućila uvjete za puno ostvarenje visokih standarda neovisnosti sudbene vlasti i pravosuđa u širem smislu.

Ustavne promjene razriješile su pitanja oko stalnosti sudačkog mandata i njegova trajanja, položaja Vrhovnog suda RH, načina imenovanja njegovog predsjednika, imuniteta sudaca i javnosti postupka te uloge i odgovornosti pojedinih tijela u provođenju stegovnog postupka.

Izmjenjen je Zakon o sudovima, kojim su uvedena sudačka vijeća kao središnje tijelo sudačke samouprave i osigurani uvjeti za kvalitetan odabir budućih sudaca po principu stručnosti, profesionalnosti i visokih moralnih kvaliteta, definiran je položaj i uloga predsjednika sudova i način njihova imenovanja. Također su razgraničeni poslovi sudske uprave od poslova suđenja i određivanja njezinih nositelja na svim razinama.

Promjenom Zakona o Državnom sudbenom vijeću podignuta je reprezentativnost sastava Državnog sudbenog vijeća, osigurana politička neovisnost i samostalnost u radu DSV-a, njegova demokratskost i transparentnost postupka imenovanja sudaca. Zakonom su podignuti standardi za utvrđivanje stegovne odgovornosti sudaca zbog neurednog obavljanja sudačke dužnosti.

Slijedom ustavnih promjena koje su definirale ulogu, ustrojstvo i djelovanje Državnog odvjetništva kao samostalnog i neovisnog pravosudnog tijela, donesen je Zakon o državnom odvjetništvu, kojim su osigurane sve normativne pretpostavke za učinkovitije djelovanje državnog odvjetništva radi efikasnijeg otkrivanja i progona počinitelja svih vrsta kažnjivih djela. Istim Zakonom utvrđen je način imenovanja državnih odvjetnika i ustrojeno Državno odvjetničko vijeće koje provodi postupak imenovanja državnih odvjetnika i njihovih zamjenika, kao i stegovne postupke protiv državnih odvjetnika i njihovih zamjenika uz povećane standarde demokratskosti, transparentnosti i političke neovisnosti u radu.

Zbog nezadovoljavajuće dosadašnje učinkovitosti pravosudnih i drugih državnih tijela na otkrivanju, istraživanju, procesuiranju i sankcioniranju kaznenih djela organiziranog kriminala, korupcije i ratnih zločina donesen je Zakon o Uredu za suzbijanje

korupcije i organiziranog kriminaliteta, te pripremljen i Nacrt prijedloga zakona o Uredu i državnom odvjetništvu za ratne zločine.

Na ovaj način Vlada RH je u punoj mjeri pridonijela unapređenju ustavnih načela vladavine prava, pravne države, te stvorila bitne preduvjete za započetu uspješnu reformu pravosuđa, svjesna da bez brzog i učinkovitog pravosuđa nema i ne može biti pravne sigurnosti građana.

13.2. Racionalizacija državne uprave

U 2000. godini ukinut je status "državnih ministarstava": Ministarstvu unutarnjih poslova, Ministarstvu obrane, Ministarstvu financija, Ministarstvu vanjskih poslova i Ministarstvu razvitka, useljništva i obnove. Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša i Državno ravnateljstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, prestali su s radom, a njihove poslove preuzeli su Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. S radom je također prestala i Hrvatska agencija za promicanje ulaganja. Ustrojeno je Ministarstvo za europske integracije s ciljem ubrzavanja procesa približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, te Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo u svrhu promicanja i sustavnog unapređivanja obrtništva, zadrugarstva te malog i srednjeg poduzetništva.

Vlada RH donijela je nove uredbe o unutarnjem ustrojstvu ministarstava, čiji je cilj racionalnija, modernija i funkcionalnija državna uprava. Sva su ministarstva stoga preuzela obvezu da do završetka procesa racionalizacije i preustroja sustava državne uprave u cjelini ne povećavaju broj zaposlenih djelatnika.

Donošenjem nove Uredbe o načelima za unutarnje ustrojstvo ministarstava i državnih upravnih organizacija izvršena je racionalizacija unutarnjeg ustroja središnjih tijela državne uprave. Istovremeno je u postupku i proces racionalizacije ustrojstva državne uprave na nivou županija.

13.3. Lokalna samouprava

U okviru lokalne samouprave u protekle dvije godine ostvareni su temeljni zadani ciljevi. U tom razdoblju izvršene su pripreme za početak decentralizacije i jačanja lokalne samouprave, koji proces je započeo na ustavnim odrednicama i donošenjem novih sistemskih i posebnih zakona. Doneseni su Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Vlada je raspisala lokalne izbore, koji su provedeni na području cijele Republike Hrvatske u svibnju 2001. godine.

U okviru nadzornih ovlasti Vlada je tokom 2000. i 2001. godine raspustila 37 predstavničkih tijela u jedinicama lokalne samouprave.

14. SOCIJALNI DIJALOG I POLITIKA PLAĆA

14.1. Socijalni dijalog

S ciljem razvitka dijaloga i partnerstva osnovano je 2000. godine Nacionalno vijeće za zaštitu na radu, kao i savjetodavna vijeća pri Područnim službama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Predstavnicima socijalnih partnera osigurano je sudjelovanje u upravljanju Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Upravnim vijećem HRT kao i zastupljenost u Vijeću HRT, a uskoro i u Upravnom vijeću Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Predloženim i usvojenim izmjenama Poslovnika Hrvatskog sabora, predstavnici poslodavaca i sindikata uključeni su u rad odgovarajućih Odbora (državni proračun; gospodarstvo i razvoj; rad, zdravstvo i socijalna politika).

U kolovozu 2000. godine na Plitvicama je održan širi skup kojom prilikom je Vlada Republike Hrvatske socijalnim partnerima prezentirala osnove gospodarske, proračunske i socijalne politike u narednom trogodišnjem razdoblju. Nakon toga, predstavnici Vlade Republike Hrvatske, poslodavaca i sindikata nastavili su proces usuglašavanja s ciljem zaključivanja socijalnog sporazuma. Međutim, višemjesečni naponi usmjereni k tome cilju do kraja 2000. godine nisu polučili željene rezultate, odnosno socijalni partneri nisu uspjeli postići suglasje.

Nakon dužeg procesa zajedničkog rada socijalnih partnera u okviru Gospodarsko-socijalnog vijeća pripremljene su i donijete u ožujku 2001. godine izmijene i dopune Zakona o radu. Socijalni su partneri u lipnju 2001. godine zaključili anex Sporazuma o Gospodarsko-socijalnom vijeću, čime su iskazali jasno opredjeljenje za unapređenje i razvoj svih oblika bipartitnih i tripartitnih odnosa, te za uspješnije vođenje socijalnog dijaloga na svim razinama, u različitim tijelima i između svih zainteresiranih strana, i to od lokalne do nacionalne razine.

Između pojedinih ministarstava i sindikata uspostavljeni su također redovni oblici dijaloga, iako su isti oscilirali, pa je taj oblik partnerstva potrebno u narednom razdoblju značajnije poboljšati.

Krajem 2001. godine otvoren je i Vladin Ured za socijalno partnerstvo u Republici Hrvatskoj, koji će zasigurno doprinijeti ostvarivanju pozitivnih rezultata u razvitku kvalitetnijih i primjerenijih odnosa socijalnih partnera i njihovoj usmjerenosti na zajednički rad, uspostavu odgovarajuće razine socijalnog mira, poboljšanje materijalnog i gospodarskog položaja radnika i poslodavca, te opći napredak u društvu.

Kao pozitivan rezultat takvih napora 22. prosinca 2001. godine sklopljen je Sporazum "Partnerstvo za razvoj" između Vlade Republike Hrvatske, Hrvatske udruge poslodavaca i četiri sindikalne središnjice zastupljene u Gospodarsko-socijalnom vijeću (SSSH-a, Matice hrvatskih sindikata javnih službi, HUS-a i URSH-a), kojim su prihvaćeni zajednički gospodarsko-socijalni ciljevi i utvrđeni razvojni prioriteti, na čijem će ostvarivanju zajednički sudjelovati svi potpisnici Sporazuma, koji je otvoren za pristupanje i svim drugim društvenim čimbenicima.

14.2. Politika plaća

Vlada Republike Hrvatske je na početku svog mandata zatekla nepostojanje cjelovitog jedinstvenog sustava plaća u državnim i javnim službama koji je, zbog brojnih odstupanja i iznimki od važećih propisa, praktično u potpunosti degradiran, kao i veći broj osnovica za izračun plaće, te veći broj kolektivnih ugovora kojima je pitanje plaća i dodataka na plaću različito rješavano. Za državne i pravosudne dužnosnike utvrđen je novi sustav plaća koji je uključio novi način utvrđivanja osnovice i nove koeficijente te suspendirao određena prava (dodatak na plaću koji proizlazi iz radnog staža), čime su njihove plaće smanjene za 20%. Također je osnovica, u 2000. godini, za obračun plaća korisnika državnog proračuna, nakon uspješno okončanih pregovora sa sindikatima, smanjena za 5%.

Krajem 2000. godine Vlada Republike Hrvatske uputila je sindikatima prijedloge izmjena i dopuna Kolektivnih ugovora u javnim i državnim službama te javnim poduzećima, što sindikati nisu prihvatili. Istodobno nakon tromjesečnog rada nije uspio pokušaj dogovora i sklapanja dokumenta "Sporazum o politici plaća za razdoblje 2001.- 2003. godine", te je bilo nužno otkazati kolektivne ugovore i primijeniti mjere u politici plaća sukladne realnim proračunskim mogućnostima i utvrđenoj ekonomskoj politici.

U 2001. godini nominalna masa plaća u središnjem državnom proračunu rebalansom je, u odnosu na 2000. godinu, bila manja za 6%. Da bi ovo postigla, Vlada je poduzela niz mjera i aktivnosti koje nisu bile nimalo popularne ni ugodne ali su morale biti poduzete kako bi se postiglo navedeno smanjenje. U okviru mjera donesen je Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Zakon o plaćama u javnim službama, te uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj i javnim službama. Sva ministarstva su izradila planove racionalizacije broja zaposlenih te donijela uredbe o unutarnjem ustrojstvu. Ovim mjerama se, osim vođenja održive politike plaća, što je prioritet, i smanjenja državnih troškova, nastojalo uvesti reda u ovo vrlo neuređeno područje. Komplicirani sustav, koji pored koeficijenata i osnovice, ima puno raznoraznih izuzetaka, naknada i dodataka uz plaću i sl. zamijenjen je će jednostavnim sustavom koeficijenata i osnovice. Ovime se postigla transparentnost te ujednačenost među plaćama službenika koji imaju iste kvalifikacije i obavljaju iste poslove u različitim državnim institucijama što do tada nikako nije bio slučaj. Osim navedenog novi sustav će omogućiti puno lakše praćenje kretanja plaća kao i pregovaranje sa socijalnim partnerima.

Nastavljen je intenzivan dijalog s Sindikatima u javnim i državnim službama te su stvoreni uvjeti za zaključivanje temeljnih kolektivnih ugovora, koji su potpisani krajem 2001. godine.

U dijelu javnih poduzeća, sukladno temeljnim odrednicama politike plaća sklopljeni su odgovarajući kolektivni ugovori, dok su pregovori u drugom dijelu javnih poduzeća zastali u iščekivanju konačnog završetka pregovora i zaključenja temeljnih kolektivnih ugovora za javne i državne službe.

Pored politike plaća za proračunske korisnike Vlada je donijela Zaključak kojima je obvezala upravne i nadzorne odbore javnih poduzeća i poduzeća u državnom vlasništvu da provedu dogovorenu politiku plaća. Vlada je također sa socijalnim partnerima dogovorila politiku plaća koja će ograničiti realni rast plaća na razinu nižu od rasta produktivnosti.

15. MJERE SOCIJALNE POLITIKE

U prvoj polovini mandata Vlade Republike Hrvatske utvrđena su Polazišta za utvrđivanje socijalne politike do kraja 2001. godine i osnove socijalne politike za 2002. godinu, kao temeljni dokument za izradu niza reformskih zahvata koji imaju za cilj racionalizaciju socijalnih troškova u sustavu zdravstva, rada i socijalne skrbi, te sustavu skrbi o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata.

15.1 Zdravstveno osiguranje

Ograničen je rast zdravstvenih troškova definiranjem opsega prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja, ograničenjem broja osiguranih osoba koje će biti oslobođene obveze sudjelovanja u dijelu troškova zdravstvene zaštite, uvođenjem dopunskog zdravstvenog osiguranja, te vraćanjem u sustav osnovnog zdravstvenog osiguranja rizika vezanih uz ozljede na radu i profesionalnu bolest.

Od sudjelovanja u dijelu troškova zdravstvene zaštite izuzete su sljedeće kategorije osiguranih osoba:

- djeca do 18. godine života,
- osobe s invaliditetom i druge osobe kojima se priznaje pomoć druge osobe u obavljanju većine ili svih životnih funkcija prema posebnim propisima, osobe koje imaju najmanje 80% tjelesnog oštećenja prema propisima o mirovinskom osiguranju, odnosno prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ili prema drugom posebnom zakonu, kao i tjelesno hendikepiranih osoba,
- hrvatski ratni vojni invalidi Domovinskog rata čije je oštećenje organizma posljedica ranjavanja sudjelovanjem u Domovinskom ratu, te
- osobe čiji prihod po članu obitelji na prelazi iznos utvrđen posebnim zakonom.

Uveden je novi način određivanja dužine trajanja bolovanja, uzimajući u obzir vrstu bolesti i njeno prosječno trajanje, te smanjivanjem najnižeg postotka osnovice za nadoknade za vrijeme bolovanja sa 80% na 70%, čime su stvorene pretpostavke za racionalniju potrošnju sredstava planiranih za nadoknade plaća za vrijeme bolovanja.

U primjeni je nova Lista lijekova, te je uvedeno znatno sudjelovanje osiguranih osoba u pokriću troškova pojedinih lijekova sa Liste (učešće od 10%, 25% i 50%). Istovremeno, novim načinom određivanja cijena lijekova, te utvrđenim mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko po principu usporednih ili referentnih cijena uzimajući u obzir cijene lijekova u Italiji, Francuskoj, Sloveniji, Španjolskoj i Češkoj, utječe na smanjenje cijena lijekova.

15.2. Sustav skrbi o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji

Novim Zakonom o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, koji je stupio na snagu 7. studenoga 2001. godine, objedinjena su prava korisnika i postupak njihovog ostvarivanja, te su ispravljena ranija rješenja kojima se utjecalo na neravnopravno ostvarivanje prava pojedinih hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. S tim u vezi, a sukladno Polazištima za utvrđivanje socijalne politike, propisane su, između ostalog, sljedeće mjere:

- mjesečni iznos osobne invalidnine invalida I skupine određuje se u visini od 115% od utvrđene proračunske osnovice u Republici Hrvatskoj;
- HRVI iz Domovinskog rata ima pravo na posebni doplatak u visini 50% od pripadajućeg iznosa osobne invalidnine samo ako nije u radnom odnosu, ne prima mirovinu i naknadu plaće od dana stjecanja prava na profesionalnu rehabilitaciju kao i tijekom profesionalne rehabilitacije;
- osnovica za određivanje opskrbnine iznosi 33% od utvrđene proračunske osnovice, a doplatak za pripomoć u kući propisan je u iznosu od 23% od proračunske osnovice;
- HRVI iz Domovinskog rata ne može koristiti pravo na doplatak za njegu i pomoć druge osobe i pravo na usluge za pružanje njege i pomoći druge osobe, već se mora odlučiti za jedno od navedenih prava;
- HRVI iz Domovinskog rata više nisu oslobođeni plaćanja poreza i prireza iz plaće i mirovine razmjerno utvrđenom postotku oštećenja organizma, već se izjednačavaju sa svim građanima Republike Hrvatske;
- novčana naknada koju u visini obiteljske mirovine primaju članovi obitelji zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata umanjena je za 15%.

15.3. Sustav skrbi o vojnim i civilnim invalidima rata

U cilju redefiniranja odnosa spram osoba s invalidnošću, a posebno spram vojnih i civilnih invalida II. svjetskog rata, poraća, te civilnih invalida iz Domovinskog rata, i to poboljšanjem njihovog materijalnog položaja i ujednačavanjem osnovnih invalidskih prava, učinjeno je sljedeće:

- proračunska sredstva za zaštitu vojnih i civilnih invalida rata, koja su u 1999. godini iznosila 388.345.500,00 kuna, povećana su u 2000. godini na 508.821.000,00 kuna, a u 2001. godini na 596.578.482,00 kuna;
- tako uvećana proračunska sredstva omogućila su da se početkom 2000. godine povećaju za 22,55% invalidska primanja ratnih i mirnodopskih vojnih invalida, civilnih invalida II. svjetskog rata i poraća, sudionika rata i članova njihovih obitelji, a koja su do tada zaostajala za približno 73% za primitcima civilnih invalida iz Domovinskog rata, te za oko 190% za primitcima HRVI iz Domovinskog rata; istoj, zakinutoj, invalidskoj skupini u 2001. godini dodatno su povećana primanja za 40% čime su u potpunosti izjednačeni s primanjima civilnih invalida iz Domovinskog rata;
- povećan je broj korisnika iz sustava zaštite vojnih i civilnih invalida rata, sa 34.158 u 1999. na 35.068 u 2001. godini.

Također, izmijenjen je i dopunjen Zakon o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata kojim je, u sklopu mjera racionalizacije socijalnih prava i troškova, korigirana i na realnijoj razini propisana osnovica za izračun invalidskih primanja, i to:

- osnovica za izračun osobne invalidnine, sa 160% prosječne mjesečne plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj iz prethodne godine na 100% od proračunske osnovice,
- osnovica za izračun opskrbnine, sa 55% na 33%, te
- visina dodatka za pripomoć u kući, sa 45% na 23% proračunske osnovice.

Financijski učinak izvršene racionalizacije, u smislu uštede proračunskih sredstava, iznosi 89.273.429,00 kuna godišnje ili 7.439.452,00 kuna mjesečno.

15.4. Porodni dopust zaposlenih i nezaposlenih žena

Polazeći od jednake važnosti svakog djeteta pristupilo se izmjenama postojećih zakonskih rješenja koje su se odnosile na reguliranje porodnog dopusta majki, koje su za rođenje trećeg i svakog sljedećeg djeteta imale porodni dopust do tri godine života djeteta. Navedenim izmjenama stavljaju se u istovjetan položaj sve majke bez obzira da li su rodile prvo, drugo odnosno treće ili sljedeće dijete. Pravo na porodnu naknadu prošireno je na sve prijavljene nezaposlene majke i majke koje se nalaze na školovanju, u trajanju od 6 mjeseci.

Zadržano je trajanje obaveznog porodnog dopusta za zaposlene majke do 6. mjeseca života djeteta, kao i trajanje dodatnog porodnog dopusta do navršene godine dana života djeteta. U slučaju višestrukog poroda, zaposlenim majkama je omogućen dvogodišnji porodni dopust.

Navedenim mjerama:

- za naknade za korištenje porodnog dopusta zaposlenim ženama, smanjuju se sredstava u godišnjem iznosu od 145.000.000,00 kuna;
- za porodne naknade nezaposlenih majki do treće godine života djeteta, smanjuju se sredstava u godišnjem iznosu od 140.400.000,00 kuna;
- za materijalno osiguranje nezaposlenih osoba (naknade i doprinosi), smanjuju se sredstava u godišnjem iznosu od 34.269.955,00 kuna;
- za pravo na porodni dopust nezaposlenim majkama i majkama na redovitom školovanju za svako dijete do šest mjeseci života djeteta, bit će potrebno godišnje osigurati 135.000.000,00 kuna.

15.5. Doplatak za djecu

Izmjenama zakonskih propisa tijekom 2000. godine ostvarivanje prava na doplatak za djecu ne vezuje se više isključivo na zaposlene, već se direktno intervenira prema socijalno najugroženijim kategorijama nezaposlenih, a krug potencijalnih korisnika prava na doplatak za djecu proširen je i za djecu poljoprivrednika i obrtnika.

Primjerice, u 1999. godini doplatak za djecu primilo je 391.571 djece, za što je isplaćeno ukupno 1.131.983.528,00 kuna, u 2000. godini doplatak za djecu primilo je 467.945 djece, za što je isplaćeno ukupno 1.262.000.000,00 kuna, a u 2001. godini doplatak za djecu primilo je 618.857 djece, za što je isplaćeno 2.463.612.647,32 kuna.

Tako se iznos sredstava, koji je za potrebe isplate doplatka za djecu potrebno izdvojiti iz državnog proračuna, u tri godine povećao za oko 1.300.000.000,00 kuna, a broj djece za koju korisnici ostvaruju doplatak za djecu u tom razdoblju povećao se za oko 240.000.

Budući da su se postojeća zakonska rješenja pokazala neprimjerenima i neadekvatnima, što je imalo za posljedicu teškoće u njihovoj realizaciji i negativne efekte, izrađen je novi Zakon o doplatku za djecu (donijet je u listopadu 2001. godine), kojim se u najvećoj mjeri osigurava da, uvažavajući načelo socijalne pravednosti, doplatak za djecu bude instrument obiteljske politike u pravom smislu te riječi.

Novim Zakonom najugroženije skupine obitelji jednako su zaštićene kao i ranijim zakonom, ali su prava djece u većoj mjeri izjednačena (ukinuti su dodaci na treće i svako sljedeće dijete, za sve korisnike primjenjuje se dohodovni cenzus osim za osobe s invaliditetom koje su trajno nesposobne za samostalan život i rad), te su posebno zaštićena djeca samohranih roditelja, djeca bez roditeljske skrbi i djeca s oštećenjem zdravlja za koje se isplaćuju dodaci na osnovni iznos doplatka za djecu.

15.6. Socijalna davanja

Osnovica za socijalna davanja povećana je od 1. ožujka 2001. godine za 14,3%, odnosno u nominalnom iznosu sa 350,00 kuna na 400,00 kuna.

Broj korisnika pomoći za uzdržavanje, osnovnog materijalnog prava u sustavu socijalne skrbi, u 2001. godini porastao je za 34% u odnosu na 1999. godinu, odnosno za 18% u odnosu na 2000. godinu. U 2001. godini utrošena su sredstva za pomoć za uzdržavanje u iznosu od 420.393.319,00 kuna i porasla su za 45% u odnosu na 1999. godinu, odnosno 22% u odnosu na 2000. godinu.

Broj korisnika osobne invalidnine u 2001. godini porastao je za 28% u odnosu na 1999. godinu, odnosno za 10,3% u odnosu na 2000. godinu. U 2001. godini utrošena su sredstva za osobnu invalidninu u iznosu od 106.843.168,00 kuna i porasla su za 48% u odnosu na 1999. godinu, odnosno 18% u odnosu na 2000. godinu.

Broj korisnika doplatka za pomoć i njegu druge osobe porastao je za 74% u odnosu na 1999. godinu, te za 31,4% u odnosu na 2000. godinu. U 2001. godini utrošena su sredstva za doplatku za pomoć i njegu u iznosu od 126.801.580,00 kuna i porasla su za 94% u odnosu na 1999. godinu, odnosno 43% u odnosu na 2000. godinu.

Ukupno utrošena sredstva za sva materijalna prava u socijalnoj skrbi u 2001. godini iznose 1.059.768.000,00 kuna i porasla su u odnosu na 1999. godinu za 56%, odnosno za 17,7% u odnosu na 2000. godinu.

15.7. Poboljšanje materijalnog položaja umirovljenika

Donijet je Zakon kojim se otklanjaju razlike u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima, odnosno vraća dug umirovljenicima iz ranijih razdoblja u skladu s gospodarskim mogućnostima države, i to tako da se mirovine, počevši od 1. siječnja 2001. godine, povećavaju ovisno o godini ostvarivanja prava na mirovinu i utvrđenoj mirovinskoj osnovici, što utječe na daljnje poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja umirovljenika. Temeljem tog povećanja za 770.565 umirovljenika mirovine su povećane u rasponu od 0,5% do 20%, od čega je povećanje od 20% ostvarilo 671.576 umirovljenika. Izdaci za isplatu povećanih mirovina u 2001. godini temeljem ovog Zakona iznose oko 2,2 milijarde kuna, a primjerice u sljedećih 10 godina 23 milijarde kuna. Osim poboljšanja materijalnog položaja umirovljenika, Zakonom su otklonjene disproporcije u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima, što je osobito poboljšalo položaj najstarijih umirovljenika.

U cilju poboljšanja socijalne sigurnosti umirovljenika vezane uz redovitu mjesečnu isplatu mirovina, putem zakonske regulative, usmjerena je uplata doprinosa za mirovinsko osiguranje na jedinstveni račun Državne riznice, a time i isplata mirovina iz Državne riznice. Na taj način se omogućava racionalnije osiguranje sredstava potrebnih za isplatu mirovina i učinkovitije upravljanje tim sredstvima, te je zaustavljen trend većeg kašnjenja mjesečne isplate mirovine.

Mirovine su u 2001. godini redovito usklađivane prema polovici zbroja stope porasta plaća i troškova života i to: od 1. siječnja 2000. za 2,55%, od 1. srpnja 2000. za 3,50%, od 1. siječnja 2001. za 2,60% i od 1. srpnja 2001. za 2,60%. Nakon izvršenih povećanja odnosno redovitog usklađivanja, mirovine su u mjesecu studenom 2001. godine, u odnosu na mjesec studeni 2000. godine, porasle nominalno za 17,44%, odnosno realno povećanje iznosi 11,9%. Ako promatramo porast mirovina s dodatkom od 100,00 kuna i 6% kroz proteklo dvogodišnje razdoblje, tada su te mirovine u mjesecu prosincu 2001. u odnosu na mjesec prosinac 1999. porasle nominalno za 20,68%. U navedeno povećanje mirovina uračunato je i smanjenje mirovina viših od 2.500,00 kuna, a ostvarene pod povoljnijim uvjetima i koje se financiraju iz državnog proračuna. To je smanjenje izvršeno po progresivnim stopama u rasponu od 8% do 20%.

Prosječna starosna mirovina je u prvih deset mjeseci 2001. godine iznosila 1.680 kuna što je u odnosu na isto razdoblje 2000. godine nominalni porast od gotovo 20%, dok je realni porast iznosio 12,7%. Ovaj porast rezultat je "vraćanja duga umirovljenicima" ili preciznije povećanja mirovina radi uklanjanja razlika između mirovina ostvarenih u različitim razdobljima.

Daljnja mjera koja je poboljšala materijalni položaj umirovljenika je uvođenje tri stope poreza na dohodak (15%, 25% i 35%), umjesto ranije dvije stope (20% i 35%). Uvođenjem nove niže porezne stope smanjeno je i oporezivanje mirovina, a istodobno je zadržan dvostruko povoljniji neoporezivi iznos za mirovine u odnosu na plaće (za zaposlene je neoporezivi iznos 1.250,00 kuna, a za umirovljenike 2.500,00 kuna).

16. RAD I ZAPOSŁJAVANJE

16.1. Mirovinska reforma

Započela je sustavna provedba mirovinske reforme temeljene na individualnoj kapitaliziranoj štednji (II. stup mirovinskog osiguranja) i dobrovoljnom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje (III. stup mirovinskog osiguranja).

Uspostavljen je zakonodavni okvir. Pored osnovnog zakonskog okvira trostupne mirovinske reforme, donijet je i niz drugih zakona koji su izravno i neizravno povezani s mirovinskom reformom (Zakon o platnom prometu, Zakon o financijskoj agenciji, Zakon o objedinjenom prikupljanju doprinosa i Zakon o plaćanju mirovinskog doprinosa).

Donijet je niz provedbenih akata kojima se reguliraju tokovi podataka i novca u drugom stupu, ulaganja, te poslovanja mirovinskih društava i mirovinskih osiguranja, te su objavljena pravila popunjavanja i podnošenja RS obrasca kojim se zamijenjuju paralelni sustavi izvještavanja o istim podacima.

Osnovane su institucije sa tijelima upravljanja koje imaju aktivnu ulogu u provedbi mirovinske reforme: Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja (HAGENA), koja će nadzirati privatne mirovinske fondove, i Središnji registar osiguranika (REGOS), koji je donošenjem posebnog Zakona postao centralna državna institucija za prikupljanje svih podataka o uplaćenim obveznim doprinosima (mirovinsko i zdravstveno

osiguranje i zapošljavanje), uplaćenom porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak, s ciljem poboljšanja plaćanja i naplate poreza i doprinosa.

Uspostavljena su mirovinska društva i mirovinski fondovi (osnovano je sedam obveznih mirovinskih društava u koje je investirano oko 50 milijuna pretežno stranog kapitala renomiranih međunarodnih financijskih institucija).

U fondove drugog stupa prijavljeno je oko 300,000 članova.

Mirovinsku reformu u Hrvatskoj podržat će Svjetska banka putem Zajma za investicije u mirovinskom sustavu namijenjenog potrebnim ulaganjima u REGOS, HAGENU, HZMO i Ministarstvo financija koji je u fazi procjene (oko 37 mil\$). Također je uspostavljena vrlo uspješna veza s ostalim međunarodnim donorima na čelu s USAID-om koji u cijelosti financira edukacijsku kampanju i to na osnovi bespovratnih sredstava a ne zajma.

16.2. Zapošljavanje

Preuzimanjem dužnosti ove Vlade, broj nezaposlenih u Republici Hrvatskoj iznosio je 350.707, na dan 31. prosinca 2000. godine taj broj je bio 378.544, a na dan 31. prosinca 2001. godine broj nezaposlenih u Republici Hrvatskoj iznosio je 395.141.

Zbog zatečenog stanja iz prethodnog razdoblja, tijekom 2000. godine zabilježen je prosječni godišnji porast nezaposlenosti od 11,2%, a tijekom 2001. godine od 6,3%. Stopa nezaposlenosti u 2000. godini iznosila je 15,1% u prvom i 17,0% u drugom polugodištu, prema metodologiji mjerenja Međunarodne organizacije rada (ILO), a prema metodologiji mjerenja iz administrativnih izvora prosječna godišnja stopa registrirane nezaposlenosti za 2000. je iznosila 21,1%. U prvom polugodištu 2001. godine stopa nezaposlenosti prema međunarodnim standardima iznosila je 15,3%, a prosječna godišnja stopa registrirane nezaposlenosti za 2001. godinu je iznosila 22,2%.

Unatoč prisutne tendencije smanjenja zaposlenosti u 2000. godini zabilježen je veći broj otvaranja slobodnih radnih mjesta. Tako je, u odnosu na 1999. godinu, kada je otvoreno 105,7 tisuća radnih mjesta, u 2000. godini je otvoreno 118 tisuća novih radnih mjesta, što govori o porastu od 11,7%. Također, u 2000. godini primljeno je ukupno 148.186 prijava potreba za radnicima, što je za 10% više u usporedbi s 1999. godinom, a u 2001. godini taj broj iznosi 202.983, što je za 37% više u usporedbi s 2000. godinom.

Tijekom 2001. godine javlja se novi trend usporavanja rasta nezaposlenosti, koji se najvećim dijelom može pripisati porastu potražnje za radnicima. Tako je broj slobodnih radnih mjesta u prosjeku porastao za 35% u odnosu na 2000. godinu, što je djelomično posljedica pojačanja sezone potražnje za radom u turizmu i svim djelatnostima koje su s njim povezane, te pozitivnim kretanjima u ponudi radnih mjesta i u postsezonskim mjesecima.

S ciljem smanjenja stope nezaposlenosti i rada na crno, te poticanja novog zapošljavanja, predložene su izmjene regulative s područja radnog zakonodavstva, te su naznačeni načini rješavanja problema izvora sredstava za aktivnu politiku zapošljavanja bilateralnim i multilateralim sredstvima iz drugih izvora. U svrhu smanjenja nepovoljnog položaja radnika tvrtki kod kojih je pokrenut stečajni postupak, izmijenjen je Stečajni zakon

tako da se tražbine zaposlenika, nastale do otvaranja stečajnog postupka, tretiraju kao tražbine prvog reda, a promijenjen je institut preustroja (sanacije) dužnika i izvan stečajnog postupka.

Predložen je Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, kojim će se precizirati utvrđivanje statusa nezaposlene osobe, mjere aktivne politike u zapošljavanju, kao i određivanja aktivne raspoloživosti za rad nezaposlene osoba.

Nastavljena se provedba započetih projekata Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: Program racionalizacije poslovanja; Anketa potreba za radnicima u gospodarstvu i sustav informacija na tržištu rada (u suradnji s Ekonomskim institutom i Zavodom za zapošljavanje Austrije); proveden je Projekt lokalnih partnerstava za smanjenje nezaposlenosti mladih u Požeško-slavonskoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji; Primjena međunarodnih standarda za klasifikaciju obrazovnih programa (u suradnji s Državnim zavodom za statistiku); Socijalni program za viškove radnika u Hrvatskim željeznicama (u suradnji i uz financiranje Svjetske banke); Poboljšanje sustava davanja dozvola za rad strancima.

Tijekom 2001. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje je odobrio 5.694 radnih dozvola za strance; u okviru CARDS Nacionalnog višegodišnjeg indikativnog programa za razdoblje od 2002. do 2004. godine, u segmentu "Ljudski resursi", kandidiran je i prihvaćen projekt "Restrukturiranje tržišta rada" u iznosu od 3.000.000 eura.

Donijet je Program poticanja zapošljavanja koji sadrži niz mjera kojima se sufinancira zapošljavanje, samozapošljavanje i obrazovanje nezaposlenih osoba u cilju smanjenja nezaposlenosti određenih skupina posebno pogođenih nezaposlenošću (visoko obrazovane mlade osobe; osobe KV i VKV zanimanja bez radnog iskustva u obrtništvu; starije nezaposlene osobe; invalidi i osobe s faktorom otežane zapošljivosti; hrvatski branitelji i djeca i supružnici poginulih i nestalih hrvatskih branitelja). Navedenim Programom predviđeno je u dvogodišnjem razdoblju zaposliti 36.772 osoba, za što će biti potrebno osigurati 1.229.007.252,00 kuna.

Osnovan je Fond za razvoj i zapošljavanje, te se očekuje da aktivna politika države u području zapošljavanja, zajedno s porastom opće gospodarske aktivnosti i restrukturiranjem gospodarstva, u narednom razdoblju rezultira pozitivnim pomacima i na ovom području.

16.3. Prava radnika

Osim već spomenutih izmjena Zakona o radu izvršene su i izmjene kojima je poboljšan položaj radnika, te proširena neka od postojećih prava:

- propisana je obveza isplate plaće za prethodni mjesec najkasnije do 15. dana navedenog mjeseca; obveza poslodavca da radniku uruči obračun plaće ili naknade plaće i kada nije isplaćena; utvrđeno je da je obračun plaće vjerodostojna isprava;
- omogućen je štrajk i zbog neisplate plaće u roku od 30 dana od dana dospijeca; utvrđeno je da pod uvjetima utvrđenim zakonom nadzorni odbor trgovačkog društva mora imati najmanje jednog člana predstavnika radnika; tjedno radno vrijeme smanjeno s 42 na 40 sati;

- precizirani su rokovi u vezi zaštite prava radnika, radi izbjegavanja bilo kakvih nejasnoća u vezi obraćanja radnika nadležnim tijelima; utvrđene su nove obveze poslodavca prema radničkom vijeću; proširena je zaštita sindikalnih povjerenika.

17. ZDRAVSTVO

17.1. Reforma sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja

Provodi se opsežna reforma sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja koja je u prvoj godini mandata Vlade Republike Hrvatske imala sljedeće prioritete: definiranje opsega mjera i prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja (tzv. standardni paket zdravstvenih usluga); institucionalna reforma Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i uvođenje dopunskog osiguranja; uvođenje novog sustava plaćanja zdravstvene zaštite, definiranje mreže zdravstvenih usluga i kategorizacija bolnica; definiranje nacionalne politike lijekova.

Program reforme zdravstva u okviru Projekta zdravstvenog sustava, koji se financira iz sredstava državnog proračuna i zajma Svjetske banke, uključuje veliki broj komponenti koje se realiziraju na nacionalnoj razini od kojih su najznačajnije Pilot projekt novog zdravstvenog sustava u Koprivničko-križevačkoj županiji, projekt prevencije kardiovaskularnih bolesti, sustavne inicijative (javno zdravstvo, informatizacija sustava), te spaljivanje farmaceutske otpada.

Stvoreni su uvjeti za institucionalnu reformu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koja znači organiziranje Zavoda kroz tri izdvojena fonda, i to: fond osnovnog zdravstvenog osiguranja, fond za ozljede na radu i profesionalne bolesti i fond dopunskog zdravstvenog osiguranja.

Novim zakonskim rješenjima stvorene su pretpostavke za transparentno razdvajanje privatnog i javnog sektora u pružanju zdravstvenih usluga.

17.2. Sprječavanje i suzbijanje zlouporabe droga

U cilju sustavnog rješavanja pitanja sprječavanja i suzbijanja zlouporabe droga izrađen je provedbeni program izvršenja Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj.

Novim Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga stvorene su pravne pretpostavke za sustavan nadzor nad izradom, posjedovanjem i prometom opojnih droga i tvari koje se mogu koristiti u izradi opojnih droga. Uređen je sustav postupaka za odvikavanje od ovisnosti, skrb i pomoć ovisnicima, te mjere za sprječavanje neovlaštene uporabe opojnih droga.

Također, novim Zakonom o zdravstvenom osiguranju omogućeno je zdravstveno osiguranje svim ovisnicima u terapijskim zajednicama na osnovi bolesti sve dok traje liječenje.

17.3. Izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje zdravstvenih ustanova

Ukupna ulaganja u kapitalnu izgradnju, rekonstrukciju, adaptaciju i opremanje zdravstvenih ustanova u 2000. i 2001. godini iznosila su 685.959.840,00 kuna (od čega su sredstva državnog proračuna u iznosu od 411.772.363,00 kuna sredstva iz decentraliziranih funkcija 192.299.477,00 kuna i sredstva kredita Svjetske banke 81.888.000,00 kuna).

Sklopljeno je ukupno 140 ugovora, od čega 33 za građevinske radove i projekte, te 107 za nabavu medicinske opreme. Ukupno je realizirano 50 ugovora za opremu i 14 ugovora za radove. U fazi realizacije je 155 sklopljenih ugovora za građevinske radove i opremu.

18. PROSVJETA, ZNANOST, KULTURA

18.1. Prosvjeta

18.1.1. Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu

Radi utvrđivanja nove koncepcije odgojno-obrazovnog sustava, njegove modernizacije i osiguranja bolje kvalitete, nakon provedenih javnih stručnih rasprava, izrađen je niz stručnih podloga kako bi se postigla široka suglasnost o polazištima, načelima i svrsi promjena cjelokupnog sustava, njegovih razina i svih važnih segmenata. Uz utvrđivanje strateških ciljeva, prema konceptu cjeloživotnog učenja/obrazovanja za sve, priređeni su prijedlozi rješenja, te dugoročne i srednjoročne zadaće koje se tiču ustroja i obilježja sustava (rani odgoj i obrazovanje, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, obrazovanje odraslih), zatim obrazovanja odgajatelja, učitelja i nastavnika, stručne infrastrukture i razvojnih službi, te upravljanja sustavom i vrednovanja uspjeha, kao i osnove za promjene u području privatnog školstva, obrazovanja osoba s posebnim potrebama, odgoju i obrazovanju pripadnika nacionalnih manjina, te djece hrvatskih građana u inozemstvu.

Započet je projekt kojim se koncipira i želi ostvariti kvalitetno i učinkovito europski kompatibilno strukovno školstvo, u prvom redu promjenama u nastavnim programima, obrazovanju i stručnom usavršavanju nastavnika, te osiguranjem moderne opreme i razvojne stručne infrastrukture.

Iniciran je projekt uvođenja bilingvalne nastave u neke srednje škole, te su započete aktivnosti na izradi programa za poticanje učenja drugoga stranog jezika.

Izrađen je program kojim se, uz povećanje sigurnosti u školama, teži suzbijanju nasilja u školama i afirmaciji pozitivnih vrijednosti, preventivnom djelovanju i pomoći učenicima u prevladavanju razvojnih poteškoća i kriznih stanja, unapređenju pozitivnog školskog ozračja i suradnje škola i roditelja, te osmišljavanju izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti učenika.

S ciljem osmišljavanja i osnaživanja primjene informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT) u obrazovanju, sukladno smjernicama iz strateškog dokumenta "Hrvatska u 21. stoljeću", izrađen je okvirni program informatizacije osnovnih i srednjih škola, te je započela sustavna izobrazba nastavnika za korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u školama.

18.1.2. Školski udžbenici

Donijet je Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu koji daje normativnu osnovu za sustavno uređenja pitanja priređivanja i odobravanja kvalitetnih udžbenika te njihove uporabe u osnovnim i srednjim školama.

18.1.3. Izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje školskih objekata

U 2000. i 2001. godini s pozicija Ministarstva prosvjete i športa financirano je 155 kapitalnih projekata izgradnje, rekonstrukcije i adaptacije školskih objekata, za što je uloženo ukupno 375 milijuna kuna. Dovođeno je i predano na uporabu 69 novih objekata osnovnih i srednjih škola. Također, financirano je i investicijsko održavanje i opremanje 1246 objekata u vrijednosti od 107 milijuna kuna.

Intenzivirano je opremanje ustanova nabavom i umrežavanjem 2720 osobnih računala, 284 pisača i 6 video-projektora. Gotovo sve škole dobile su ISDN priključak na Internet.

Uz intenzivnije opremanje škola nastavnim sredstvima i pomagalicama, za školske je knjižnice nabavljeno više od 140.000 tisuća knjiga, uglavnom školske lektire.

18.2. Znanost

18.2.1. Definiranje novog institucionalnog okvira upravljanja znanosti i visokim školstvom

Započete su opsežne pripreme i rad na reformi sustava znanosti, koje imaju za cilj osnažiti ulogu znanosti i znanstvenika u poticanju gospodarskog razvoja države, definirati nove kriterije za vrednovanje znanstvenih rezultata institucija i pojedinaca u znanosti, te definirati suvremeni način upravljanja znanosti usklađen s europskim standardima.

U cilju povećanja ukupnih sredstava za financiranje znanosti, visoke naobrazbe i tehnologijskog razvoja, novim Zakonom o Nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj uvodi se novi oblik dodatnog financiranja znanstvenog sustava uobičajen u Europi.

Kao važan doprinos poticanju zapošljavanja mladih visokoobrazovanih osoba, te sprečavanju odlaska u inozemstvo najboljih među njima, povećan je broj znanstvenih novaka, koji su zaposleni u javnim znanstvenoistraživačkim institutima, na visokim učilištima, gospodarskim institutima i drugim znanstveno-pravnim osobama, za oko 950 (od ukupno 1.450 onih koji su diplomirali tokom ove dvije godine i koji spadaju u 10% najboljih u svojoj generaciji).

Kako bi se osigurali nužni uvjeti za rad znanstvenika po prvi puta nakon 10 godina osigurana su proračunska sredstva, te je na temelju raspisanog javnog natječaja nabavljena znanstvena oprema u vrijednosti od 45 milijuna kuna.

U pripremi je novi zakon o visokom školstvu, koji će omogućiti promjene u organizaciji i strukturi visokih učilišta (integracija sveučilišta), te stvarnu financijsku i

kadrovsku autonomiju sveučilišta, uvođenje Europskog sustava kreditnih bodova (ECTS), jačanje uloge Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu u valoriziranju kvalitete visokih učilišta, te liberalizaciju registracije visokih učilišta.

U svrhu poticanja konkurencije u kvaliteti visokoškolskih institucija izdane su privremene dopusnice za tri privatne visokoškolske institucije, tako da trenutno u Hrvatskoj djeluje 10 privatnih visokih učilišta.

Republika Hrvatska je tijekom 2001. godine primljena kao punopravna članica u tzv. Bolonjski proces, najvažniji integracijski proces u visokome školstvu Europe, koji omogućuje najširu razmjenu i mobilnost studenata u Europskoj uniji i put prema automatskom priznavanju diploma.

Kao važni preduvjeti za uspješno studiranje, izrađen je novi sustav stipendiranja studenata, raspisan je natječaj za dodjelu 2700 državnih stipendija, te se provodi reforma potpore studentskog standarda koja obuhvaća redefiniranje organizacije, financiranja i upravljanja studentskim centrima.

18.2.2. Tehnologijski razvoj

Za ostvarenje institucijskih pretpostavki i mjera potpore tehnologijskom razvoju, usvojen je Program hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka, kao poseban oblik integracije znanstvene i tehnologijske politike usmjerene na povezivanjem znanstveno-istraživačkog sektora i gospodarstva, s ciljem promicanja gospodarstva utemeljenog na znanju. Na temelju provedbenih dokumenata, izrađena je dokumentacija za raspis javnih poziva za Program razvoj na znanju utemeljenih poduzeća i Tehnologijske istraživačko-razvojne projekte, te su naručeni projekti potpore tehnologijskog razvoja na području znanstvenog napredovanja u tehnologijskim istraživanjima i financiranja tehnologijskog razvoja.

Nastavljene su aktivnosti na osnivanju novih tehnološko-razvojnih centara u Dubrovniku i Osijeku, te razvojnoistraživačkih instituta.

18.2.3. Informacijska tehnologija

Nastavljene su aktivnosti na izgradnji računalno-komunikacijske infrastrukture znanosti i visokog obrazovanja, informatizaciji studentskih službi, te uspostavljanju sustava znanstvenih informacija, s posebnim naglaskom na informatizaciju i umrežavanje knjižnica iz srodnih znanstvenih disciplina, te je, uz postojeće podsustave koji pokrivaju znanstvena područja prirodoslovlje, biomedicinu i tehniku, tijekom 2001. godine, osnovan novi podsustav za područje humanistike.

Važan doprinos nacionalnoj informacijskoj infrastrukturi tijekom 2000. i 2001. godine predstavljalo je uvođenje sustava financiranja projekata primjene informacijske tehnologije.

Uspostavljena je suradnja s međunarodnim institutom CERN u Ženevi na projektu izgradnje nove generacije interneta tzv. Data Grid, te u velikim eksperimentima ALICE i CMS. Također, osnovan je centralni ured međusveučilišne mreže ENIC, a Hrvatska

je postala i pridruženi član EUMET SAT-a, Europske organizacije za iskorištavanje meteoroloških satelita.

18.2.4. Kapitalna ulaganja u znanosti i visokoj naobrazbi

U 2000. godini financirana je izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija 32 objekta u području znanosti i visokog obrazovanja. U cijelosti je dovršeno 14 i rekonstruirano 11 objekata za što je utrošeno 47,6 milijuna kuna.

Za financiranje investicijskog održavanja i izgradnju novih objekata u 2001. godini, utrošeno je ukupno 137,6 milijuna kuna.

18.3. Kultura

18.3.1. Poboljšanje materijalnog položaja kulture

Intenzivno se djelovalo u pravcu poboljšanja materijalnog položaja kulture, osobito u proširenju prava na oslobođanje od poreza na dodanu vrijednost, te oslobođanjem od poreza na darivanja u kulturi. Tako je, na primjer, došlo do snažne obnove izdavaštva i jačanja kulturnih industrija u cjelini, rasta broja umjetničkih organizacija i dr. U tijeku je realizacija projekta "Bijeli kvadrat kulture" kojim se potiču ulaganja u kulturu (potpora mladim glazbenim umjetnicima za usavršavanje u inozemstvu, potpora muzejima i galerijama, festivalima i dr.).

18.3.2. Reforma sustava odlučivanja u kulturi

Ostvarena je strukturna reforma u odlučivanju u kulturi. Nov način odlučivanja u kulturi uspostavljen je Zakonom o kulturnim vijećima na temelju kojeg je konstituirano Nacionalno vijeće za kulturu. Time je uspostavljen sustav suodlučivanja u kulturi kojim jača uloga kulturnih djelatnika u svim segmentima odlučivanja.

18.3.3. Povrat otuđenih kulturnih dobara i arhivske građe

Pokrenuta je intenzivna aktivnost oko povrata u Republiku Hrvatsku otuđene kulturne baštine, te su Gradskom Muzeju Vukovara vraćeni iz SR Jugoslavije muzejska građa i umjetnički predmeti oteti 1991. godine. Vraćeno je ukupno 21.000 umjetničkih predmeta, muzejske građe i ostalog što čini više od 50% ukupnog prijeratnog fonda tog Muzeja i dijelom fonda franjevačkog samostana i crkve sv. Filipa i Jakoba u Vukovaru.

Također, u suradnji s Holocaust memorijalnim muzejom iz Washingtona, vraćena je muzejska građa u muzej Jasenovac.

18.3.4. Održavanje i unaprjeđivanje funkcioniranja kulturnog sustava

Dovršetkom izrade Strategije kulturnog razvitka Hrvatske u sklopu projekta Strategija razvitka Republike Hrvatske u 21. stoljeću, otvoren je proces daljnjeg sustavnog planiranja i izgradnje kulturnih politika u pojedinim područjima, te njihovih usklađivanja kao agensa cjelokupnog društvenog razvitka Hrvatske.

Osnovan je virtualni centar hrvatske kulture CultureNet Croatia, koji kulturnim institucijama u zemlji i svijetu daje niz korisnih informacija o hrvatskoj kulturi, te znatno pridonosi boljem image-u Hrvatske u svijetu.

U 2000. godini ukupno je odobreno 337 programa zaštitnih radova na nepokretnim kulturnim dobrima i na više stotina pokretnih kulturnih dobara. U 2001. godini prihvaćeno je 414 programa zaštitnih radova na nepokretnim kulturnim dobrima i 161 programa na pokretnim kulturnim dobrima.

Izvođeni su ili okončani radovi na obnovi velikog broja kulturnih objekata i spomenika kulture (u sklopu katedrale sv. Eufrazija u Poreču završeni su radovi na obnovi biskupske palače, izvedeni su značajni zahvati u povijesnoj cjelini Nina, na obnovi Kneževe palače u Zadru, na manastiru Krupa, na manastiru Gomirje, na kazalištu i fontiku u Hvaru, u Varaždinu i dr., a nastavljaju se zahvati u osječkoj i slavonsko-brodskoj tvrđi, dvorcu Velikom Taboru, crkvi sv. Marka u Zagrebu, palači Gerbas u Rijeci, palači Arsan-Petris na Cresu, povijesnoj jezgri Splita, Trogiru, Dubrovniku, crkvi sv. Martina u Pridragi i dr.).

Posebna pozornost bila je posvećena ulaganjima u područja od posebne državne skrbi, tj. u ratom devastirana područja kao i ulaganja u kulturne objekte na otocima. (obnova kompleksa pavlinskog samostana u Kamenskom kod Karlovca, crkve u Ličkom Osiku, Ličkom Novom, Dvoru, Franjevačkog samostana u Kostajnici, crkve u Gori kod Petrinje, Franjevačkog samostana na Pašmanu, benediktinskog samostana s muzejom na Hvaru, i dr.).

Otvorena je obnovljena Gradska knjižnica u Vukovaru, te novoosnovane knjižnice u Dalju i Gračacu. Otvorene su obnovljene knjižnice ili pojedini odjeli u Kninu, Županji, Sutivanu, Đurđevcu, Zadru, Pakracu, Bjelovaru, Petrinji, Omišu i Mariji Bistrici.

Održan je niz izložbi međunarodnog karaktera (npr. Hrvati i Karolinzi, Europa u doba Anžuvina u Parizu), otvorene su dvije reprezentativne kazališne zgrade – Zorin dom u Karlovcu i Kazalište u Šibeniku, ostvarena je prisutnost hrvatskih kazališta na međunarodnim scenama i festivalima, te je realiziran velik opseg multilateralne i bilateralne suradnje.

Uz izgradnju i obnovu niza kapitalnih objekata kulturne infrastrukture (muzeji, kazališta, galerije, knjižnice i dr.), u 2000. i 2001. godini vrednovano je i realizirano godišnje oko 5000 različitih programa iz područja muzejsko-galerijske djelatnosti, arhiva, kulturno-umjetničkog amaterizma, glazbeno-scenske i kazališne djelatnosti, industrije knjige i filma i dr.

19. DECENTRALIZACIJA

Provedena je djelomična decentralizacije financiranja i upravljanja u sustavu osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi i zdravstva, te decentralizacija funkcionalnih i stručnih oblika odlučivanja u kulturi, te su utvrđeni kriteriji i mjerila za osiguravanje minimalnih financijskih standarda za decentralizirano financiranje, te način izračuna iznosa potpora izravnjanja za decentralizirane funkcije.

19.1. Osnovno i srednje školstvo

Osigurane su normativne pretpostavke za decentralizaciju financiranja i upravljanja sustavom osnovnog i srednjeg školstva i pravni temelj za prijenos osnivačkih prava na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, utvrđeni su modeli, kriteriji i mehanizmi kojima se jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju sredstva za decentralizirane funkcije osnovnog i srednjeg školstva, a jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao osnivači, dobile su veće ovlasti u upravljanju odgojno-obrazovnim ustanovama.

Model financijske decentralizacije predviđa da omjer sredstava osiguranih u državnom proračunu i u proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave bude 80%:20%, a decentralizirana sredstva osiguravaju se za materijalne troškove škola, investicijsko održavanje školskog prostora i opreme, nabavu nastavnih sredstva i pomagala, prijevoz učenika, prijevoz zaposlenika srednjih škola, potpore za sufinanciranje smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima, te za kapitalne projekte izgradnje i opremanja školskih objekata.

Početkom procesa decentralizacije, u drugoj polovini 2001. godine, decentralizirana su sredstva u iznosu od 326.897.000,00 kuna. Analiza financiranja decentraliziranih funkcija za razdoblje srpanj-prosinac 2001. godine pokazuje da je ostvareni prihod iz dodatnog udjela poreza na dohodak i iz pozicija poravnanja dostatan za financiranje utvrđenih bilančnih prava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Kako budu završavani kapitalni projekti financirani iz državnog proračuna, sredstva namijenjena gradovima i županijama postupno će se povećavati do pune primjene modela decentralizacije.

19.2. Centri za socijalnu skrb i domovi za stare i nemoćne osobe

Provedena je djelomična decentralizacija centara za socijalnu skrb u dijelu materijalnih rashoda i pomoći za ogrjev i potpuna decentralizacija domova za starije i nemoćne osobe. Također, decentralizirano je upravljanje centrima za socijalnu skrb uvođenjem upravnih vijeća i imenovanjem predstavnika jedinica područne (regionalne) samouprave u tim tijelima ustanove.

Na razinu jedinica područne (regionalne) samouprave preneseno je financiranje materijalnih rashoda centara za socijalnu skrb: izdaci za materijal, energiju, komunalne i ostale usluge, tekuće održavanje, financijski i ostale nespomenuti izdaci, pomoć za ogrjev te financiranje domova za starije i nemoćne osobe: izdaci za zaposlene, njihovu izobrazbu i stručno usavršavanje, izdaci za materijal, energiju, komunalne i ostale usluge, tekuće održavanje, financijski i ostali nespomenuti izdaci i nabavka kapitalnih izdataka.

Odlukom o minimalnim financijskim standardima za tekuće izdatke centara za socijalnu skrb i izdataka pomoći za ogrjev u drugom dijelu 2001. godine prenesena su sredstva na jedinice područne (regionalne) samouprave u iznosu od 30.650.256,00 kuna za tekuće izdatke centara i 41.438.320,00 kuna za pomoći za ogrjev.

19.3 Zdravstvene ustanove

Provedena je decentralizacija financiranja zdravstvenih ustanova u vlasništvu županija i Grada Zagreba, na način da se sredstva za investicijsko održavanje prostora i

opreme zdravstvenih ustanova u vlasništvu županija, odnosno Grada Zagreba osiguravaju iz proračuna županija, odnosno Grada Zagreba, čime su prvi puta nakon 1993. godine stvoreni uvjeti za amortizaciju dugotrajne imovine zdravstvenih ustanova.

U drugoj polovini 2001. godine osigurana su sredstva za decentralizirane funkcije u iznosu od 192.299.477,00 kuna.

20. PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA

20.1. Provedba prava propisanih Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 1996. godine

20.1.1. Provedba trajnih prava

Pravo na osobnu invalidninu ostvarilo je u 2000. godini prosječno mjesečno 32.326 korisnika, za što je isplaćeno 344.117.350,78 kn, a u 2001. godini isplaćeno je za prosječno mjesečno 33.324 korisnika ukupno 339.502.802,60 kn.

Pravo na obiteljsku invalidninu ostvarilo je u 2000. godini prosječno mjesečno 9.635 korisnika, za što je isplaćeno ukupno 347.309.348,86 kn, a u 2001. godini isplaćeno je za prosječno mjesečno 9.503 korisnika ukupno 334.490.001,07 kn.

Pravo na obiteljsku invalidninu zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja ostvarilo je u 2000. godini prosječno mjesečno 817 korisnika, za što je isplaćeno 26.361.380,86 kn, a u 2001. godini isplaćeno je za prosječno mjesečno 725 korisnika ukupno 23.468.190,98 kn.

Pravo na naknadu plaće njegovateljima ostvarivalo je tijekom 2000. godine prosječno mjesečno 295 korisnika, za što je isplaćeno 22.572.822,91 kn, a tijekom 2001. godine isplaćeno je za prosječno mjesečno 293 korisnika ukupno 23.717.748,13 kn.

Pravo na naknadu obitelji zatočenih i nestalih ostvarivalo je u 2000. godini prosječno mjesečno 804 korisnika, za što je isplaćeno 45.028.297,61 kn, a 2001. godine za prosječno mjesečno 525 korisnika isplaćeno je 39.280.891,07 kn.

Ukupno je za nabrojena prava u 2000. godini isplaćeno 790.336.094,89 kn, a u 2001. 766.770.526,77 kn.

20.1.2. Pravo na stambeno zbrinjavanje

U prvoj polovini mandata Vlade Republike Hrvatske dodijeljeno je stradalnicima iz Domovinskog rata ukupno 1.914 stambenih jedinica (630 u 2000. i 1.284 u 2001. godini), te 940 stambenih kredita u ukupnom iznosu od 113.713.086,59 kn (143 stambenih kredita u iznosu od 16.353.452,20 kn u 2000. godini i 797 stambenih kredita u iznosu od 97.359.634,39 kn u 2001. godini).

Od ukupnog broja stambenih jedinica tijekom 2000. godine djeci poginulih branitelja dodijeljena su 23 stana, suprugama poginulih hrvatskih branitelja 105 stanova, roditeljima poginulih hrvatskih branitelja 33 stana, obiteljima nestalih branitelja 19 stanova, a

hrvatskim ratnim vojnim invalidima 450 stanova, od čega 100% invalidima I i II skupine 34 stana.

Od ukupnog broja stambenih jedinica tijekom 2001. godine djeci poginulih branitelja dodijeljen je 31 stan, suprugama poginulih hrvatskih branitelja 109 stanova, roditeljima poginulih branitelja 76 stanova, obiteljima nestalih branitelja 18 stanova, a hrvatskim ratnim vojnim invalidima 1.050 stanova, od čega 100% invalidima I i II skupine 42 stana.

20.2. Provedba Nacionalnog programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja

Tijekom 2000. godine zaposleno je 11.272 razvojačena hrvatska branitelja, te je iskazana tendencija zaustavljanja daljnjeg rasta broja nezaposlenih hrvatskih branitelja, a do 30. studenoga 2001. godine zaposleno ih je još 12.491.

Također, tijekom 2001. godine, a temeljem primjene posebnih mjera stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije za poznatog poslodavca, zaposleno je 353 razvojačenih hrvatskih branitelja u 155 tvrtki, za što je uplaćeno 3.559.290,65 kn.

20.3. Nacionalni program psihosocijalne pomoći stradalnicima iz Domovinskog rata

Program se kontinuirano provodi na nacionalnoj razini, putem Nacionalnog centra za psihotraumu pri KB Dubrava i Nacionalnog centra za krizna stanja pri KBC Zagreb, te na regionalnoj razini, putem centara za psihocijalnu pomoć koji su formirani u svim županijama i Gradu Zagrebu.

Tijekom 2000. i 2001. godine, putem navedenog Programa izvršeno je ukupno 188.000 intervencija (savjetodavna i psihosocijalna pomoć).

20.4. Revizija prava hrvatskih ratnih vojnih invalida

U cilju utvrđivanja osnovanosti prava hrvatskih ratnih vojnih invalida i obitelji poginuloga, umrloga, zatočenoga i nestaloga hrvatskog branitelja, stečenih prema Zakonu iz 1996. godine, i ocjene da li je došlo do povrede zakonitosti postupanja Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, osnovano je Povjerenstvo za postupanje po pravu nadzora. Povjerenstvo je od travnja 2000. do studenoga 2001. godine zaprimilo ukupno 2.888 predmeta, od čega je 2.265 vraćeno prvostupanjskim tijelima iz razloga što je prošlo pet godina od konačnosti rješenja ili su prijave neosnovane, 374 rješenja je ukinuto kao na Zakonu neosnovana, 35 rješenja je poništeno, 438 predmeta je upućeno na obnovu postupka, a 179 predmeta je vraćeno prvostupanjskim tijelima zbog prestanka važenja Zakona i gubitka ovlasti.

Novim zakonskim rješenjima propisana je obveza prevođenja dosadašnjih korisnika invalidskih prava hrvatskih ratnih vojnih invalida, prava na obiteljsku invalidninu, prava na novčanu naknadu u iznosu obiteljske invalidnine i obiteljske mirovine i prava na stambeno zbrinjavanje na odredbe novog Zakona, čime će se ostvariti dio ciljeva koji su se

željeli ostvariti osnivanjem Povjerenstva za postupanju po pravu nadzora u predmetima revizije statusa i drugih prava stečenih po Zakonu.

21. PROGNETICI, POVRATNICI, IZBJEGLICE

21.1. Provedba programa povratka

U protekle dvije godine postignut je značajan napredak u povratku prognanika i izbjeglica te ispunjavanju međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske.

Kao rezultat ukupno poboljšane atmosfere za povratak, od 2000. godine došlo je do značajnog povećanja broja osobito manjinskih povrataka. Od početka 2000. do kraja 2001. godine vratilo se 54.235 izbjeglica i prognanika: 25.554 povratnika – bivših prognanika te 28.681 manjinskih povratnika.

Ukupno je do kraja 2001. godine u Republici Hrvatskoj registrirano 289.181 povratnika:

- 200.763 povratnika – bivših prognanika, uglavnom Hrvata, te
- 88.418 manjinskih povrataka hrvatskih građana srpske nacionalnosti: 65.712 prekograničnih povrataka (60.977 iz SRJ i 4.735 iz BiH) i 22.706 povratnika iz hrvatskog Podunavlja.

Izmjenama Zakona o obnovi i Zakona o područjima posebne skrbi izjednačeni su u pravu na povratak svi prognanici i ubrzano je rješavanje statusa prognanika i izbjeglica kroz obnovu njihovih kuća i povrat imovine te stambeno zbrinjavanje kako bi se svima koji žele povratak osigurali održivi uvjeti povratka i na taj način završilo pitanje ratnih posljedica u Republici Hrvatskoj.

21.2. Povrat imovine

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici 20. rujna 2001. godine donijela odluku o dovršenju procesa povrata sve zauzete imovine do kraja 2002. godine, čija provedba je detaljno i konkretno razrađena u Akcijskom planu za provedbu povrata imovine do kraja 2002. godine.

Revizijom je utvrđeno da je zauzeto 9.543 stambenih objekata; za 2.763 obitelji poduzete su mjere za iseljavanje privremenih korisnika dok će se preostalih 6.780 obitelji rješavati kroz stambeno zbrinjavanje u državnoj imovini ili povratak njihovim domovima u BiH.

21.3. Zbrinjavanje prognanika, povratnika i izbjeglica

U pogledu zbrinjavanja preostalih prognanika, povratnika i izbjeglica na kraju 2001. godine socijalnu zaštitu i prava na osnovi prognaničkog, povratničkog ili izbjegličkog statusa imalo je 49.280 osoba. U protekle dvije godine iz sustava skrbi na osnovi prognaničkog, povratničkog ili izbjegličkog statusa izašlo je 42.000 osoba koji su se vratili svojim domovima i reintegrirali u mjestima povratka. Mjesečni trošak privatnog i organiziranog smještaja prognanika, povratnika i izbjeglica te provedbe Programa povratka,

bez obnove i povrata imovine, na kraju 2001. godine iznosio je 16 milijuna kuna, dok je taj mjesečni trošak na početku 2000. iznosio 26 milijuna kuna.

Još u travnju 2001. godine provedena je racionalizacija troškova u sustavu skrbi za prognanike, povratnike i izbjeglice i to u troškovima novčanih naknada i pomoći koje su usklađene sa socijalnim censusom a značajna ušteda ostvarena je kroz smanjenje broja korisnika naknada i pomoći. Racionalizacija je također provedena kroz iseljavanje organiziranog smještaja. Ukupno su u protekle dvije godine iseljena 62 objekta organiziranog smještaja prognanika, povratnika i izbjeglica, među kojima su 33 hotelsko-turistička objekta. Na kraju 2001. godine u organiziranom smještaju preostalo je još 9.625 prognanika, povratnika i izbjeglica, što je gotovo upola manje u odnosu na početak 2000. kada je organizirano smješteno bilo 17.189 osoba.

U travnju 2001. godine započela je provedba Socijalnog programa za interventnu pomoć osobama u socijalnoj potrebi na područjima posebne državne skrbi, koji je Vlada RH usvojila u ožujku 2001. godine. Programom predviđenu pomoć u hrani i subvenciji troškova električne energije dobili su socijalno najugroženiji povratnici i stanovnici područja posebne državne skrbi, oko 27.000 obitelji, odnosno 50.000 osoba.

22. ZATOČENI I NESTALI

Osnovan je Ured Vlade Republike Hrvatske za zatočene i nestale, te su jasno određene nadležnosti, obveze, odgovornosti i financiranje svih učesnika u procesu traženja nestalih osoba.

Obnovljeni su pregovori o zatočenim i nestalim osobama sa Saveznom Republikom Jugoslavijom, te su oslobođene sve registrirane osobe (sedam), koje su bile osuđene/optužene u vezi s oružanim sukobima; pronađena je i repatriirana u Republiku Hrvatsku jedna tražena osoba iz razdoblja 1991. godine, koja je nasilno odvedena s područja hrvatskoga podunavlja; ishodeno je službeno priznanje Savezne Republike Jugoslavije da su na njenom području pokopani posmrtni ostaci osoba stradalih u svezi s oružanim sukobima, od čega samo na Novosadskom groblju 87 neidentificiranih posmrtnih ostataka; SRJ je prvi put ustupila dokumentaciju o posmrtnim ostacima pokopanim na njenom području – 24 dosjea koja se odnose na neidentificirane osobe pokopane na Novosadskom groblju 1991. godine.

Nastavljeno je traženje zatočenih i nestalih osoba na području Bosne i Hercegovine, te je riješena sudbina 21 nasilno odvedene i nestale osobe. Otvoren postupak traženja za 74 osobe.

U prvoj polovini mandata Vlade utvrđena je sudbina 256 traženih osoba, te je otvoren postupak traženja za 1401 nestalu i nasilno odvedenu osobu.

U cilju povećanja učinkovitosti procesa identifikacija osigurano je redovito financiranje cjeloga procesa, nabavka nedostatne opreme, povezivanje DNA laboratorija u jedinstven sustav, stvorena je zajednička baza uzoraka krvi članova obitelji zatočenih i nestalih, formirani su dosjei neidentificiranih posmrtnih ostataka koje je pregledalo preko

1000 članova obitelji zatočenih i nestalih. Poduzetim aktivnostima, utvrđen je identitet 244 osobe.

Intenziviran je proces ekshumacija i identifikacija posmrtnih ostataka, te su prikupljena saznanja o 292 moguća mjesta grobišta, od čega su na 118 pronađeni posmrtni ostaci 177 žrtava. Posebno su značajne ekshumacije masovnih grobnica u Borovu, farmi «Lovas» i šumi «Jelaš». Također, suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom i nadležnim državnim odvjetništvom, sudjelovano je u ekshumaciji 300 posmrtnih ostataka pokopanih u Kninu.

Izdana su 956 uvjerenja osobama koje su bile u zatočeništu, te obiteljima zatočenih i nestalih.

23. LJUDSKA PRAVA I PRAVA NACIONALNIH MANJINA

23.1. Program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

Pokrenuta je izrada Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, u suradnji sa svim mjerodavnim tijelima državne vlasti, županijskim koordinacijama za ljudska prava, pučkim pravobraniteljem, institucijama civilnog sektora, posebno nevladinim udrugama za ljudska prava, vjerskim zajednicama, udrugama nacionalnih manjina i sindikalnim središnjicama, koji će osigurati sustavno ostvarivanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj u svim njihovim segmentima.

U cilju sustavnog rješavanja položaja Hrvata izvan matične zemlje i ostvarivanja njihovih prava u domicilnim zemljama pripremljen je Program za oživljavanje odnosa s Hrvatima u drugim državama (u statusu manjine i iseljenika).

23.2. Nova tijela u sustavu zaštite i promicanja ljudskih prava

Izrađen je novi Sustav tijela za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, koja u zbiru svojih djelokruga trebaju pokrivati sva područja ljudskih prava i temeljnih sloboda i time osigurati njihovo odgovarajuće ostvarivanje, te je osnovan Ured za ljudska prava, koji je preuzeo je operativnu ulogu u izradi sustava ostvarivanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, Nacionalni odbor za međunarodno humanitarno pravo, te niz drugih tijela koja svojim djelovanjem trebaju poboljšati ostvarivanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Također, pokrenuto je osnivanje Nacionalnog odbora za sprječavanje svih oblika diskriminacije.

23.3. Uskladjivanje hrvatskog zakonodavstva s međunarodnim instrumentima za ljudska prava

Savjetodavni odbor za praćenje primjene hrvatskih zakona prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te praksu Europskog suda, u suradnji sa stručnjacima Vijeća Europe, analizirao je primjenu članaka 5. i 6. Europske konvencije za ljudska prava i temeljne slobode u hrvatskom zakonodavstvu (pravo na slobodu i sigurnost, pravo na pošteno suđenje), te o uvjetima dopuštenosti tužbe Europskom sudu za ljudska prava. Doneseni su zaključci, koji ukazuju na potrebu ubrzanog rada na izmjenama spornih odredaba određenih zakona.

23.4. Novine zakona na području ljudskih prava i prava nacionalnih manjina

Na zakonodavnoj razini, izvršene su izmjene i dopune nekih zakona koji u svojim odredbama obuhvaćaju pojedina područja ljudskih prava, kako bi zakoni bili što usklađeniji s međunarodnim standardima, te kako bi se podigao nivo zaštite i pružanja prava i sloboda svim građanima Republike Hrvatske.

Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona pojačana je zaštita od svih oblika nasilja, osobito od nasilja u obitelji. Pružena je pojačana zaštita nekim kategorijama, naročito ženama i djeci, mogućnošću pokretanja kaznenog postupka po službenoj dužnosti. Povišene su kazne zatvora kod kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, pojačana kaznenopravna zaštita djece i maloljetnika kod kaznenog djela iskorištavanja djece i maloljetnika za pornografiju, silovanje, proširena je kaznenopravna zona i kriminalizacija svih oblika diskriminacije.

Donošenjem Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina ukinuta je diskriminatorska odredba kojom se prilikom upisa djeteta u školu navodila nacionalna pripadnost djeteta, a donošenjem Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj osigurala se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti, te u postupku pred upravnim i sudbenim tijelima općina, gradova i županija.

U pripremi je novi tekst Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj, kojim će se na kvalitetnijoj osnovi riješiti položaj nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Tekst zakona izrađuje se u suradnji s Venecijanskom komisijom Vijeća Europe.

Također, u svrhu što bolje zaštite članova obitelji od nasilja u obitelji, pristupilo se izradi Obiteljskog zakona.

Kako Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica iz 1978. godine do danas nije usklađen s Ustavom RH, a u svrhu reguliranja pitanja osnivanja vjerskih zajednica, slobode ispovijedanja vjere, te zadovoljavanja vjerskih potreba, pristupilo se izradi novog Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica.

23.5. Programi pripadnika nacionalnih manjina

Razrađen je Model ostvarivanja etničkih prava pripadnika nacionalnih manjina, temeljem kojeg su u prvoj polovini mandata Vlade financirani programi različitih nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina (informiranje, izdavaštvo, kulturni amaterizam, kulturne manifestacije), u ukupnom iznosu od 36.671.146,00 kuna.

U 2000. godini financirani su programi 32 udruge 16 nacionalnih manjina u iznosu od 18.964.871,00 kuna, a 2001. godine programi 23 udruge 16 nacionalnih manjina u ukupnom iznosu od 17.706.275,00 kuna.

Također, u okviru Posebnog programa za Rome u 2000. godini financirani su projekti za poboljšanje uvjeta života Roma u iznosu od 950.000,00 kuna, a u 2001. godini u iznosu od 1.199.500,00 kuna.

23.6. Program odgoja i obrazovanja za ljudska prava

Nacionalni odbor za obrazovanje o ljudskim pravima potaknuo je izradu Strategije primjene prvog dijela Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava (predškolski odgoj, niži i viši razredi osnovne škole, srednja škola), koja treba omogućiti cjelovitu primjenu Nacionalnog programa u obrazovnom sustavu Republike Hrvatske. U tu svrhu pokrenuta je izrada udžbenika i priručnika iz toga dijela Nacionalnog programa i ostalog potrebnog popratnog i promotivnog materijala.

Također, pri kraju je izrada drugog dijela Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava - visoko obrazovanje, obrazovanje odraslih i uporaba medija za obrazovanje i informiranje široke javnosti, što će omogućiti obrazovanje za ljudska prava u svim obrazovnim segmentima.

Kako bi proces obrazovanja za ljudska prava imao najvišu razinu, pokrenuto je osnivanje međunarodnog poslijediplomskog studija za ljudska prava na Interuniverzitetskom centru za poslijediplomske studije u Dubrovniku.

23.7. Ostvarivanje ravnopravnosti spolova

Okončan je postupak potvrđivanja Fakultativnog protokola uz Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, a isprava o potvrđivanju položena je kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Usvojena je Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova kao sveobuhvatan i jedinstveni dokument za sustavno rješavanje materije vezane za unapređenje položaja žena u Republici Hrvatskoj i osiguranje pune ravnopravnosti i jednakih mogućnosti ženama i muškarcima u društvu.

23.8. Suradnja s međunarodnim organizacijama

Pozitivni i stalni pomaci na području zaštite i promicanja ljudskih prava uvjetovali su ukidanje monitoringa ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od strane Vijeća Europe, te izostavljanje Republike Hrvatske iz Omnibus rezolucije Trećeg odbora Opće skupštine UN-a o stanju ljudskih prava u državama bivše Jugoslavije (RH, BiH, SRJ), čime je prestao monitoring o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od strane Ujedinjenih naroda.

Potpisivanjem Protokola 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Republika Hrvatska je normativno prihvatila zabranu bilo kojeg oblika diskriminacije.

U okviru programa tehničke suradnje Ureda Visoke povjerenice za ljudska prava i Vlade Republike Hrvatske na području ljudskih prava, u Zagrebu je otvoren Dokumentacijsko-obrazovni centar za ljudska prava, koji će omogućiti širokoj javnosti korištenje dokumentacije i literature UN i Republike Hrvatske iz područja ljudskih prava, uz održavanje seminara o ljudskim pravima i drugim aktivnostima Centra.

23.9. Međunarodna konferencija o ljudskim pravima i demokratizaciji

Na poticaj Vlade Republike Hrvatske, u suradnji s Uredom visoke povjerenice za ljudska prava UN-a i Europske komisije, a uz podršku i aktivno sudjelovanje Vijeća Europe i OEES-a, održana je Međunarodna konferencija o ljudskim pravima i demokratizaciji. Na Konferenciji su sudjelovali predstavnici vlada, međunarodnih organizacija, nacionalnih ustanova za zaštitu ljudskih prava i nevladinih udruga iz 44 zemlje. Temeljna ideja Konferencije je doprinos procesu ostvarenja ljudskih prava u regiji Europe, srednje Azije i Zakavkazja kroz aktivnu suradnju svih regionalnih organizacija, međunarodne zajednice, vlada i civilnog društva. Na Konferenciji su kao glavne teme raspravljane: demokratizacija i razvoj civilnog društva te multikulturalizam i pojačana multilateralna suradnja. Na kraju Konferencije usvojen je Završni dokument, te su ostvareni sljedeći ciljevi: učvršćivanje obveza vlada u regiji koje se odnose na zaštitu i promicanje ljudskih prava; početak periodičnog pregleda aktivnosti i napretka u primjeni međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava; te pojačana suradnja u području ljudskih prava između država u regiji, državnih institucija, civilnog društva i regionalnih organizacija (VE, EU, OEES i UN).

24. SURADNJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

U prvoj polovini mandata Vlade Republike Hrvatske financirano je ukupno 829 programa udruga sa ukupnim iznosom financijske potpore od 42.732.633,86 kuna.

Od toga je u 2000. godini financirano je 348 programa predloženih od strane 239 udruga, s ukupnim iznosom financijske potpore od 20.545.740,86 kuna, te u 2001. godini financirano je 481 programa 363 udruge s ukupnim iznosom financijske potpore od 22.188.893,00 kuna

Navedenim sredstvima financirani su programi iz područja promicanja i zaštite ljudskih prava, ublažavanja nezaposlenosti, potpore djeci i mladima, te demokratizacije društva, zaštite okoliša, unapređenja kvalitete življenja i zaštite zdravlja i očuvanja kulturne baštine i informatizacije društva.

Usvojen je Program suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj, koji je izrađen u suradnji sa predstavnicima organizacija civilnoga društva, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i poslovnog sektora.

Uveden je novi sustav financiranja udruga za razdoblje 2002-2004. godine sa sljedećim novinama:

- osnivanje Savjeta za razvoj civilnoga društva, koji će imati stratešku zadaću sustavnog poticanja razvoja civilnoga društva u Hrvatskoj i odobravanja financijske potpore projektima i programima udruga iz sredstava državnoga proračuna;
- uvođenje novog načina financiranja udruga, na način da se pored već ustaljenog financiranja projekata udruga uvodi i novo višegodišnje financiranje programa udruga kojima one obavljaju dio poslova koje su do sada tradicionalno obavljale državne institucije. To se prvenstveno odnosi na područja zahvaćena reformama koje se provode u Hrvatskoj: socijalna skrb, zdravstvena prevencija i obrazovanje; istovremeno stvara se

- model postupne decentralizacije financijske potpore udrugama, koji bi 2004. godine trebao saživiti na način da se svi lokalni programi i financiraju lokalno;
- osnivanje Zaklade za razvoj civilnoga društva;

Donijet je novi Zakon o udrugama koji potiče razvoj civilnoga društva, omogućavajući organizacijama civilnog društva suvremeniji i liberalniji okvir za djelovanje.

25. DRŽAVNA IMOVINA I NAKNADA ODUZETE IMOVINE

25.1. Upravljanje državnom imovinom

Ured za državnu imovinu osnovan je krajem listopada 2000. godine, a njegovim osnivanjem Vlada Republike Hrvatske započela je sustavnu brigu o imovini u vlasništvu Republike Hrvatske.

Tijekom prošle godine započet je primarni unos podataka o nekretninama u vlasništvu Republike Hrvatske i time se po prvi puta na jednom mjestu objedinjuju navedeni podaci. Očevidnik državne imovine na tzv. "web aplikaciji" omogućuje svakom korisniku državne imovine da dostavlja podatke o imovini koju koristi direktno u evidenciju, te da iste ažurira u svakom trenutku, s ciljem izgradnje i održavanja središnje evidencije te raspolaganje informacijama o stanju državne imovine potrebnim za donošenje kvalitetnih odluka.

Tijekom prošle godine osigurano je ukupno 12.062 m² za tijela državne uprave čime je došlo do uštede u zakupninama koje je država plaćala za smještaj tijela državne uprave. Evidencijom poslovnog prostora u vlasništvu Republike Hrvatske koji koriste razne pravne osobe utvrđeno je da se za pojedine poslovne prostore ne plaća zakupnina te je pokretanjem naplate zakupnine za korištenje istih tijekom 2001. godine naplaćeno 11 milijuna kuna.

25.2. Naknada oduzete imovine

Fond za naknadu oduzete imovine je, u izvještajnom razdoblju nastavio svoj rad, kako na području isplate naknade u novcu i obveznicama, tako i na području preuzimanja aktivne uloge u procesu prikupljanja sredstava od prodaje nacionaliziranih i konfisciranih stanova.

U izvještajnom razdoblju zaprimljena su 704 pravomoćna rješenja kojima je utvrđena naknada za 1339 ovlaštenika. Vrijednost naknade utvrđene ovim rješenjima iznosi 192,7 milijuna kuna, od toga 138,6 milijuna kuna u obveznicama. Na taj je način ukupno alocirano 31,08 milijuna DEM, što predstavlja 25.91% Globalne obveznice.

Nadalje, u ovom razdoblju riješen je problem načina isplate naknade u obveznicama manje od nominalne vrijednosti 1 obvezničkog udjela, tj. 400,00 DEM, na način da je donesena posebna odluka Upravnog odbora dana 20. studenoga 2000. godine, kojom je propisano da se takva naknada isplaćuje jednokratno u gotovom novcu. Potaknuto je i pitanje konverzije obveznice iz DEM u EUR.

U 2000. i 2001. godini nakanda u novcu isplaćena na temelju 266 pravomoćnih rješenja. Izvršena je isplata 36,9 milijna kuna, čime je podmirena obveza Fonda prema 508 ovlaštenika naknade.

Isplata naknade i njegova dinamika ovisila je o dinamici donošenja rješenja pri prvostupanjskim tijelima, te se nastojalo na ubrzanjem rada prvostupanjskih tijela sudjelovanjem u postupcima naknade, ulaganjem žalbi i sl

26. INTERNETIZACIJA

Ured za internetizaciju je djelovanjem započeo u studenome 2000. godine, te je u vrlo kratkom vremenu načinjena snimka stvarnog stanja informacijske i komunikacijske tehnologije u tijelima državne uprave.

Odmah je pokrenuto nekoliko značajnih projekata kao što su: Projekt racionalizacije primjene aplikativnih rješenja u tijelima državne uprave, Projekt i repozitorij za internetizaciju procesa državne uprave, Projekt za ostvarivanje pravno-regulatorno-institucionalnih osnova internetizacije.

Tijekom prošle godine pripremljen je Konačni prijedlog zakona o elektroničkom potpisu koji je u saborsku proceduru upućen u studenome 2001. godine, a obavljena je i priprema stručnih osnova za izradu podzakonskih propisa. Također su potaknute aktivnosti na izradi nacрта prijedloga zakona o elektroničkoj trgovini.

Donesene su odluke o provođenju racionalizacije u gospodarenju kapitalnim ulaganjima koja se odnose na internetizacijsku infrastrukturu, te objedinjavanju procesa nabave za sva tijela državne uprave, na jednom mjestu, putem Ureda za internetizaciju. Donesene su odluke o provođenju reprogramiranju prava korištenja programskih sustava sa velikim dobavljačima. Potpisan je jedan takav ugovor, a ostali se nalaze u postupku realizacije. Time su ostvarene ili pred ostvarenjem značajne uštede sredstava državnog proračuna.

Izveden je projekt pripreme, koordinacije, održavanje i administracije sjednica Vlade Republike Hrvatske elektroničkim putem. Prva elektronička sjednica Vlade održana je 27. prosinca 2001. godine.

27. STRATEGIJA RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE "HRVATSKA U 21. STOLJEĆU"

Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske osnovan je Uredbom Vlade u srpnju 2000. godine kao stručna služba Vlade za sustavno i sveobuhvatno obavljanje poslova vezanih uz izradu i provođenje sveobuhvatnih razvojnih strategija Republike Hrvatske.

Na javni poziv Vlade RH za realizaciju projekta "Hrvatska u 21. stoljeću", pristiglo je više stotina priloga obrazovnih institucija, znanstvenih instituta, tvrtki, znanstvenika i pojedinaca. Struktura projektnih zadataka, sadržanih u 19 cjelina i objedinjenih nacionalnom razvojnom vizijom iz "Načela razvitka Republike Hrvatske", korespondira s međunarodnim standardima izvođenja strateških projekata, osiguravajući optimalnu

ekonomičnost i efikasnost u fazi implementacije. Na prijedlog ministarstava imenovani su voditelji projektnih zadataka, te određen sastav radnih timova u koje je uključeno više od 600 vodećih stručnjaka u zemlji.

Svi dokumenti javnosti su dostupni preko Interneta, a ostvarena je opsežna i trajna suradnja s brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim institucijama, strukovnim udrugama i konzultantskim kućama.

Tijekom 2001. godine dovršena je izrada parcijalnih studija cjelovitog projekta razvitka zemlje "Hrvatska u 21. stoljeću". Vlada Republike Hrvatske usvojila je "Načela razvitka Republike Hrvatske", kao temeljnu nacionalnu viziju razvitka zemlje, te je prihvatila i uputila Saboru Republike Hrvatske strategije zaštite okoliša, kulture i informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Preostale strateške studije upućene su na javnu raspravu.

Zagreb, 16. siječnja 2001.

NACRT

**IZVJEŠĆE O RADU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE
U PRVOJ POLOVINI MANDATA**

Zagreb, siječanj 2002.